BISERICA

ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTĂ PERIODICĂ ECLESIASTICĂ

Anul al VIII-lea, No. 12.

DECEMVRIE.

TABELA MATERIEI

BUCURESTI

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICESCI

Strada Principatele-Unite No. 34

1884.

ANUL VIII. BUCURESTI, DECEMVRIE 1884. No. 12.

BISERICA ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

REVIŞTĂ PERIODICĂ ECLESIASTICĂ

APARE O DATĂ PE LUNĂ

„Predică Cuvêntul"
II. Tim. IV. 2.

DIN ISTORIA BISERICEĬ ROMÂNILOR

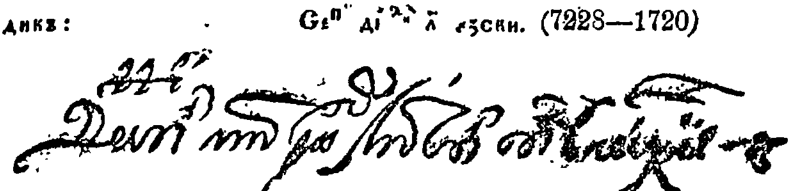
METROPOLIA UNGRO-VLACHIEĬ.

CONDICA SÂNTĂ

(Urmare, Vedĭ No. 11, anul VIII-lea, pag. 829).

XLIII.

Де време че де ла прѣ сфънта Єпископіе а Бъзъѕлѫ, Єпископѹл Кѵр Даніил, са мѹтат ла прѣ сфънт скаѹнѹл сфинтеи митрополии а Ѹгровлахіеи, дрепт ачѣа ка сѫ нѹ фіе ачастѫ сфънтѫ Єпископіе фѫрѫ де пѫсторю, но а-хіерей карии нѣ афлам аичи, кѹ воа прѣ сфинцитѹлѹи митрополит а Ѹгровла-хіеи Кѵр Даніил, ши кѹ сфатѹл ши воа прѣ лѹминатѹлѹи ши фнѫлца-тѹлѹи Домнѹлѹи нострѹ Іѡ Николае Александрѹ Воєводѫ Домнѹ цѫрѫ Рѹмѫ-нещи, а фтрат фн бисѣрика митрополіеи, каре ест хрэмѹл сфинцилор сфинцилор слѫвицилор ши фнтомаи кѹ апостоли Костантин ши Єлена, врънд а сѫ фаче сокотѣлѫ пре карие а алѣџе ши а афла ѡкрай врѣдни, ка сѫ фіе кѹ-вениси тои ачещи Єпископии ши фнтѫи пѹ пре Софроніе Іеромонах: а доилѣ пре Ѡнѹфріе Іеромонах: а треилѣ пре Стефан іеромонахѹл клирѣю сфинтеи митрополии; кареле сау арѫтат а фи маи де фолос ла а-часта сфънтѫ Єпископіе дрепт ачѣа нѣ ам скрис нѹмеле фнтрачастѫ ко-динѫ: Ѡ Лѣт 7228 ѕѱкѳ. (7228—1720)

= † Al Patrelor Simeon.

= † Fost al Filadelfieĭ Filoteĭ.

NOTE:

187 Actul acesta este scris pre pagina a doa a fóieĭ 35.

188 Litera actuluĭ este cea rondă a seculuĭ al XVIII lea cu prea puţine asvêrliturĭ; şi de aceia şi noĭ reproducem actul cu cicero bisoricesc, care are o asemănare nu mică. Pre lângă aceste trebue să maĭ scim, că de acum nu numaĭ în condinca săntă; dar în tótă caligrafia Ţěreĭ încetéză scrierea dréptă, imitaţia tiparuluĭ, precum şi cea codată caligrafică a seculuĭ al XVII şi începe scrierea rondă, imitaţia celeĭ grecescĭ.

189 Daniil Mitropolitul Ungro-Valachieĭ s'a urcat la tronul Mitropolieĭ în anul 1720 August 21 şi a rěmas aicĭ pěně la anul 1732, luna August, administrând Eparchia acésta timp de doi-spre ḑece anĭ, când după mórtea sa a fost urmat de cătrě Stefan, cel ce se alege acum episcop al Buzěuluĭ. — (Pomel. S. Metp. al Ungro-Valachieĭ).

190 Mitropolitul Daniil este unul din prelaţiĭ seculuĭ al XVIII-lea, care în faţa împrejurărilor istorice, în care a trăit. a desfăşurat destulă activitate.

Maĭ întâĭ de pre timpul acestuĭ Mitropolit avem tipărirea în românesce a uneĭ părţĭ din Triod şi anume rônduéla sěptěmâneĭ patimilor, începênd cu sâmbăta luĭ Lazăr. De şi Triodul întreg a fost tradus de cătrě dascălul Damaskin, fost Episcop al Rômniculuĭ, totuşĭ acéstă traducţiune nu întrase în usul Bisericilor şi ea se păstra în manuscript, pre care la tipărit Episcopul Inokentie tocmaĭ în anul 1732. Acéstă lipsă totală a serviciilor din sěptămâna patimilor face pre Daniil, ca să ĭea měsurĭ pentru traducerea părţeĭ din Triod menţionată şi

tipărirea eĭ cu keltuéla preutuluĭ Nicolaĭ de la Biserica S-luĭ Niculaĭ din Prund (Bucureşti) şi apoĭ dispune, ca acéstă carte tipărită în 4°, să se dea în dar pre la Bisericĭ (vedĭ prefaţa cărţeĭ).

Mitropolitul Daniil maĭ are meritul, că luĭ se datoresce repararea paraclisuluĭ S-teĭ Metropoliĭ a Ungro-Valachieĭ, care a fost construit de Mitropolitul Teodosie, adăogând pre lângă patronul vekiŭ, Sântul Gheorghie, un al doilea patron, pre Profetul Daniil. Reparaţiunea acésta a constat din facerea unor uşĭ de lemn sculptate, a cărora artă atrage şi pĕnĕ astă-dĭ băgarea de sémă a ómenilor pricepĕtorĭ în asemenea lucrurĭ; din facerea din noŭ a catapetesmeĭ, unde sculptura este de tot meritul atât ca ideie, cât şi ca ecsecuţiune. Tótă catapetésma este de o ecsecuţiune fórte fină, ĭar ca ideie ea represintă cuvintele Mântuitoruluĭ, „Eŭ sunt buciumul şi voĭ viţele“. Şi în adevĕr, de-asupra uşilor împĕrătescĭ spectatorul observă pre Christos culcat, ĭar din corpul luĭ plécă doĕ viţe de viĭe colosale, care se întind preste tótă catapetésma, sucindu-se în treĭ rândurĭ a cărora capete ecstreme sunt unite sub crucea din vêrful catapetesmeĭ. Pre rôndul întâĭ al viţeĭ sunt înşirate icónele sérbătorilor împĕrătescĭ, cu cina cea misteriósă în mijloc; pre rôndul al doilea apostoliĭ cu Domnul Christos în posiţiunea de Archiereŭ în mijloc; şi în rôndul al treilea şi tot pre acceaşĭ viţă staŭ înşirate icónele profeţilor cu Maĭca Domnuluĭ; în fine sus de-asupra este răstignirea cu icónele Maiceĭ Domnuluĭ şi a Evangelistuluĭ Ioan. Reparaţiunea paraclisuluĭ de pre timpul luĭ Daniil s'a întins şi asupra picturilor de pre pĕreţĭ, unde s'a făcut numaĭ sânţiĭ, a cărora kipurĭ eraŭ deteriorate. Din cele treĭ rôndurĭ de sânţĭ, cariĭ represintă picturile pĕreţilor, reparaţiile de pre timpul luĭ Daniil s'aŭ făcut dupre stilul bizantin renăscut, ĭar rôndul al doilea şi al treilea cu uniĭ sânţĭ din rôndul întâiŭ represintă stilul vekiu al pictureĭ bizantine cu vekia caracteristică a iconografieĭ româno-slavice, unde martiriĭ ţin în mână şi câte o cruce cu opt cornurĭ. La drépta uşeĭ paraclisuluĭ, şi anume pre pĕretele despre Apus şi pre o parte din cel despre Médă-nópte se află stampele familieĭ luĭ Nicolaĭ Mavrucordat, ţinênd cu Dómna o Biserică pre mânĭ, de stilul architectureĭ bizantine. La stânga uşeĭ şi anume pre pĕretele despre Méză-nópte stă stamba Mitropolituluĭ Daniil, îmbrăcat în sacus cu cârja pastolă în mână şi cu mitra bombată pre cap; lucru, ce dovedesce încă o dată, că mitrele bom-

bate la archiereiĭ noştri eraŭ introduse la începutul seculuĭ al XVIII-lea. De-asupra uşeĭ paraclisuluĭ se află înscripţia următóre într'o limbă grécă veke cu inclinaţiunĭ spre dorism. Ecă tecstul aceleĭ inscripţiunĭ cu traducţiunea, ce i-o dăm :

A. Θ. M.

Μολδαβίης Βλαχίης τε κλειτῶν ἡγεμονήων

Νικόλεως ἔρνος τῶν τε πάλαι γενέων

Δήνεϊ ὀρθῷ θεοφροσύνῃ γε ἀνάσσων

Πίοσιν ἐν πεδίοις ἱπποβότου βλαχίης

Εἰς δόξαν τε θεοῦ μεγάλοιο, ἑῶντ' ἐριήρων

Σπλάγχνων μνημόσυνον, δείματο τόν δε νεών.

Κεῖνα γὰρ ἱρὴ μ῀ρπόλις πρὸς ἔγερσιν ὀρέυει

Σαρκὸς πηλογόνων γῇ κατεδηδομένης.

Νηῶνθ' οὓς νεοπήκτους ἤγειρ ὑψιθεμέθλων

Φράζεο ἀτρεκέως τόν ρα ἐλάτον ἔμεν.

Γέντο δὲ ἔργα τάδε σκοπίην ἱρὴν Δανιήλου

Φρουροῦντός γ' ἀγαθοῦ ἀρχιερῆος ἄγαν.

Ἔτει θεογονίας ΑΨΚΓ. Δημήτριός Γ. Νοταρᾶς, ἦδον.

ANTIM MITROPOLIT

Dintre Domnitoriĭ aleşĭ aĭ Moldoveĭ şi aĭ Valachieĭ,

Nicolae este vlăstarul cel maĭ brav,

Domnind cu judecată drép- tă şi cu inspiraţia luĭ D-ḑeŭ,

Fertilitatea câmpiilor celor pline de caĭ ale Valachieĭ,

Spre mărirea luĭ D-ḑeŭ fiind fórte dispus,

Ca monument al disposiţiilor séle, a zidit acest templu,

Căcĭ pre acéstă s-tă Mitropolie spre progres o duce,

Şi avêndu-şĭ corpul creat din materiile pămêntuluĭ.

Şi templurile, ce le-aĭ rădicat din noŭ, sûnt măreţe,

Şi acesta ḑic în adevĕr a fost cel maĭ mic,

Iar aceste lucrurĭ s'aŭ făcut în s-ta episcopire a luĭ Daniil,

Care mănţine Archieria fórte bine.

In anul nascereĭ Domnuluĭ 1723 Dimitrie G. Notara, am cugetat (scris).

Adoa Biserică, zidită tot de cătrĕ Mitropolitul Daniil, este şi Biserica st. Dimitrie şi a s-lor voevoḑĭ din suburbia Bucureştilor, numită Vergul.

191 La 1722 Aprilie 10, Daniil confirmă o diétă a luĭ Caliţa şi a mătuşeĭ séle Ilinca. De la acest Caliţa Bucureştiĭ şi până astă-ḑĭ aŭ păstrat amintirea luĭ în numirea uneĭ strade „podul Caliţeĭ", care stradă apoĭ s'a numit calea Craioveĭ, Iar de la 1879 Calea Rachoveĭ (Docum. Mitp. Ungro-Valachieĭ).

192 Episcopul Buzeuluĭ Ştefan a fost ales, cum vedem, la anul 1720

Septemvrie 14 şi a administrat acéstă Eparchie pênĕ la anul 1732 prin luna Ianuarie, când a fost râdicat la trépta de Mitropolit al Ungro-Valachieĭ.

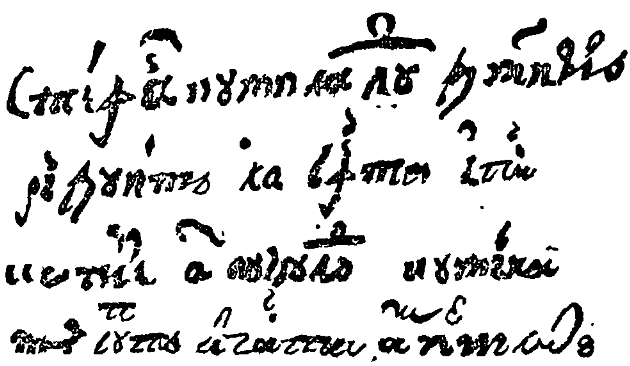
193 Stefan este înca tot român şi el avea maĭ nainte funcţiunea de Eclisiarch mare al Mitropolieĭ din Bucureştĭ.

XLIV.

Стефан кꙋ мила лꙋ Дꙋмнезеꙋ смерит сфѫнт е-пискꙋп е а Бꙋзъꙋлꙋ кꙋ гꙋра мѣ фъгъдꙋескъ.

(Urméză simbolul credinţeĭ, ca cel de maĭ sus, usitat acum în Biserica Ungro-Valachieĭ şi confesiunea tradiţiuneĭ, în totul semină cu cele de maĭ sus, din care noĭ reproducem aicĭ partea finală cu iscălitura în facsimile) :-

...Дꙋпъ ачѣстѣ ꙟкъ мъ мъртꙋрисеск, ши де кѫте толе, че аре сꙗборꙋл митрополиеи, съ ле пъзеск несмінтъ ꙟтрꙋ тоатъ епархіа мѣ:

NOTE:

194 Amândoĕ aceste acte sunt scrise pre pagina adoa a fóieĭ 36, rĕmânênd pagina întăia a aceşteĭ foĭ albă.

195 Scrisórea actelor este tot cea rondă şi kiar de aceiaşĭ mână, cu care este scris actul alegereĭ luĭ Stefan.

XLV.

Де време че прѣ сфънта архиепископіе Стърꙋ Полеѡ фіинд ръмасъ де мꙋлте зиле, фъръ а'ши авѣ адевърат пъстор ши архиерей, Янꙋ кꙋ порꙋнка прѣ сфінціеи сале ши а тоатъ сꙋмъ Патріархꙋ Кѵр Іеремие дин прецꙋнъ кꙋ

сфѫнтѹ ши Дѹмнезеескѹ сѫбор ши кѹ негрѫшѫта даре де вонниче а сфинции сале ши кѹ воѧ ши сфатѹ Прѣлѹминатѹлѹи ши нѫлцатѹлѹи Мѫрие Сале Домнѹ нострѹ Іѡ Николае Алезандрѹ Воевод; ѫтраѹ ади прекѹм кѹ чеа маи де жос пѫкѫлит Архиерей ѫ сфѫнта митрополие а Ѹгровлахиеи, карѣ чи стѣще нѹмеле сфинцилор славни ши ѫтомаи Антонилор, Костандин ши Єлена; ши ѫтѫи а але кѹ афларѣ ѡщѣкѫ ши канонѣкѫ пре кѹвиосѹл игѹмен дела Котрочѣ Кѵр Аверкие, а долѣ пре кѹвиосѹл игѹмен дела Радѹ Водѫ Кѵр Іеремиѧ, ѩр а трелѣ пе прѣ кѹвиосѹл Іеромонах Кѵр Іѡаникие, дела бисѣрика че ѩсте фѫкѹтѫ де дѫнсѹл, оу де сѫ прѣзнѹѥще храмѹл сфинцилор ѫпѫрат, ши сфѫнтѹл Атанасие; кареле сау кѹнокѹт а фи маи вреднич ши маи де фолос Архиерей, ѫ Архиепископие Стаѹрополеѡс каре скрие маи сѹс. дреп ачѣѧ сау скрис ши нѹмеле лор ши сау ашѫзат ла кодика ачаста;

Мартие з лѧзсдл. (7234—1726).

NOTE:

196 Actul este scris pre pagina a doua a fóieĭ a 37, rĕmânênd pagina întâia albă.

197 Litera scriereĭ este aceĭaşĭ cu a actelor de sub numĕrul XLIV, ceia-ce atestă identitatea secretaruluĭ Mitropolieĭ.

198 De şi prin act se face menţiune, că aŭ luat parte maĭ mulţĭ archiereĭ la alegerea luĭ Ioanikie, totuşĭ nu se vede iscălit, de cât Mitropolitul Daniil. Iscăliturile celoralalţĭ membri aŭ rĕmas se vede a se pune pe urmă.

199 Biserica cea construită de Ioanikie cu patronul S. Atanasie pare a fi cea de pre malul Dîmboviţeĭ, supra-numită a luĭ Bucur.

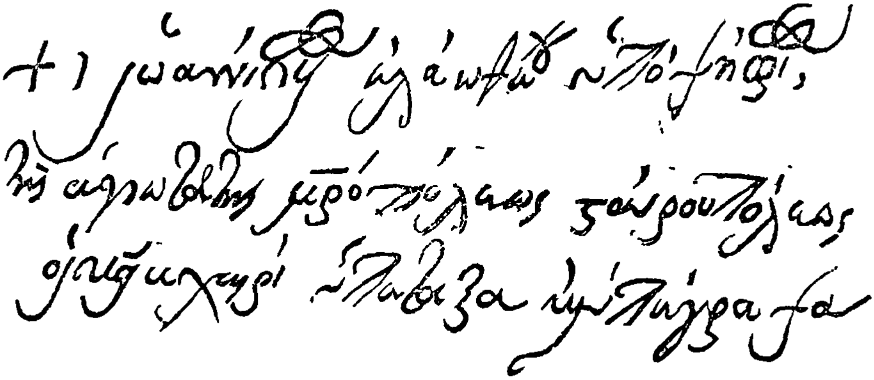
XLVI.

ΙΩΝΝΙΚΙΟΣ Ε'ΛΕΩ ΘΕΟΥ ΥΠΟΨΥΦΙΟΣ ΤΗ˜Σ ΑΓΙΩΤΑΤΗΣ ΜΡΟΠΟΛΕΩΣ ΣΤΑΒΡΟΥΠΟΛΕΩΣ ΟΙΚΕΙΑ ΧΕΙΡΙ ΠΡΟΕΤΑΞΑ.

(Urméză simbolul credinţeĭ cu confesiunea tradiţiuneĭ bisericescĭ în limba română. Ambele acte sunt cele usitate în Biserica Ungro-Valachieĭ din care noĭ reproducem aicĭ numaĭ partea finală cu iscălitura).

..Дѹпъ ачѣстѣ ꙟкъ ман мъртѹриск ши де кѫте томѣле че аре скаѹнѹл патрїаршеск. съ ле пъзеск нескнибо ꙟтрѹ тоатъ епархїа мѣ.

Мартїе з. ҂зслд (7234—1726).

NOTE:

200. Ambele acte sûnt scrise pe ambele pagine ale foieĭ 38 din condica sântă.

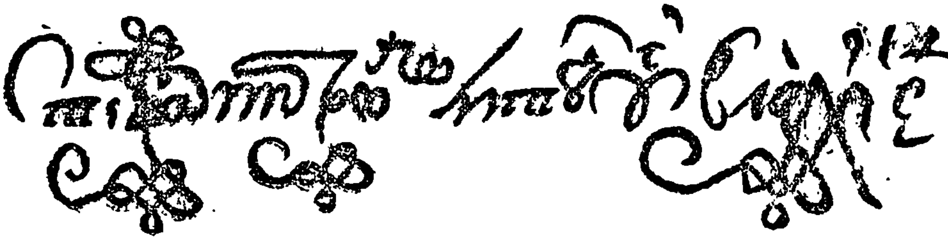
201. Scrisórea actelor este cea rondă a seculuĭ aĭ XVIII şi kĭar identică cu scrisórea actelor de maĭ sus.

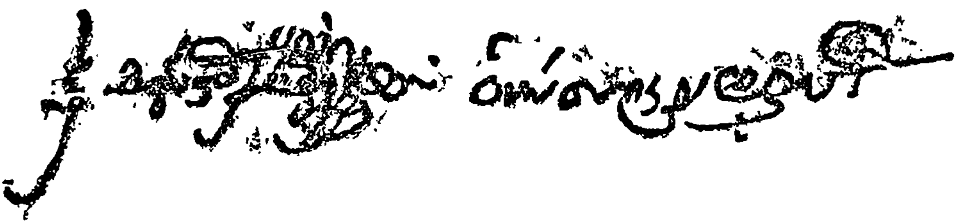
202. De şi Ioanikie este grec de origine, chirotonisit pentru o eparchie streină, care nu póte iscăli romănesce, totuşĭ actele sûnt scrise în limba română; ceia ce atestă, că Daniil şi succesorul seŭ Stefan nu lăsaŭ a se perde înca limba românéscă şi din Biserică, dupre cum vom vedea, că s'a petrecut în urmă.

XLVII.

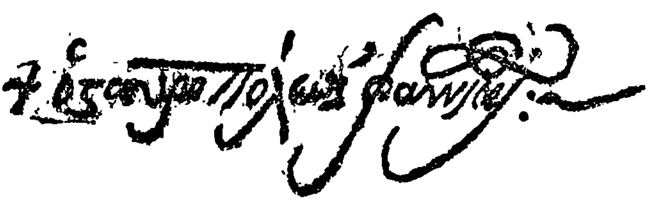
Де врѣме че де ла прѣ сфънта Епископїе а Бѹзъѹлѹ, Епископѹл Кѵр Стефан саѹ мѹтат ла прѣ сфънт скаѹнѹл сфинтеи митрополїи а Ѹгровлахїеи, дрепт ачѣа пентрѹ ка съ нѹ фїе ачастъ сфънтъ Епископїе фъръ де пъсторю нои архїереи каре нѣм афлат ай кѹ воа прѣ сфинцитѹлѹй митрополит а Ѹнгровлахїеи Кир стефан, ши кѹ сфатѹл ши воа прѣ лѹминатѹлѹй ши ꙟнълцатѹлѹи Домнѹлѹй нострѹ Їѡ Констандин Николае воевод домнѹл царъй рѹмънешти, ꙟтрат ꙟ бисѣрика митрополїеи, каре чинстѣще нѹмеле сфинцилор славницилор ши ꙟтома кѹ апостоли Констандин ши Елена връ съ фачем сокотѣлъ пре каре а алѣџе ши а афла ѡмрь връ вреднин ка съ фїе киверниситорю ачещїи Епископии, ши ꙟтъи а пѹс пре.

а долѣ пре мъ а треиа пре кѹвioшїѹ ieромонах Кѵр Михаил Декїѹ-сфинтеи митрополии дин тъговище: Кареле аѹ арътат а фи май де фолос ла ачастъ сфинтъ Епископie, дрепт ачѣа нѣм нескълит нѹмеле ꙟтрачастъ кондикъ. Генѹ. и. ҂зсм (7240—1732).

=† Al Dristeĭ Calinic. Aĭ Niseĭ Neofit.

=† Al Stravupoleĭ Ioanikie.

NOTE:

203 Actul este scris pre pagina întâia a foieĭ 39 din Condica sântă.

204 Scrisórea actuluĭ este cea rondă, usitată în seculul al XVIII-lea şi semină cu scrisórea actelor de maĭ sus.

205 In acest act observăm o neregularitate; adecă se numesce în actul alegereĭ numaĭ persóna luĭ Mihail, care s'a chirotonisit Episcop de Buzeŭ, fără a se menţiona şi de ceĭ doĭ coaleşĭ aĭ luĭ Misail.

206 Metropolitul Stefan, suindu-se pre tronul Mitropolieĭ Ungro-Valachieĭ la 1732 în luna luĭ August, a rĕmas la acéstă Metropolie pênĕ la 1738, când a fost înlocuit de cătrĕ Neofit, după ce Stefan murise la Iulie 16.

207 La 1733 Aprilie 16 Domnitorul Iω Grigorie Ghica dă un document Metropolituluĭ Stefan cu scutirĭ pentru locuitoriĭ din Fotóea şi Slobodia. (Docum. Metp. Ungro-Valach. No. 34).

208 La 1635 Fevruarie 6 Stefan confirmă diéta luĭ Constantin, fecĭorul luĭ Macsim cupeţul, şi i se oferă de rĕposat mijlóce pentru construirea uneĭ bisericĭ de pétră în Bucureştĭ (Docum. Metp. Ungro-Valachieĭ No. 15.) La 23 Iulie Stefan devine epitrop asupra ave-

reĭ luĭ Constantin, în urmarea chrisovuluĭ luĭ Iω Grigorie Ghica (Docum. Metp. Ungro-Valachieĭ No. 17).

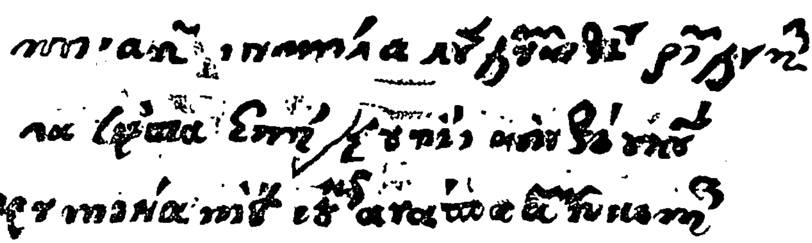
209 Despre Misail scim numai atâta, că el s'a suit pre tronul Episcopieĭ de Buzeŭ la anul 1738 Ianuarie, şi a rĕmas aicĭ pênĕ la anul 1741 luna Decemvrie, când pare a fi rĕposat.

XLVIII.

Мисаий кꙋ мила лꙋ Дꙋмнезеꙋ рѣдꙋн сꙋп ачасті епискꙋпіе а Бꙋзъꙋлꙋ кꙋ гꙋра мѣ фъгъдꙋеск.

(Urméză cele doĕ confesiunĭ ale chirotonieĭ; adecă simbolul credinţeĭ şi confesiunea tradiţiuneĭ bisericescĭ. Fiind însĕ că actele sunt identice cu cele precedente, noĭ reproducem aicĭ numaĭ partea finală a confesiuneĭ din tradiţiunea bisericéscă şi iscălitura):

....Дꙋпе ачѣстѣ ӑкъ ма мъртꙋрисеск ши де къте тоамѣле че аре скаꙋнꙋ митрополіеи съ ле пъзеск ꙋ нескимбате ӑтрꙋ тоатъ Влахіа мѣ.

NOTE:

210 Aceste doĕ acte sînt scrise pre pagina a doa a foieĭ 39 şi pagina întâia a foieĭ 40.

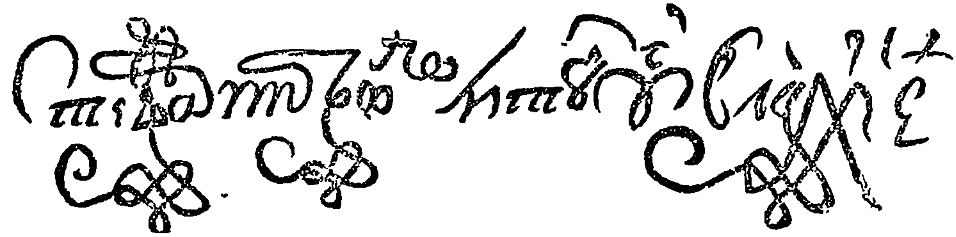
211 Scrisórea actelor séměnă cu cele de maĭ sus sûnt scrise kĭar de aceĭaşĭ mâna, care dovedesce, că ele eraŭ scrise de acelaşĭ secretar al Mitropolieĭ.

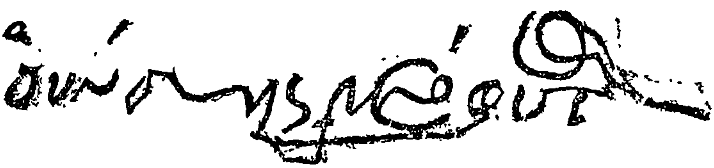
XLIX.

Де врѣме че прѣ сфъ та Архиепископіе дъ ла мꙋрьлиніе, фіинд дꙋръмасъ дъ мꙋтъ врѣме фър де ай ӑдъвърат пъстор ши архиерѣꙋ. Акꙋ кꙋ порꙋнка прѣ сфътꙋлꙋи ши а тоатъ лꙋмѣ патріарх Кѵр Неофит, дин преꙋнъ кꙋ сфъ тꙋ ши Дꙋмнезеескꙋл собор ши кꙋ негрешита даре де колничіе а сфин ціеи сале: ши кꙋ воя ши сфатꙋл прѣ лꙋминатꙋлꙋи ши ӑнълцатꙋлꙋи домнꙋлꙋи ностру Іω Констандин Николае воевод. Ӑтратат ӑпреꙋнъ кꙋ чеи маи дъ жос искълиции Архиерей ӑ сфъ та

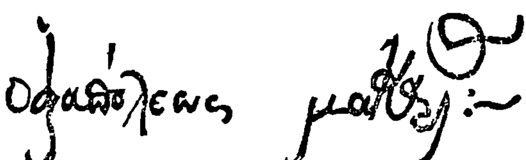
митрополіе а Ȣгровлахіей, каре чинстеще нумеле сфинцилор слъвиций ши ꙟтомаи Апостолилор Констандин ши Єлена, ши ꙟтзю ам але ку офларе о щекъ ши канонекъ пре кувіоша егумен дъ ла Котрочени Кур Даніил, а доила пре кувіоса егумене дъ ла сфеті Іоан Кур.

тр ал трейле пе прѣ кувіоша Іеромона Кур Неофит Дасъкалул мъріей сале луи Ализандру Бейзаде, карел сау куноску а фи май вреднинк ши май дъ фолос Архіерей, Архіепископіей миралинией каре скріе май сус. Дреи ачѣ сау скрис ши нумелеле лор, ши сау ашезат ла Кодика ачаста. Гев. кз ахзсме. (7245—1737).

= † Al Niseĭ Neofit.

= † Al Ieropoleĭ Macario.

NOTE:

212 Actul este scris pre pagina a doa a fóieĭ 40.

213 Litera scriereĭ este cea rondă, semena cu scrierea de maĭ sus.

214 Se vede, eă actul este scris de un dascăl al copiilor luĭ Nicolae Mavrucordat; căcĭ în dînsul se observă, cum vedem, multă circumspecţiune faţă cu chotărîrile patriarchale, când se ecsprimă „cu negreşită dare de volnicie a sfinţieĭ sale“. Lipsesce şi din acest act persóna a doa coalésă cu Neofit, adecă egumenul de la sfeti Ioan.

L.

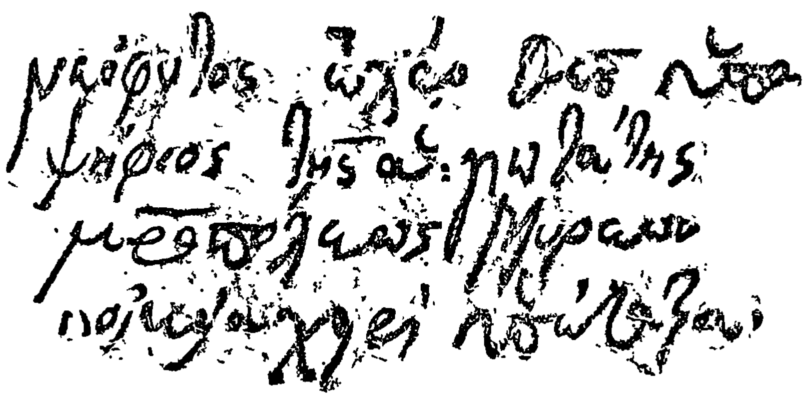
ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΥΠΟΨΙΦΙΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΩΤΑΤΗΣ ΜΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΥΡΕΩΝ ΟΙΚΕΙΑ ΧΕΙΡΙ ΠΡΟΕΤΑΞΑ.

(Urméză în românesce simbolul credinţeĭ şi con-

fesiunea tradițiuneĭ bisericescĭ. Ambele acte fiind semine cu cele de aceĭașĭ natură, noĭ reproducem aicĭ numaĭ partea finală din confesiunea tradițiuneĭ bisericescĭ cu iscălitura în facsimile.

....Дѹпъ ачѣстѣ ꙟкъ мѫ мъртѹрисескѹ ши дъ кꙋте тоате мѣле че аре екавнѹ патріершъскѹ, съ ле пъзескѹ нескимбатѣ ꙟтрѹ тоатъ Єпархіа мѣ.

Генарїе кз͂ л͂ хзсме (7245—1737)

LI.

Ὁ ῥηθεὶς Μυρέων Νεόφυτος μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ κὺρ στεφάνου μετετέθη εἰς τὸν θρόνον τῆς Οὐγγροβλαχίας, βασιλεύοντος τοῦ σουλτὰν Μαχμοὺτ ἐν Κωνσταντινουπόλει, πατριαρχεύσαντος τοῦ κὺρ Νεοφύτου ἀπὸ νήσου Πάτμου, καὶ ἡγεμονεύοντος τοῦ Κωνσταντίνου βοεβόδα μαυροκορδάτου. Εἷλκε δὲ τὸ γένος αὐτὸς ὁ οὐγγροβλαχίας Νεόφυτος ἀπὸ τῆς Κρήτης.

ͱαψλ͂η φ.

«Numitul Neofit al Mirelor, după mórtea D. Stefan s'a strămutat la tronul Ungro-Valachieĭ, fiind împĕrat Machmud în Constantinupol și patriarch D. Neofit de la insula Patmos și avênd domnia Constantin voevod Mavrucordat. Iar némul și-l tragea Neofit al Ungro-Valachieĭ din (insula) Crit».

1838.

NOTE:

215 Acéstă notă este scrisă în josul celor doĕ acte de maĭ sus; adecă pre pagina a doa a fóieĭ 41.

216 Judecând dupre trasăturile iscăltureĭ de maĭ sus, nota, pare a fi kĭar de mâna Mitropolitulu Neofit.

217 Acest Neofit s'a suit pre tronul Ungro-Valachieĭ la 1738, adecă, după mórtea luĭ Stefan, şi a rĕmas aicĭ pênĕ la 1754, când a murit.

218 Cu Neofit Biserica Ungro-Valachieĭ este dominată de cătrĕ Grecĭ şi de acum Românіĭ aŭ perdut şi Biserica, după ce perduse tronul prin Fanarioţĭ.

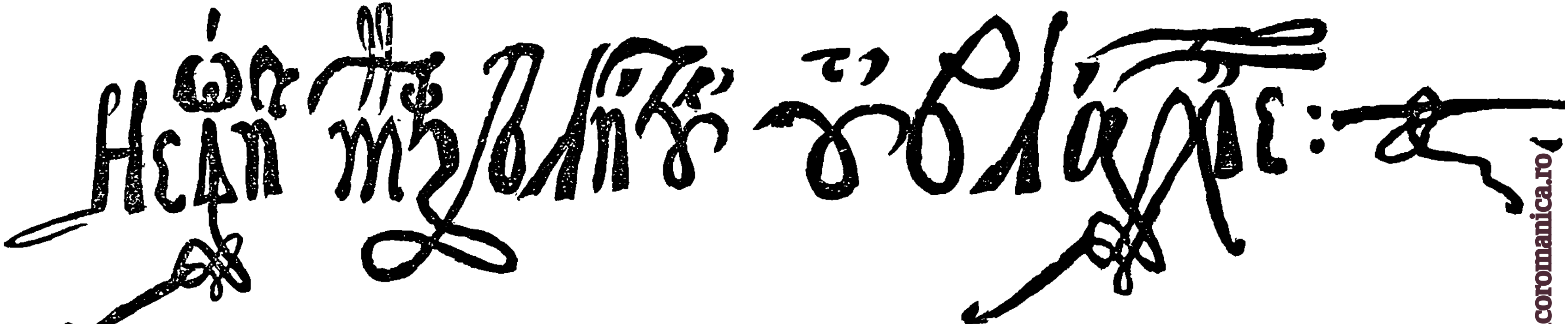
219 De la acest Neofit Mitropolia Ungro-Valachieĭ păstréză şi pênĕ astă-ḑĭ un sacus de o valóre fórte mare, cusut cu kipurile D. Christos, înconjurat de Evangeliştĭ şi Apostolĭ şi a Maĭceĭ Domnuluĭ cu îngerul bine-vestitor, înconjurată do profeţiĭ, ce aŭ preḑis întruparea Mântuitoruluĭ.

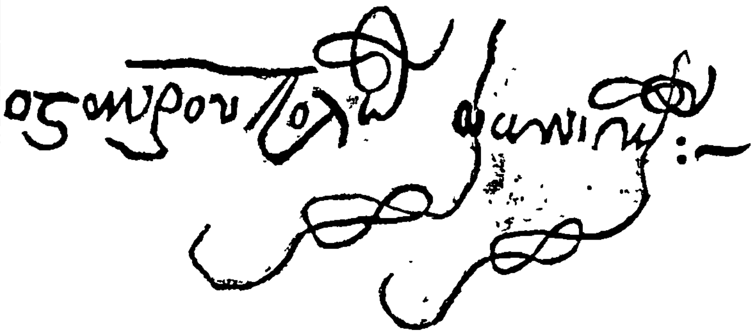
220 Că Metropolitul Neofit era om învĕţat se vede şi din descripţiunea Eparchieĭ séle, pre care noĭ am publicat'o în jurnalul „Biserica Ortodoxă Română" an. II pag. 315—327; 632—640; 735—744. An. III pag. 6—22; 176—183.

LII.

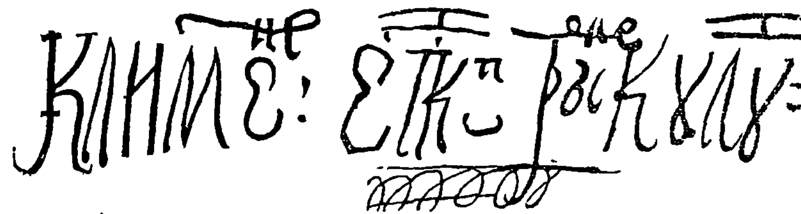
Де врѣме че прѣ сфи́нта Єпкопі́е дела Бъзъȣ аȣ ръмас фър де а е декъра́т Єпкоп платиѕ дѵш дар ѡбщѣска даторі́е фериічитȣ Кѵр Мисаил. Ноѝ карі́и нѣм афлат ѡи Архиерей ши егȣмеі кȣ воа прѣ сфи нцитȣлȣ митрополи́и а Ȣгровлахі́ей Кѵр Неофит ши кȣ сфатȣл ши кȣ порȣнка мърі́и сале Домнȣл нострȣ Іѡ Кѡстандин Николае воевод: ꙟтраттат ꙟ сфи́нта митрополі́е а Бȣкȣрешилѡр ȣнде съ чинстеще сфи́нціи ши де Дȣмнезеȣ ꙟкорѡнаці́и, мари́и ꙟпърац ши ꙟтоcмаі кȣ Апостолі́и Кѡнстандин ши Єлена. Петрȣ ка съ алѣгем ши съ афлъм ѡбраз врѣдник Ка съ фі́е кивернисито́рю ачещі́и Єпископі́и де ꙟ ꙟтъи ноаѕ пре Єгȣменȣ че аȣ фост ла сфа́нта мънъстире а Рѵщешȣл Кѵр Сфроніе Архимандритȣл ал доилѣ прѣ игȣменȣл Кѵр Варлаам Анинѡшанȣл, ши ал треилѣ а пре пе Кѵр Меѳодіе Єклисиархȣл сфи́нтеи митрополі́и, кареле сеȣ арътат маи де фолос а фи ла ачастъ епископі́е. Дрепт ачаста ли сау скри нȣмеле лѡр ꙟтр ачастъ Кодикъ.

Мц.. Ге к. л ҂зсмѳ (7249—1741).

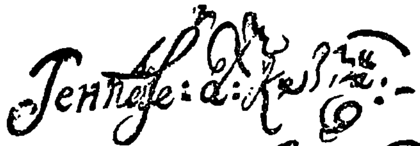

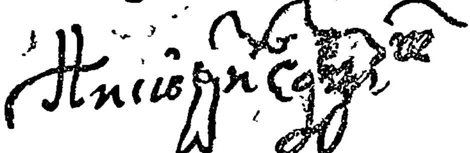
= + Al Stavrupoliei Ioanikie.

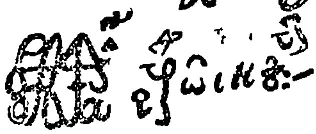
= + Climent Episcop Rîmnicului.

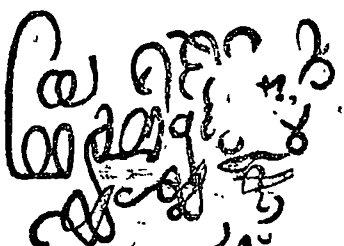
= † Ghenadie Arch. Coziénul.

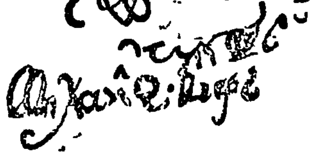
|| † Nicodim eg. Argeșul.

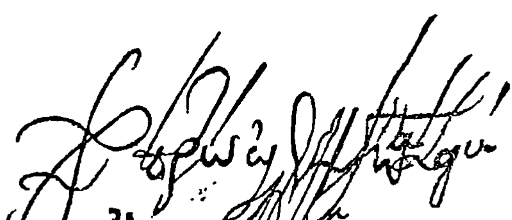
= † Rafail eg. dela Snégov.

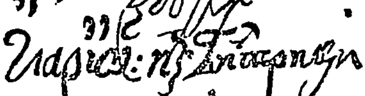
= † Serafim eg. dela Buzĕŭ.

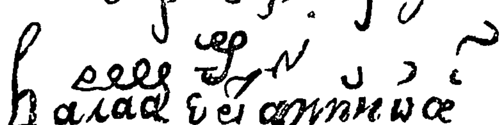
= † Michail eg. Văcăreștĭ.

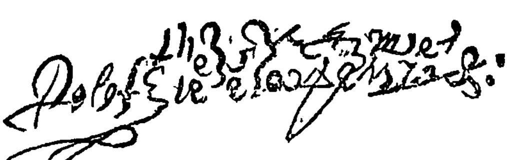
= † Fost eg. al Panaghieĭ.

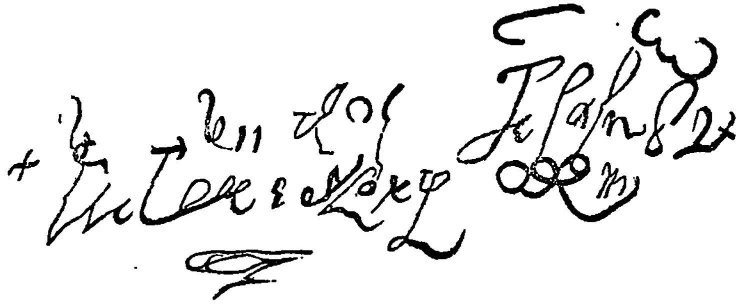
= † Ilarion eg. Bistrițeĭ.

= † Varlaam eg. de la Aninósa.

= † Dósóteĭ ierm. eg. dela Fedilișcĭor.

= † Al Trestieneĭ eg. Archim. Gherasim.

NOTE :

221. Actul este scris pre pagina întâia a fóieĭ 42.

222. Scrisórea actuluĭ este cea rondă şĭ semină cu scrisórea actelor precedente.

223. Metodie râdicându-se la trépta de Episcop al Buzeuluĭ în anul 1741 Ianuarie 2, a rĕmas aicĭ pĕnĕ la anul 1748 Martie 23, când şĭ-a primít obştescul sfêrşit.

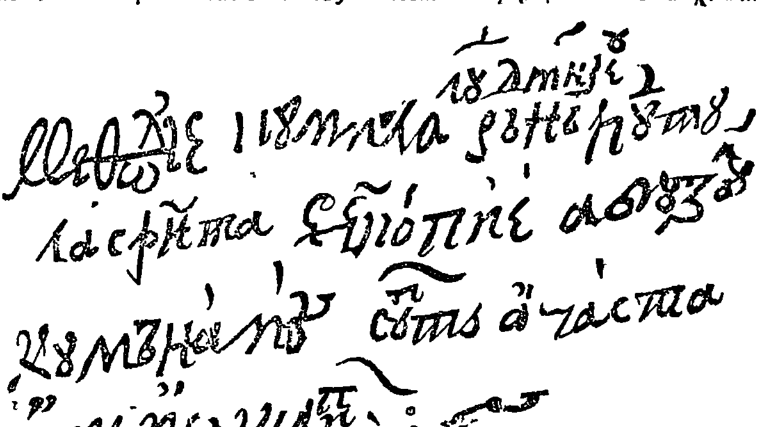
224. Observăm, că la alegerea luĭ Metropolitul Neofit, dascălul luĭ Metodie C. Mavrucordat, se maĭ iscălesce românesce, dar, asigurat pre tronul Ungro-Valachieĭ, nu are ce maĭ păstra acéstă diferenţă pentru Romanĭ.

LIII.

Мефодіе кꙋ мила лꙋ Дꙋмнезеꙋ ръдꙋй еꙋнтъ а чатъ сфѫнтъ'епископіе а Бꙋзъꙋлꙋ кꙋ гꙋра мѣ фъгъдꙋеск.

(Urméză simbolul credinţeĭ şi profesiunea tradiţiuneĭ bisericeşcĭ. Fiind aceste acte în limba română şi semine cu cele de maĭ sus, noĭ reproducem partea finală cu iscălitura în facsimile) :

...Дѣпъ ачеѧтѣ ꙟкъ мъ мъртꙋрисескꙋ ши де къте тоатѣле че аре искълитꙋ митрополіеи. съ ле пъзескꙋ нескимбате, ꙟтрꙋ тоатъ вꙗца мѣ.

[235]. Actele aceste sûnt scrise pre pagina a doa a fóieĭ 42 şi pagina întâia a fóieĭ 43.

[236]. Scrisórea actelor este de aceiaşĭ mână cu scrisórea actelor precedente.

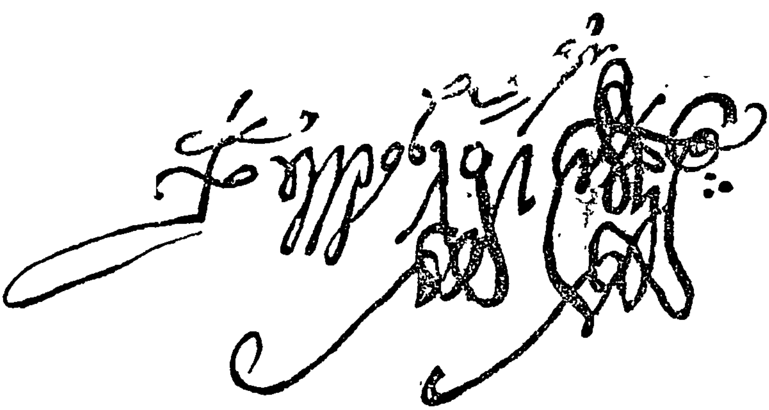
LIV.

Ἐπειδὴ ἐκλείποντος προστάτου καὶ ἀρχιερέως γνησίου, διὰ τὰς καιρικὰς περιστάσεις, ἀπὸ τῆς ἁγιωτάτης μ̄ρπόλεως μυρέων, ἐδέησεν ἤδη εὐδοκοῦντος θεοῦ, χειροτονηθῆναι μ̄ροπολίτην νόμιμον καὶ κανονικὸν ἐπ' ὀνόματι τῆς αὐτῆς μ̄ροπόλεως δι εὐλόγους καὶ θεαρέστους αἰτίας, ἡμεῖς οἱ παρευρεθέντες ἐν βουκουρεστίῳ τῆς ἐκλαμπροτάτης αὐθεντίας οὐγγροβλαχίας συνάδελφοι ἀρχιερεῖς, προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ παναγιωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου δεσπότου τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου κυρίου παϊσίου, μετὰ τῆς ἐν κωνσταντινουπόλει ἐνδεμούσης περὶ τὴν αὐτοῦ παναγιότητα θείας καὶ ἱερᾶς ὁμηγύρεως τῶν πανιερωτάτων ἁγίων ἀρχιερέων, καὶ συναινέσει τοῦ ὑψηλοτάτου καὶ θεοσεβεστάτου αὐθέντου καὶ ἡγεμόνος θεοφρουρήτου πάσης οὐγγροβλαχίας κυρίου κυρίου Ἰωάννου μιχαὴλ ῥακοβίτζα βοεβόνδα, εἰδήσει τε καὶ γνώμῃ τοῦ ἐνταῦθα ἀρχιερατεύοντος πανιερωτάτου καὶ θεοπροβλήτου μ̄ροπολίτου ἁγίας οὐγγροβλαχίας, καὶ συναδελφοῦ ἡμῶν κυρίου κὺρ νεοφύτου, συνεισελθόντες ἐν τῷ κατὰ τὴν ἁγιωτάτην αὐτοῦ μ̄ρόπολιν πανσέπτῳ ναῷ τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων βασιλέων καὶ ἰσαποστόλων Κωνσταντίνου και Ἑλένης, καὶ ψήφους κανονικὰς προβαλόμενοι εἰς εὕρεσιν ἀξίου, καὶ ἁρμοδίου προσώπου τοῦ ἀναδεξομένου τὴν ἀρχιερατικὴν ἀξίαν καὶ ἐπωνυμίαν τῆς αὐτῆς μ̄ροπόλεως μυρέων, πρῶτον μὲν ἐθέμεθα τὸν

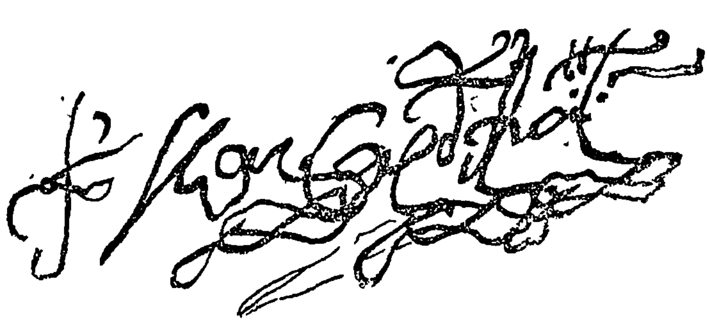
Fiind că, pentru împrejurărĭ importante, lipsesce stăpânul şi archiereul propriŭ dela prea s-ta Mitroplie a Mirelor, cu voia luĭ D-ḑeŭ, era timpul ase chirotonisi Mitropolit legal şi canonic pre numele acestei Mitropoliĭ, pentru causele bine-cuvêntate şi plăcute, noĭ, confraţiĭ archiereĭ, ceĭ ce ne aflăm în Bucurescĭĭ prea luminateĭ domniĭ a Ungro-Valachieĭ, cu condescedenţa şi învoirea întru tot sânţituluĭ şi respectatuluĭ stăpân, Patriarchul ecumenic, D. D. Paisic, cu adunarea prea sânţiţilor archiereĭ, celor ce se află pre lôngă întru tot sanctitatea sa, şi cu consimtimentul prea înălţatuluĭ şi prea iubitoruluĭ de D ḑeŭ Domnitoruluĭ a tóteĭ Ungro-Valachiĭ D. D. Ioan Michail Racoviţă voevod, cu scirea şi cunosciuţa celuĭ ce este archiereŭ aicĭ, Inalt Prea Sântituluĭ şi păzituluĭ de D ḑeŭ Mitroplit al Ungro-Valachieĭ, şi a confrateluĭ nostru, D. D. Neofit, intrând în prea măreţul templu al prea sânteĭ luĭ Mitropoliĭ, cel în onórea sântilor împěratĭ şi în tocmaĭ cu Apostoliĭ, Constantin şi Elena şi trăgêndu-se sortiĭ canonicĭ pentru aflarea persóneĭ celĭ vrednice, şi propriĭ, care să primiascĕ demnitatea da archiereŭ şi supre-numele de Mitropolit al Mirelor; şi maĭ întâĭ am pus pe prea cuviosul Archimandrit al prea sânteĭ Mitropoliĭ a Ungro-Vala-

πανοσιώτατον ἀρχιμανδρίτην, τῆς ἁγιωτάτης μ῀ροπόλεως οὐγγοβλαχίας ἐν ἱερομονάχοις κὺρ Καλλίνικον, δεύτερον τὸν ἀρχιμανδρίτην γενάδιον, καὶ τρίτον τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἰωνᾶν ἐξῶν ἀξιώτερος τῶν ἄλλων πρὸς τὸ τοιοῦτον μέγιστον ἀξίωμα τῆς ἀρχιερωσύνης ἐκρίθη ὁ ἀρχιμανδρίτης κὺρ Καλλίνικος. ὅθεν κατεστρώθησαν καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐντῷδε τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς ἁγιωτάτης μ῀ροπόλεως οὐγγροβλαχίας. ἐνἔτει σωτηρίῳ ͵αψμβ: ἰαννουαρίου κγ:

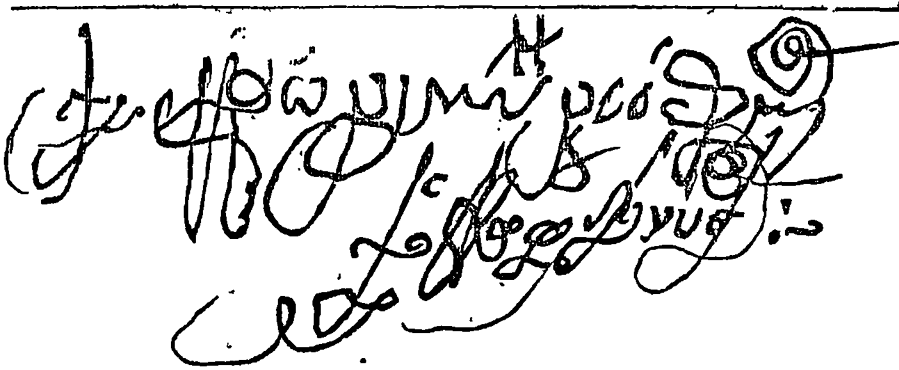
chieĭ, Ieromonachul D. Calinic, al doilea pre Archimandritul Genadie, şi al treilea pre Archimandritu Ioana; din carii, maĭ vrednic de cât cialalti, pĕntru o demnitate aşa de înaltă, ca archieria, s'a judecat archimandritul D. Calinic. De aceia s'aŭ înşirat şi numele lor în acéstă sântă condică a prea Sânteĭ Mitropoliĭ a Ungro-Valachieĭ. In anul Mântuire. 1742 Ianurrie 23.

= † Al Ungro-Valachieĭ Neofit.

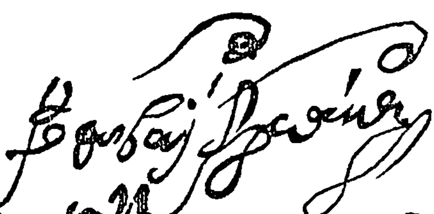

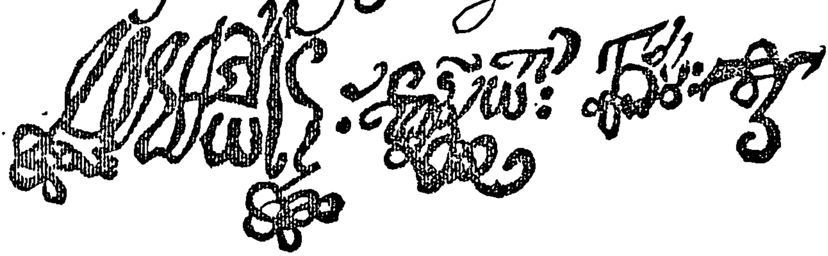
= † Al Cesarieĭ Paisie.

= † Ieronim. . . . .

= † Al Paflagoniei Dionisie.

 = Al Tebaidei Damaskin.

= † Metodie episcop Buzeului.

No'e:

227. Actul alegerei luĭ Calinic este scris pre pagina adoa a foieĭ 43.

228. Scrisórea actuluĭ este cea grécă *rondo*-codată şĭ cu puţine asvêrliturĭ.

229. Imprejurările importante, pentru care Metropolia Mirelor a devenit vacanta, dupre cum se declară prin acest act, sûnt nu altele, de cât trecerea Metropolituluĭ Mirelor, Neofit, la trofnul Mitropolieĭ Ungro-Valachieĭ. Şi aicĭ trebue să băgăm de samă, că mustrarea consciinteĭ se vadesce; fiind că, dupre canóne, nu este persnis unuĭ prelat a skimba o Eparchie pre alta. Neofiit, fiind încă în viéţă şi póte numaĭ pentru interesul, de a curceri peutru némul seŭ un tron, ca al Ungro-Valachieĭ, părăsesce Mitropolia sa canonică şi trece la alta „pentru împrejurărĭ *importante*“ şi de ce n'a ḑis şi el, ca Mitrofan de

maĭ sus, că Mavrucordat l'a silit la acéstă? Gila, se vede că o scia Neofit, ca fost dascal, nu este un argument, admis de canóne.

230. Asupra titulatureĭ domuescĭ de Iω, Mitropolitul Neofit este ecspeditiv, când o traduce cu Ioan. Acésta fac şi uniĭ din savanţiĭ noştriĭ. Noĭ, deşĭ întraducerea actuluĭ de maĭ sus, amimitat pre Mitropolitul Niofit şi la acésta ne obliga rolut de traducĕtor, totuşĭ nu cutezăm a ne pronunţa cu uşurinta; maĭ ales că avem la disporiţiune şéşe opiniunĭ în privinţa luĭ Iω. al Domnitorilor românĭ. Cu vro ocasiune maĭ directă, ne vom promunţa şi noĭ în privinţa mult desbătutuluĭ şi nedescâlcituluĭ încă Iω.

231. De acum întră şi în usul Bisericeĭ calculul anilor dela Christos şi începutul anuluĭ dela Ianuarie. Acéstă înovaţiune, cu numirile de Gheorgie, Neculaĭ, Vasilie etc, le-aŭ întrodus la Românĭ Greciĭ.

LV.

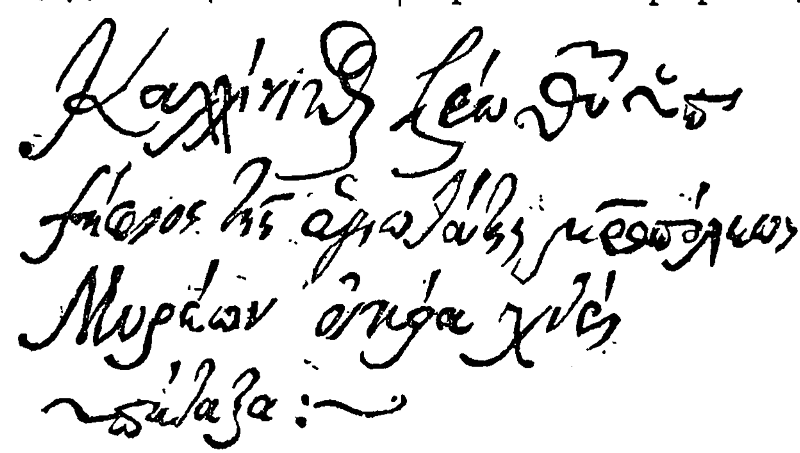
ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΥΠΟΨΙΦΗΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΩΤΑΤΗΣ ΜΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΥΡΕΩΝ ΟΙΚΕΙΑ ΧΕΙΡΙ ΠΡΟΕΤΑΞΑ.

„CALINIC CU MILA LUI D-ḌEŬ ALESUL S-TEI MITROPOLIĬ A MIRELOR, CU MÂNA PROPRIE AM ÎNSĔMNAT".

(Urméză simbolul credinţeĭ şi confesiunea tradiţiuneĭ bisericescĭ în limba grécă. Noĭ reproducem aicĭ numaĭ partea finală cu iscălitura în facsimile):

....Πρὸς τούτοις καὶ ἃ κέκτηται πρινόμια ὁ πατριαρχικὸς καὶ οἰκουμενικὸς θρόνος καθομολογῶ διαφυλαττειν κατὰ πάντα τρόπον ἀπαρεγχείρητα, μεχρι τοῦτον τὸν ὑπὲρ γῆς πνέω ἀέρα».

Pre lângă aceste, mărturisesc că voiŭ păzi şi câte prerogative are câştigate tronul patriarchal şi icumenic, în tot modul nestirbite, pênĕ când rĕspir acest aer de pre pămênt.

NOTE :

[232]. Aceste de acte sûnt scrise pre pagina întăia a foieĭ 44.

[233]. Scrisórea actelor este cea rondă grécă.

(Va urma). Archim Genadie Enăcénu

Dogma despre purcederea Duchuluĭ Sânt, fosta causă la desbinarea Bisericeĭ? Şi dacă nu, care e adevĕrata causă?

(Urmare v. No. 11 anul al VIII-lea pag. 864).

II

Nu dogma despre purcederea Duchuluĭ Sânt este a se considera ca adevĕrata causă a desbinăreĭ bisericilor în resăriténă şi apusană. Acésta resultă din cele ecspuse maĭ sus. Cumcă până în timpurile maĭ recente tótă disputa s'aŭ învîrtit pre lângă acest punct, este adevĕrat. Dar causa acestei-a este a se căuta într'aceea, căcĭ tótă disputa s'aŭ început din partea apusenilor, carĭ tot-dé-una aŭ ferit adevĕratulŭ punct de desbinare. Cumcă nu dogma despre purcederea Duchuluĭ Sânt este causa principală a desbinăreĭ, çi maĭ mult un mijloc, se vede şi de acolo, că încă în nainte de ivirea acesteĭ diferinţe, se arată din alte pricinĭ o desbinare încă pre timpul certelor monoteletice care dură vre-o 35 anĭ. Afară de acésta, intre punctele de diferinţă semnalate de sinodul ecumenic al VI, acest punct nu vine în'ainte.—Alta este causa, şi dogma despre purcederea Duchuluĭ Sânt, s'a folosit numaĭ ca mijloc pentru ajungerea unuĭ scop,—puternic mijloc.

Cu privire la causele diferinţiĭ, in urmarea unuĭ studiu serios şi obiectiv a acesteĭ părţĭ din istoria bisericeĭ, am ajuns la un resultat, care trebue sĕ-'l recunóscă tot omul ca pre o consecinţă naturalĕ şi deducţiune logică din premise naturalĭ şi drepte. Acel resultat, în scurt l'am indicatŭ cu ocasiunea recensiuneĭ carţiĭ d-luĭ Dr. A. Lauran „Creştinul greco-catolic etc. în No. 42—45 Telegr. roman din 1880.—Acolo am espus vederile mele facia de acest punct. De atuncĭ

m'am maĭ întărit încă în convingerile mele, şi cu cât meditez maĭ mult mĕ intăresc maĭ tare.—Cu provocare la acel articlu, voiŭ completa aci cele desfăşiurate acolo.

Causele, din care a resultat desbinarea bisericeĭ luĭ Christos, sunt multe; le putem reduce la douĕ specii, şi divide in naturalĭ şi positive.

A. Naturalĭ. In tot decursul timpuluĭ, de care n.. ocupăm, representanţiĭ direcţiunilor în biserica luĭ Christos, aŭ fost greciĭ si romaniĭ. Deşi se ţin aceste douĕ popóre de aceiaşĭ rasă, saŭ maĭ bine ḑis de grupa arică, cu tóte acestea sub decursul timpuluĭ şi în decursul desvoltăreĭ lor, unul fără de cel-alalt, şi-aŭ insuşit caractere, care le-aŭ făcut se se deosebéscă mult unul de altul.

a). Diferinţele naturalĭ sunt parte etnice, parte de cultură, parte geografice. La început diferinţa etnică nu aŭ fost tare simţită, de óre ce intreg evul vechiu au fost cu deosebire domnit de o singură idea, de ideia politică. Afară de aceea greciĭ în timpul din nainte de Christos au fost singuriĭ representanţĭ aĭ cultureĭ. Despre aceasta aŭ fost şi consciĭ şi acesteĭ consciinţe au dat espresiune în cuvêntul „barbar" pentru tot ce nu era grec. Ca o ecspresiune a acesteĭ consciinţe se pot considera cuvintele luĭ Polybiu 40. 5 : De nu eram supuşĭ, ca naţiune nu eram măntuiţĭ; Socrate (la Plato) mulţumesce ḑeilorŭ că este grec şi nu barbar; declaraţiunea luĭ Aristotele : asupra barbarilor domnesc eleni, după cuviinţa (Polit. I. 1. 5.).

Cu tóte acestea, încă nu era pronunciată diferinţa. Acesta maĭ ântâiŭ s'a început cu invingerea Romanilor asupra grecilor la Cheronea. De aci se începe ura reciprocă naţionale, începe a se descepta simţulŭ de naţionalitate. Acéstă ură naţională se potenţiază prin împrejurarea că de şi romaniĭ invinseră pre grecĭ, aceştia domnesc asupra acelora prin cultură şi arte.

Despre acésta au avut consciinţă greciĭ, dar au avut şi romaniĭ. Şi acesteĭ imprejurărĭ s'aŭ dat espresiune în versetul: Greci acapta, ferum victorem coepit, et artes intulit agresti Latio.

Această ură naţională, de pre terenul etnic să straplantă

pre cel bisericesc și al credenții, chiar și sub pâgânism, dar apoĭ cu deosebire sub chreștinism.

b). In legătură cu acéstă deosebire stă și cea intelectuală. Basea vieței sufletescĭ precum în omul singuratec așa și la popóre, este condițiunea fisică. Omul fiind organism psicho-fisic, tóte productele sale au aeest caracter. Condițiunile alceste influințiéză una asupra celeĭ-l alte, și caută a se aduce a espresiune influențele.

Din punct de vedere culturale tot-dé-una a fost, este și va fi deosebire, nu numaĭ intre grec și Roman, dar preste tot intre orient și apus. Sub alte influențe, atmosferice, climatice etc. almintrelea concepe și cuprinde lumea și lucrurile și prin urmare și pre causa acelora orientul, și almminlrenea apusul. Până când orientul, domnit de o fantăsiă viă, și spirit speculativ, a dat nascere idealismuluĭ și simbolismuluĭ pre tóte terenele, apusul a produs realismul. Unde orientalul pretinde o simbolică poetică, apusénul se mulțumesce cu o prosă sarbedă; unde orientalul are trebuință și aplică zece vorbe și tot atâte ceremoniĭ, apusanul s'a indestulit cu un cuvênt și o ceremoniă mută. Acésta se vede și chiar în confecțiunea și formulele de leturgiĭ.

Dosebirea între orient și apus chiar și numaĭ în aceste douĕ împrejurărĭ, încă se póte căuta. De la marea Adriatică până la ocean era o limbă și un obiceiŭ, și aceste romane. Dar încercările de a romanisa orientul au remas zadarnice. De la marea Adriatică până la Eufrat și Ind, domnia aceeașĭ limbă și acele-așĭ datinĭ, și acele erau grecescĭ. Fie care nesuia a restrânge pre cea lalte. Grecul consideră tótă literatura romană ca imprumutată de la dênșiĭ (Strabo Geog. 3); până când superbia romană suferia cu greu această imputare: *facile patior, non esse nos transmarinis nec importatis artibus eruditos, sed genuinis domesticisque virtutibus* (Cic. de rep. 2. 15). Incă prin veacul al doilea crestinesc, dă espresiune acestor animosităţĭ Maxim Tyrul. Eudoxia soția lui Teodosiŭ II pelegrinând la Ierusalim, ajunse în Antiochia. Aci agreând poporul care 'ĭ făcea ovațiune, cu mandria dete espresiune afinităţiĭ eĭ de sânge cu dênsul dicênd: ὑμε-

τέρας γενιῆς καὶ αἵματος εὔχομαι εἶναι (Evag. His. 1. 20. Conf asupra acestui punct și Pichler Geschichte I. 35. seq.)

c). In óre-care mĕsură au contribuit la desbinare și posițiunea geografica a bisericelor. Trei cetățĭ marĭ sunt pre pământ, treĭ colțurĭ, de carĭ aŭ spêndurat sortea neamuluĭ omenesc, și carĭ au dat formă și fața lumeĭ civilisate și neçivilisate : Ierusalimul, Roma și Constantinopol. „Pre cât va fi neamul omenesc pre pământ, remêne supus și orbit de splendórea acestor treĭ cetățĭ eterne“ (Falmayer). Așa este. Maĭ ântêiu Ierusalimul a fost mama și metropolea lumeĭ crestine. După dărîmarea Ierusalimuluĭ au trecut prerogativele l ι acea cetate, care au ocrotit pre cuceritor și dĕrîmător. Dar aceste prerogative au fost plasmă omenéscă și atârnatore de arbitriul omenesc și când ceĭ ce portă cârma lumeĭ au părăsit Roma, acele prerogative era se ĭ însoțiască. Constantin se mută la Constantinopol, și pricinuesce ridicarea acesteĭ cetățĭ la rangul unuĭ renume universale. Numaĭ cât în Roma prerogativele s'aŭ consolidat atât de tare în cât au fost cu neputință a le întuneca. La tóte aceste este a se maĭ adauge și împărțirea geografică a Imperiului, căreĭ împărțiri în legătura cu cea politică, au urmat și organisațiunea bisericésca; la rĕsărit almintrelea ca la apus. La rĕsărit forma organisațiuneĭ cam de la început a fost constituționale, pe când la apus, centralistică monarhica. Forma organismuluĭ bisericesc la rĕsărit, a fost și este patriarhale, iar caracterul patriarchismuluĭ este naționale. La rĕsărit esistă tot atâtea bisericĭ naționale, pre cate popóre de sine-stătătóre cu limba și datenĭ propriĭ. La tóte aceste au contribuit mult posițiunea geografică, iar acésta au ajutat desbinarea.

Dicem dar : Diferința între spiritul poporuluĭ grec și roman, caracterul naționale, împrejurărĭ politice, gradul de cultură și civilisațiune, conflictul intereselor opuse, au imprimat încă de la început desvoltareĭ bisericeĭ din occident și orient o direcțiune caracteristică și din maĭ multe puncte de vĕdere divergentă, care nu a avut alt efect de cât a înstrăina și depărta cele douĕ bisericĭ din ce în ce maĭ mult;

până când au ajuns la desbinare completă şi ireconciliabile (Cfr. Nitzulescu Istor. b. §. 90).

B. Positive.

I). Causele positive pot se fie s'au positive D-ḑeescĭ s'au positive omenescĭ, De cele de ântêiu nu esistă de óre-ce întrebarea despre care se tractéză pórtă caracterul ambiţiuneĭ şi al arbitriuluĭ omenesc, sunt dar positive omenescĭ. Şi aceste sunt cu deosebire s'au civile politice, s'au religióse. Mai ântâiu despre cele civile.

1. In fruntea acestora stă strămutarea reşedinţiĭ împĕrătescĭ de la Roma la Constantinopol, s'au prefacerea acesteia în capitala a imperiului. Acéstă perdere Roma putea numaĭ cu greu se o sufere. Pre un timp, ea a fost suplinită prin un coregent. La 476 a căzut imperiul apusean, spada din mâna împĕratuluĭ a trecut în mâna papeĭ şi s'a întrupat cu crucea în o fiinţă. De aci papa devine şi suveran lumesc, locoţiitorul virtuţiĭ devine motorul viţiuluĭ.

Doi scriitori mari, carĭ s'au ocupat de această problemă au cuprins strămutarea resiedinţiĭ şi increştinarea luĭ Constandin, în douĕ modurĭ diferite carì ambele sunt adevĕrate: Overbelk, află în acest fapt, nascerea şi fundamentul papismuluĭ şi germenele idei de înfalibilitate; Pichler află aci adevĕrata causă a desbinarei bisericelor.

Nu pot se resping aceste vederĭ, din contră în conţinutul lor le-am făcut de a mele, numaĭ cât formulez problema astfeliu că: adevĕrata şi principala causă a desbinareĭ afost primatul şi nesuinţa spre infalibilitate a eppuluĭ din Roma; şi aceasta ideă, şi are originea deodată cu ridicarea Constantinopoluluĭ la capitală a imperiuluĭ.

Acest fapt, creă o biserică de stat în Constantinopol. Şi fiind creştiniĭ, asupriţĭ în decurs de treĭ veacuri, vĕḑînd acum câştigata lupta pentru esistenţa, nu sciau ce posiţiune se ia faţă de ocrotetoriul lor împĕrat de aceeaşĭ confesiune şi credinţă. Această împrejurare au dus şi la abus, la amestec prea adênc din partea împĕratuluĭ în afacerı bisericesci; ba de multe ori au fost plătită scump din partea bisericei o-

rientale, şi nu o dată a purtat aceasta catene de sclav, dar nicï când a fost turburată în credinţa sa, cï a răbdat până în sfîrşit.

De altă parte prin aceasta, Roma a încetat de a maï fi capitală a lumei. Regenţi lumeni se retraseră în alte reşidenţie. Prin acesta papa a devenit liber, liber până la desfrau şi obrăsnicia. In starea libertăţiï în care se afla biserica din Roma, papa ar fi putut crea o biserică de model, care fericită în libertate, tare în iubire şi bogată şi activă în esemple ar fi putut străluci până la splendóre în aintea celei grecescï. Insĕ în rĕsărit biserica a fost robită de împĕraţi, la apus de singurul sĕu cap; la rĕsărit presiunea a fost esterna, la apus internă, care a străbătut până în anema doctrinei şi aşa a ameninţat cu ruină însuşï biserica.

2. In legătură cu ceste de sus stă un alt punct însemnat, care se póte considera ca causă civilă la desbinarea bisericei. Se scie cum că la început, organisaţiunea bisericeï mult puţin s'a îndreptat, după organisaţiunea politică. Această organisaţiune la rĕsărit a fost maï pronunţată de cât la apus. Organisaţiunei politice şi împărţirei făcute de Constantin, a urmat mult puţin şi împĕrţirea bisericéscă. De ar fi fost această acomodare a organisaţiunei bisericesci încă odată aşa de stricăţiósă, una totuşï are bunu şi aceea o ridica preste organisaţiunea la apusu: *a imprimat şi favorit caracterul naţionale al bisericeï*, şi astăḑï vedem că în biserica orientale se afla tot atâte bisericï naţionale pre căte popore avênd fie-care din aceste bisericï, în biserică limba poporuluï credinţiosŭ.

II. Religióse.

Cause positive religióse sunt tóte acele câte portă caracter religios şi sunt calificate a da espresiune convingerilor religióse. Ele sunt de atâte feliuri pre câte sunt elementele ce compun consciinţa religiósă. Când este vorba a se arăta causele religióse pentru desbinarea bisericei, le dividem pre acele în doctrinali, rituali, disciplinarï şi de constituţiune s'au maï bine ḑisu de jurisdicţiune. Diferinţe doctrinali au esistat tot-dé-una între oriente şi apus, şi această diferinţă

este a se căuta în caracterul genetic a poporelor; dar ele nu au fost puse în cestiune deocamdată şi nu au devenit obiect de neînţelegere. Căci aceste aŭ fost puţin numeróse şi causa este a se ascrie Sinódelor ecumenice. Până când aceste aŭ fost recunoscute ca for suprem, ca ultima instanţa, decisând asupra dogmelor controversate, au manţinut unitatea desvoltarei doctrinali; şi această unitate aŭ fost fundamentul bisericei. In dată ce însă episcopul Romei au voit a se ridica preste sinod, diferinţele doctrinali au devenit motiv de diferinţă, niciĭ o dată însĕ adevĕrată causă a desbinarei. Causele doctrinali se pot reduce la acele nefericite patru respective cincĭ puncte, pre cari Roma tot-dé-una le a avut înscrise pre fruntea sa, şi pre cari în vremile din urma le a cerut recunoscute şi de la poporulu Românesc, şi parte aceluia, aflătóre în Ungaria şi Ardeal le-a şi recunoscut. Coróna acestor puncte este Primatul.

Diferinţe rituali şi de disciplina au fost maĭ numeróse ce e drept, dar cu tóte acestea din causa unitaţeĭ doctrinalĭ, ele nu au ajuns a fi causă a desbinarei, de óre-ce formele rituali nu formézā elementul reale al consciinţiĭ religióse. Acesta se compune din doctrina şi moralitate. Ba formele de rit şi disciplină mult puţin s'au îndreptat şi după esiginţiele loculuĭ, ale timpuluĭ şi a le poporuluĭ. Insĕ şi ordinarea acestora a voit Roma a o monopolisa pentru sine, şi în această nasuinţă aŭ ajuns până în minut, ba chiar ridicul. Aşa de es: Purtare peruchelor a format obiectul alor 54 de decrete, 16 bule papali, 10 sinóde numite generali 136 provinciali şi 252 de sinóde maĭ mici.

Causa cea maĭ însemnată de disciplina, este Celibatul, aceasta instuţiune nenaturale şi mijloc de corupţiune morale a cleruluĭ şi poporuluĭ.

Despre tóte causele doctrinali şi rituali nu ne vom ocupa; ele sunt mult puţin obiect al speculaţiunei teologice. Din potriva ne vom ocupa aci singur numaĭ de causa de diferinţa în jurisdicţiune. Şi pentru înlesnire se întrupăm tóte ce gândim în termenul *primatul episcopuluĭ din Roma şi înfalibilitatea Papeĭ.* Aceste douĕ forme şi au avut periódele sale.

Până la Grigoriu VII. 1073—83. tóte lucrările eppilor din Roma sunt predomnite de idea primatului. De aci se începe bărbăţia papismului şi domnia ideii de înfalibilitate.

Deci şi mijlócele folosite în aceste perióde au fost de o-parte deosebite de alta determinate de caracterul scopului.

Susţinemu deci cum că adevĕrata causă a desbinarei este primatul şi infalibilitatea papeï. Când ḑicem primat, nu este a se înţelege acel primat de onóre pre care, ce e drept la a-vut eppul Romei la început, ca primus inter pares şi pre care în timpurele clasicitaţei patristice l'a împărţit cu eppul Alesandrieï şi al Constantinopolului, ci primatul de jurisdicţiune.

In tractarea acestui obiectu vom vorbi mai ântêiu despre întemeierea primatului, respective nascerea ideei, şi este bine de a se însemna că întemeierea primatului nu concade cu intemeirea scaunului din Roma; — apoi despre mijlócele folosite pentru consolidarea lui.

1. Intemeierea. Istoria a înregistrat multe evenemente, a vĕḑut multe cetăţi, staturi etc. ridicându-se şi iară căḑînd. Babilonul, Athena, Cartagena aŭ dispărut; numaï Roma stă şi numele sĕŭ tocmaï aşa resună de tare, de şi maï puţin chiar, ca şi pre timpul luï Cesar şi August. Roma se póte asemăna cu jidovul rătăcitoriŭ, care nu móre, nu imbătrînesce. Şi décă întrebăm după secretul acesteï eternităţï, trebue să primim respunsul, este papismul acésta plăsmuitură extraordinară, care se pare a fi devenit misteriŭ a Chreştinismuluï.

Apărătoriï papismuluï baséză pretenţiunile lor de legalitatea primatuluï pre cuvintele Mântuitoriuluï la Mateiŭ; 16, 18 — 19. Aşa din partea teologilor apusenï se susţine de o parte că Christos singur a aşĕḑat intre apostoliï sĕï o formă de primat în persóna luï Petru, ïar de alta ca acel Petru a întemeïat biserica din Roma.— Cea de ântăiŭ este o esplicaţiune sinistră şi schimosire a inţelesuluï cuvintelor mântuitoriuluï, care singur a ḑis *cel ce voïesce se fiă între voï maï mare se fiă tuturor* slugă. Iar al doilea este o scornitură şi un neadevĕr istoric; căcï nu este nicï o dovadă istorică ca Petru ar fi intemeiat biserica din Roma, séŭ că ar fi fost eppu acolo până când este dovedit evident că a fost eppu în Antio

chia și că aŭ predicatŭ în părțile Asieĭ pre lângă Vavilon.

Dar cea maĭ puternică polemia este a espune propriele convingerĭ, ĭar în casul acesta, modul cum biserica rĕsăritului esplică locul de la Mateiŭ.—Părinţiĭ bisericeĭ și pre basa acestora biserica ortodoxă înţelege sub acea martu isire a luĭ Iisus, însășĭ meduva, sfinţia doctrineĭ sale, și pre acésta o numesce pĭatră. Că a putut fi întrupată în Petru, póte să fiă, și în acest înţeles și Petru se póte numi peatră ca și orĭ care altul ce apĕră cu statornicie doctrina creștinismuluĭ; óre-care prerogativă însĕ nu póte să cuprindă în sine acéstă împrejurare. Și chiar prerogativele luĭ Petru, ca personalĭ și subiective nu sunt moșteniverĭ. — Décă Petru a fost capul apostolilor, este naturale ca următoriĭ sĕĭ se participe la splendórea luĭ, pre cât póte fiul primi din drepturile părinţilor. Atuncĭ acea splendóre ar cădea eppuluĭ din Antiochia. Ci caracterele personalĭ nu sunt moșteniverĭ. Derivaţiunea de la Petru póte face pretenţiune dar la o ședere înainte la un primat de onóre, nicĭ de cât la óre-care autoritate, pre carea singur Petru nicĭ când a avut-o. — (Conf. și disput. preste aceea : War Petrus in Rom. ? 1869). —Ceea ce Pichler l. c. I. 143 și Hefele Deitraege I. 389. aduc înainte, sunt date cu mult maĭ sporadice de cât să se pótă considera ca dovadă pentru primat, de óre-ce se scie că ritualul este formulat succesive și fórte târdiŭ. Dar chiar când ar fi nu se pot lua pentru primatul de jurisdicţiune. La acestea se maĭ adauge împrejurarea ca tóte acele citate din cărţile ritualĭ sunt numaĭ pentru mórtea luĭ Petru în Roma nu pentru episcopatul luĭ, séŭ chiar primatul.

Așa dar, nu în cuvintele Mântuitoruluĭ, nu în tradiţiunea bisericéscă primitivă, este a se căuta originea primatuluĭ de jurisdicţiune, ci în alte împrejurărĭ. Aceste împrejurărĭ sunt în scurt următórele cu deosebire.

a). Intâiŭ și înainte de tóte mutarea putereĭ politice de la Roma la Constantinopol. Prin acéstă singură putere rĕmasă în Roma, a fost eppul acelia, care acum avênd puterea bisericéscă preste Italia în mână, voĭa a trage la sine și pre cea luméscă.

b). Dintre tóte imperiile maĭ mult s'a susținut cel roman. Cu Roma sunt împreunate noțiunile: putere, mărime, domnia universală. Deci nu a costat multă ostenélă ca pre ruinele putereĭ lumescĭ civile să se ridice o stăpânire bisericéscă; căcĭ în aceste timpurĭ tulburate stăpânia obicĭnuința că tot ce vine din Roma se fiă primit cu supunere.— *c).* Roma a fost locul cel maĭ isolat şi aşa putea se fiă cel maĭ imparțialŭ. In acéstă credință din partea partidelor i-a şi venit întrebărĭ în casurĭ de controversă.— La acestea se maĭ adaug şi unele otărîrĭ particulare ale sinoduluĭ din Sardica la 343, care recunoscu eppuluĭ din Roma Iuliu dreptul a primi apelațiĭ. Acest drept însĕ aŭ fost numaĭ ad personam, pentru rara luĭ înțelepciune, şi a fost un expedient a uneĭ minorităţĭ apăsate, care însĕ curênd s'a uitat. Numaĭ Roma nu l'a uitat; din potrivă l'aŭ calificat ca cas de precedență, şi l'aŭ format ca basa a pretensiunilor sale. — Inocentiu I; Leon cel Mare şi Gregor. (604). — Insĕ cum că acéstă prerogativă a fost numaĭ ad personam, se vede şi din contestul canonuluĭ respectiv, (c. 3). unde este numită espres persóna şi numele luĭ Iuliŭ, până când se scie că drepturile nu sunt legate de persóne, ci de oficiĭ şi scaune.

2. *Mijlócele.*—Prin strămutarea deregătorieĭ civile la Constantinopol, singură putere în Roma a fost eppul acesteĭ cetățĭ, care încă şi până ce a maĭ stat imperiul apusean, a început a 'şĭ arĕta năsuințele de predomnire. După apunerea aceluĭa, în apus nu maĭ era nimic ca să i se opună. Căcĭ aşa se credea şi se crede în Roma şi astădĭ că de óre ce fie-care organism viŭ culminară în un punct şi biserica trebue să se învîrte pre lângă un centru şi acela este Roma. Insĕ „eine höchste Stellung in der Kirche, war gewiß gottgewollt, wenn auch nicht gott gesetzt...." (Overb. l. c. 102).—Si precum subdiaconatul este aşedĕmênt omenesc, aşa şi patriarchatul suprem din Roma. Mijlócele folosite pentru supremația sunt următórele:

a). Până la Grigoriu VII. In fruntea mijlócelor, prin care Eppiĭ Romeĭ aŭ voit a esploata pentru dênşiĭ nu numaĭ dreptul de supremație şi de jurisdicțiune, dar prin acela chiar biserica întreagă, stă posițiunea pre carea o ia

eppul Romeĭ faţă de Sinóde. Aci înţĕlegem numaĭ sinódele ecumenice.—Două lucrurĭ aŭ pretins episcopatul Romeĭ pentru sine: presidiul şi aprobarea actelor eşite din sinod, precum şi convocarea acelora.—Faţă de aceste puncte avem de observat, cum că ele ca pretenţiunĭ sunt producte ale timpuluĭ maĭ târḑiŭ, la început aceste nu aŭ fost atât de pronunciate precum sunt astâḑĭ. —Se începem cu convocarea. Dintre cele şépte sinóde ecumenice, nu este nicĭ unul, care s'ar fi convocat de eppul Romeĭ. (Veḑĭ A. b. Şiaguna dr. can § 335. Hefele C. G. I. 5 seq.). Dar nicĭ că se putea almintrelea. Cu suirea luĭ Constantin pre tron şi cu ridicare creştinismuluĭ pre tron, sórta acestuĭ-a aŭ luat-o impĕraţiĭ în mâna. Aceştia dispunéŭ de tóte mijlócele eraŭ creştinĭ, şi mult puţin bine crescuţĭ în principiile Creştinismuluĭ. —Dar aceştia numaĭ în conînţelegere cu biserica convócă sinódele, şi pre cât se putea în conînţelegere cu cel maĭ de aprópe patriarch.—Afară de aceste după mărturia luĭ A. b. de Şaguna în comp de Dr. c. § 336, prima condiţiune la un sinod ecumenic, este ca acelá se fiă conchiămat de imparat.—Această condiţiune s'a şi implinit faţă de cele de ântâiŭ şépte sinóde respective şi de al optulea: die acht ersten allgemeinen Synoden sind von den Kaisern, alle (späteren dagegen von den Paepsten angesagt und ausgeschrieben worden). (Hefele C. G. I. 8). Din acest pasagiŭ este un adevĕr mare anume: pre cât timp eppiĭ Romeĭ aŭ avut lipsă de impĕraţĭ nu şi-aŭ arogat convocarea sinoduluĭ, indată însĕ ce impĕraţiĭ aŭ avut lipsă de papĭ, aceştia aŭ sciut să se folosiască de acéstă slăbiciune.

Vĕḑênd cum că cu convocarea nu merge, şi acest mijloc nu se póte esploata cu succes spre scopurile primatuluĭ de jurisdicţiune, s'a iscodit un alt mijloc; presidiul în sinod. Şi acéstă idee este a maĭ târḑiă, căcĭ la început nu a fost aşa de pronunciată. Cât pentru presidiu, trebue să facem deosebire în şedinţele dogmatice şi administraţiune şi disciplină bisericéscă. La aceste din urmă precum şi la şedinţele de deschidere, aŭ preşĕḑut şi impĕraţiĭ, la cele de ântâiŭ însĕ nu sunt urme. —Dar nicĭ despre aceea nu este urma cum că eppul Romeĭ ar fi preşĕḑut la órecare sinod ecumenic, séŭ că dóră

ar fi participat. (Hefele C. G. I. 29 seq.).— Imprejurarea acéstă, apărătorii primatuluĭ şi a mijloculuĭ acestuia pentru primat, susţin cum că eppul Romeĭ şi-aŭ trămis legaţĭ. Eĭ bine, avut-aŭ legaţiĭ aceştia indrumărĭ de a presida ? ba fost-aŭ competenţĭ şi chiămaţĭ anume la acésta ? Astădĭ se găsesc urme, dar la început nu aŭ fost. Şaguna în §-ful citat maĭ sus dice că presidiul 'lŭ ducea patriarchiĭ în ordinea patriarchielor.— Aceea este un adevĕr concordabile şi cu ordinea lucrurilor şi cu equitatea. La sinodul din Niceea se dice că ar fi fost la presidiŭ Osiu din Cordova ca delegat al Romeĭ. Dar aci se scie că presidiul l'a dus şi Constantin. — Şi apoĭ din acéstă imprejurare nu se póte face nicĭ un drept pentru venitoriŭ. Că Osiu a putut se fiă în presidiŭ la desbaterile dogmatice, este nu numaĭ posibile, dar şi cu dreptul, de óre ce el era unul din ceĭ maĭ luminaţĭ, şi bătrînĭ archiereĭ apoĭ singur a fost în comisiune în Alecsandria din causa Arianismuluĭ şi aşa cunoscea maĭ bine starea lucruluĭ. — Dar cum că nu s'a format nicĭ un drept din acéstă se vede îndată la al II sinod unde a presidat, maĭ ântâiŭ Mateiŭ apoĭ Gregoriu Nazianzanul şi după abdicerea luĭ următoriul sĕŭ pre scaunul patriarchieĭ de Constantinupol.—Pretenţiunea la presidiŭ prin delegaţĭ este şi absurdă. Avem urme că Roma nu a trimis totdeauna archiereĭ la sinodul ecumenic ca şi presbiterĭ etc. Apoĭ se scie cum că vot decisiv în sinodul ecumenic nu aŭ avut de cât numaĭ archiereiĭ. Cum că presbiterĭ, diaconĭ etc. luminaţĭ aŭ fost consultaţĭ nu sufere îndoélă, ba aŭ putut se fiă folosiţĭ ca notarĭ etc., dar şi acéstă numaĭ atuncĭ când eraŭ delegaţĭ a căruĭ-va scaun ; în presidiŭ nicĭ de căt. In numĕrul membrilor nu se amintesc, hârtiĭ convocătóre nu priméŭ.— Decĭ şi acest mijloc pentru consolidarea primatuluĭ este nelegale.

Un al treilea aŭ fost indrumările date legaţilor. Din tóte aceste instrucţiunĭ se vede un ton de predomnire de desconsiderare a înţelepciuneĭ altor archiereĭ şi de pretenţiune la infalibilitate în orĭ şi ce chestiune. Dintre multe alte, aci vomŭ aminti numaĭ instrucţiunea ce-o da Leo, legaţilor sĕĭ pre care i trămite la sinodul din Calcedon: Und wenn etwa Einige, auf

dem Glanz ihrer Städte fußend sich etwas anmaßen wollten, so müßt ihr dieß mit aller Festigkeit zurückweisen. (La Hefele l. c. I. 408, conf. pag. 535, şi 549). Apoĭ este cunoscut cum că sinodul din Calcedon pentru canonul 28 este spinul cel maĭ ager în ochiĭ apusuluĭ papist.—In fine maĭ este pretenţiunea de a întări actele sinoduluĭ, şi numaĭ după acésta a intra în valóre de lege. Prin acésta papa caută a se ridica preste sinod. Intrebarea acésta a fost ventilată în evul mediŭ chiar în sînul bisericeĭ apusene, şi din partea teologilor parisiene de la Sorbona respinsă.

Nu că nu ar fi putut participa la desbaterĭ eppiĭ Romeĭ, ci pentru ca se aibă causa de a pretinde aprobarea actelor, nu s'aŭ înfăţişat.—Şi acéstă pretenţiune este absurdă. — După ce se susţine cum că Roma şi-aŭ trămis legaţĭ şi că aceştia aŭ fost imputernicițĭ a face tóte în numele papiĭ a subscrie etc. şi a purta presidiul, cum vine acum aceeaşĭ persónă care prin representantul sĕŭ aŭ subscris tóte şi prin acéstă a aprobat cele făcute ca să maĭ recunóscĕ trebuinţa de a fi aprobate de un singur om asemenea greşitor.—Cácĭ actele i s'aŭ transpus căte arată este de a se lua că acésta s'a făcut numaĭ *statu cognitionis.*—Cum că sinódele ecumenice şi-aŭ sciut documenta posiţia faţă chiar şi de papa se vede din cercetarea şi anatomisarea luĭ Honoriu în sinodul al VI-lea.

Alte mijlóce pentru consolidarea primatuluĭ maĭ am se amintesc iscodirea patrimoniĭ Petri şi donaţiunea luĭ Pipin.— Aceste aŭ servit şi spre reîntemeierea imperiuluĭ Roman apusan. Cel de ântâiŭ care a exprimat acéstă ideă a fost Adrian I, care pre grecĭ i numesce: Deo odibiles graeci, perversi graeci.

Tóte aceste mijlóce şi multe altele prin veacul al IX s'aŭ codificat în aşa numitele Decrete isidoriani (pseudo). Şi aceste decrete servesc şi astădĭ de base papismuluĭ. Ideia fundamentală a acestuĭ codice constatator din can. 100 de emixiunĭ de la diferiţĭ papĭ din timpiĭ ceĭ de ântâiŭ este: Independinţa de puterea luméscă, clerul este autoritatea d-deéscă şi inviolabilă, eppul Romeĭ este: episcopus episcoporum.

Pre basa acestora prin veacul 9—10 şi-au şi pus la proba

pretensiunile. Ceĭ maĭ marĭ apărătorĭ aĭ absolutismuluĭ papist din acest veac aŭ fost Nicolau I 858-67, Adrian II 867-72 şi Ioan VIII 872-82. Două evenimente sunt unde şi-au măsurat puterea, diferinţa între patriarchĭ Ignaţiu şi Foţiu, unde eppul Romeĭ a pretins a fi judecatoriu şi decedător în instanţia ultima; ear a doua cértă pentru jurisdicţiunea bisericéscă asupra bulgarieĭ, creştinată din partea rĕsăărituluĭ şi după ritul oriental. Temeiurile ce aduce Roma pentru jurisdicţiunea sea asupra Bulgarieĭ sunt:

Bulgariĭ după creştinare, de bună voiă s'aŭ supus Romeĭ; locul ocupat de bulgari maĭ nainte aparţinea eppuluĭ din Salonic ce era vicarius romanus; că Roma a guvernat acea biserică treĭ anĭ. Din potrivă greciĭ aduc, înainte: Bulgaria e parte a cliriculuĭ orientale, care după dreptul teodosian şi justinian şi după posiţia sea geografică se ţine de orient;— Michail regele Bulgarilor, a primit botezul de la grecĭ: Episcopiĭ de maĭ nainte se ţineaŭ de Constantinopol.

In urmarea acestora Fotiu şi următoriĭ sĕĭ, pre basea chotărârilor sinoduluĭ trulan, au pus în vederea lumeĭ tóte diferinţele între orient şi apus. Incordările şi animositățile au crescut. La 1054 ruperea a fost otărâtă. Tóte încercările de reunire au fost deşerte căcĭ alte mijlóce se folosesc pre lângă acestea spre consolidarea papismuluĭ.

B. De la Grigoriu VII. In fruntea mijlócelor pentru consolidarea papismuluĭ din acest timp, care aŭ urmat după *al pornocraţieĭ,* stă celibatul, acel institutu nenaturale a contribuit la demoralisarea omenireĭ creştine.

Ca o armă şi maĭ puternică a papismuluĭ până în ḑiua de astă-ḑĭ este Iesuitismul, întemeiat de Ignaţiu Loyola şi de Paul III la 1540 confirmat. Acest institut, de şi nu-ĭ putem denega multe bune pre terenul cresterei, au fost şi este fórte periculos pentru toţ ce nu este catolic apusan şi papist, aceştĭ ómenĭ pentru ajungerea scopuluĭ lor au folosit tóte mijlócele, iertate şi neertate pre carĭ numaĭ le-au potut iscodi mintea omenéscă. Despre influenţa iesuiţilor ḑice al 14 general al orduluĭ cu numele Taburini: Vede il signor: di questa camera io governo, non dico Parigi, ma la China;

non già la China ma tutto il mondo, senza che nessuno sappia come si fa. Ear generalul Foy dice: der Iesuitismus ist ein Degen, dessen Griff in Rom und dessen Spitze überall ist. (Vedĭ Overb. l. c. cap. I.

Caracteristica de frunte a papismuluĭ de la Grigoriu VII până astaḑĭ a fost: infalibilitatea. Pentru ca se pótă bate pulsul creştinităţeĭ apusane, papiĭ cu iesuiţiĭ a iscodit două mijlóce: canonisarea şi dogmatisarea, canonisarea s'a început de mult, dar cu paşĭ maĭ repeḑĭ a urmat în veacul al XIX. La 1828 a fost canonisat Petrus Damiani, Bernard la 1860, Ilariu de Poitiers la 1852, Alfons de Lignori la 1871.

Tóte aceste lucrărĭ aŭ fost numaĭ premergători aĭ dogmei despre immaculata conceptio care sa poruncit la 1854, ear fiind-că de aceasta nu s'a interesat nimenĭ la 1869 s'a conchiemat sinodul din Vatican şi în 1870 şi ḑiua în care Napoleon a declarat resbel Germanieĭ şi a perit, Piu IX, intre tunete şi fulgere ca Joe în Olimp şi ca Tylonii, aŭ declarat resbel luĭ D-ḑeŭ Iisus Christes şi l'aŭ detronat de pre tronul mărireĭ ca cap al bisericeĭ sale. Atuncĭ Piu a ḑis: si quis dixerit, pontificem romanum ex cathedra la grientem, infalibilem non esse anathema sit; — şi aşa voind a înlocuì pre D-ḑeŭ, Vaticanul au ucis creştinismul precum şi Evreiĭ au ucis pre Christos.

Aceste sunt în scurt vederile mele despre causele desbinăreĭ bisericeĭ luĭ Christos. Şi aci, ele sunt fórte fragmentariĭ, o mărturisesc, şi ele aŭ lipsă de desvoltare, de óre ce tótă ḑiua descopere doveḑĭ nouĕ prin care se intăresce acest adevĕr: Până la sinodul din Florenţia, pondul s'au pus pre diferintele degmatice şi în locul antaiu pre *filioque*.—De atuncĭ şi astăḑĭ, tótă creştinătatea şi teologia ortodocsă este de părere ca primatul de juridicţiune şi infalibilitatea papiĭ este adevĕrata causă a desbinăreĭ,— şi aşia şi eu nu stau isolat cu vederile mele ci suna în concertul teologiei ortodocse. Spre dovedirea aceştia voiŭ a cita numaĭ câte-va ecsemple. Pichler. l. c. I. 32. ḑice: Gegenwärtig gilt der römische

Primat und das Papsthum als das einzige wahre Hinderniß der Vereinigung. — De acéstă părere este și vederile de sus le împărtăsesce și Elia Meniate in opul sĕu, *peatra scandelă*. . Marcaron în epistola sea contra enciclicei papale din 1848. Vedĭ și Pichler l. c. II. 410 și 412.

Ca conclusiune se-mi fie permis a aduce în ainte doĕ vocĭ din biserica orthodocsă. Gregoriu Metropolitul Chievuluĭ pe la 1863 scrie : „Acele caractere, cari le aflăm în eresiile cele vechĭ adecă διαιρεσιν și συγχυσιν, le întîmpinam și în schismele maĭ nouĕ în papism și în protestantism. Și unul și altul tăgăduesc biserica, cela identificându-o cu persóna papeĭ ear acesta nerecunoscând vre o autoritate doctrinală în biserică. Papismul este unitate fără viéță, protenstantismul viață fără unitate; acela e un centru fără periferia ear acésta o periferiă fără centru".

Niceta, episcopul Nicomedieĭ, pre la anul 1135 în o disputațiune avută cu legatul latin Anselm Havelberg, între multe alte zice : (după Proverb l. c. 80). Wenn der Papst zu Rom von seinem erhabenen Ehrenthron uns seine Befehle ertönen läßt ja sie uns wie aus der höhe zuwerfen und över uns und unsere Kirchen das Urtheil sprechen will, ohne uns zu Rathe zu ziehen, willkürlich nach seinem Gutdünken, selbst über uns herschen will, wie kann den da die Rede sein von brüderlichem, ja selbst väterlichem sinn? Wer könnte dies ohne Entrüstung dulden? Wir würden dann ja mit Recht den namen Sclaven aber nicht den : Söhne der Kirche tragen können. . . . . .

Și ca se nu aparem parțiali se maĭ audim pre Pichler: l. c. I. 547 : die Theorie der päepstlichen Unfehlbarkeil gehört bis auf die neuste Zeit zu den grösszen Hindernisszen der Union. Ear pag. 257 : Zur gänzlichen Verwerfung des Primates wurden die Griechen erst allmälig durch die einer höher gehenden Ansprüche und erklärungen der Paepste getrieben. Der ganzen Kirche waren diese Ansprüche fremd, daß der Papst die Quelle aller geistlichen und weltlichen Jurisdiction und unfehlbarkeit sei :—Acésta

şi multe alte locurĭ şi date mĕ voru scuti de imputarea parţialităţiĭ, *nam actiones hominum non ridere non lugere neque detestari, sed intelligere sedulo curavi.*

Năsăndu in Transilvania in Augustu 1884.

Prof. Greg. Pletosul.

UN SBORNIC

Istoria Te-deumurilor în Biserica creştină şi specialminte în cea română.

(Fine. Vedĭ No. XI pag. 830.)

De aicĭ încep nisce rugăciunĭ, pre care formulătorul sbornicululuĭ le numesce Молєнїє=rugăciunĭ (a), și ele sûnt compuse din una séŭ maĭ multe stichirĭ. Aceste aŭ fost Te-deumurile Bisericeĭ românescĭ din seculul al XVII-lea și ele se adresaŭ une-orĭ luĭ D-ḑeŭ și alte-orĭ unuia din plăcuțiĭ luĭ, dar tot-de-una cu scopul de a cere ceva; adecă rugĭ, propriŭ ḑisă. Dovadă, că însușĭ culegătorul lor a avut consciință de aceea, că aceste nu sûnt nisce stichirĭ, puse la serbătorile sânților, ci o spetă de Te-deumurĭ, ni servesce scopul, pentru care le-a adunat; adecă, deosebirea acestor rugăciunĭ de cele-lalte printr'un kenar și cu o numerotație specială, pre carea el o suie pênĕ la 19 și înfine că el pre aceste rugĭ le are destinate și pentru Românĭĭ, cunoscĕtorĭ maĭ puțin în ale limbeĭ slavone; căcĭ tipicurile le însoțesce și de o traducere românéscă. Écă cum le întituléză el;

Стхрых и подωбны избранны, комоу аще приключитса, потрѣбно на оучрѣжденїих и чьстех рзци.	Stichirĭ și modelurĭ alese, décă cum-va se va întêmpla cuĭ-va să-ĭ trebuiască, pentru întreprinderĭ și onorurĭ; ḑi:

(a) Vorba молeнie se derivă dela slavinescul молить=a ruga şi tot-de-aicĭ se formézǎ şi vorba молебенъ=Te-deum.

1). La fóia 208 încep stichirile, care se termină la fóia 210 și se tituléză:

ѕдѣ млтви ради бжїи	Прентрꙋ мили лоуи Дꙋмнезеꙋ

Stichira 1, glas I «Bine çuvêntat eștĭ Christóse D-ḑeul nostru etc.» stichira II, glas IV «Ḑi prea mărită, vĕḑêndu-se limbele etc.»; III, glas VI, «Astă-ḑĭ charul s luĭ Duch pre noĭ ne-a adunat» etc- IV, glas VIII, «Veniţĭ ómenĭ să ne închinăm D-ḑeuluĭ celuĭ în treĭ feţe» etc.

2) Pre pagina a doa a foaie 210 începe rugăciunea, adresată Maiceĭ Domnuluĭ și se continuă pĕnĕ la fóia 212 și carea se tituléză:

Моленїа ради прчтыа бца	Rugăciunea pentru pré sânta Născĕtóre de Dumnéḑeŭ.

Troparul glas I, «Intru nascere fecioria aĭ păzit etc. glas III modelul: »Frumuseţea fecioriei tale» etc. glas VIII, «Așa grăesce Iosif către Fecioara Maria» etc. stich. glas I, modelul: «O prea slăvită minune, izvorule al vieţeĭ etc.

3. Dela pagina a doa a fóieĭ 212 și pĕnĕ la fóia 2 3 pagina a doa, sbornicul conţine rugăciunea, adresată s-teĭ crucĭ și carea se tituléză:

Чтномоу крстоу	Prea sânteĭ crucĭ.

Troparul glas IV «O tu prea dumnezeéscă și de viéţă făcĕtóre cruce etc.» glas VIII «Ḑisa profetul tĕŭ Moisi D-ḑeule» etc.

4) Pre pagina a doa a fóieĭ 213 începe rugăciunea către st. Ioan botezătorul și se termina pre pagina a doa a foieĭ 215. Ea se tituléză:

Стмоу прркоу прдтчи и крстителю Іωанноу	Пренторꙋ роуга лоуи Іωаннъ кртль

Stichira glas VIII «Se cuvine luĭ Ioan mirésmă mirositóre etc. glas acelașĭ» Vĕḑênd. Elisavet pre Fecióra Ma-

ria etc. Stich. III. glas IV «Prea luminatule stătător înaintea tris-ipostatniculuĭ D-deŭ. Stich. IV glas VI.» Bucuraţi-vĕ cu noĭ tôte căpiteniile îngerescĭ. etc.

[5]) La fóia 215 (pag. adoa) începe rugăciunea către s-ţiĭ Apostolĭ şi se termină pre fóia următóre. Ea se tituléză:

Стымь апльмь	Пренгрꙋ роуга апли-лωрь.

Stichira I glas IV: «Cel ce eştĭ corifeul Apostolilor. Stich II. glas II«Cu ce cununĭ de laudă să încununăm pre Petru şi Pavel?

[6]) Pre fóia 216 (pag. adoa) adunătorul sbornicululuĭ pune Te-deumul în onórea S-luĭ Ilie, pre care 'l întituléză de-a dreptul romănesce: „Пріпрꙋ роуга прркоу илїи. тро рь глась д. Acéstă rugă are doĕ stichirĭ, terminându-se pre fóia următóre. Stich. I: «Cel ce eştĭ înger dupre corp şi profet dupre grad etc. şi II glas VI: «Ore când cerurile s'aŭ bucurat pə nascerea ta».

[7]) Pre pagina adoa a fóieĭ 217 este scris Te-deumul în onórea s. Gheorghie, compus din stichira: «Astă-dĭ tot universul se luminéză la vederea răbdătoruluĭ de kinurĭ etc. şi se tituléză:

„Стмоу Геωргїꙋ" стхрах глас ѕ.	„S-luĭ Gheorghe stichir. Glas VI.

[8]) Tot pre pagina citată începe Te-deumul s-luĭ Dimitrie şi se termină la fóia 219: El pórtă titlul:

„Стмоу великомникꙋ Димитрїю. стхрах гла ѕ.	Пренгрꙋ роуга лоуи стый Димитріе.

Stich. I; «Astă-dĭ ne kĭamă pre noĭ răbdătorul de kinurĭ, la o sĕrbătóre universală etc. glas II IV, «Ca un răbdător de kinurĭ şi ca un ostaş vitéz. etc.

[9]) Pre pagina adoa a foieĭ 219 este un Te-deum cu o singură stichiră în onórea tuturor Martirilor, carea sună: «Proroceşte a cântat David în psalm, că veţĭ trece prin apă şi prin foc etc. Iar titlul aceste̕ĭ rugĭ este:

„И прωчїим стѣ мникω стхрах гла ѕ.	Прєнръ роуга ши ал-гор мнчи.

10) Pre fóia 220 este scrisă ruga s-luĭ Ioan dela Sucéva, carea în sbornic se tituléză și pre a căria stichiră noĭ o presentăm aicĭ în traducerea românéscă, făcută de noĭ dupre originalul slav al sbornicululuĭ:

„Стмоу'іωанноу но-вомоу стхрах гла ѕ.	Пре ръ роуга а лоуи стыи 'іωаннь.

«Astă-ḑĭ biserica serbéză, pre răbdătorul de kinurĭ, cel ce se împodobesce cu suferințele, ca cu o chaĭnă de mult preț, și cântă lăudându-se : ast-feliŭ este nascerea mea, ast-feliŭ sûnt fiiĭ meĭ, pre cariĭ i-am născut maĭ ântăiŭ cu botezul, i-am crescut însĕ în frica Domnuluĭ, și acum în adevĕr s'aŭ vĕḑut martirĭ și s'aŭ ales pentru cununĭ, pentru ca să se róge luĭ D-ḑeŭ pentru tot universul».

Am tradus acéstă stichiră în tótă întregimea eĭ, pentru ca săse vaḑĕ, că adunătorul sbornicululuĭ nostru dă ceva original și de altă parte, să se maĭ constate, că la mijlocul seculuĭ al XVII-lea cultura la Românĭ era destul de înaintată.

11) Fóia 221 este ocupată cu Te-deumul s-lor Treĭ ierarchĭ, pre care adunătorul sbornicululuĭ îl tituléză :

Стымь трєстлємь стхрах гла д.	Прєнтроу ръга а трєи марєстль (marĭ luminătorĭ).

Stich. I: «Organe dăruite de D-ḑeŭ, alăute spirituale, trâmbițe fericite ale predicăreĭ etc. II: glas VI, «Vasilie, mintea luĭ D-ḑeŭ, Grigorie vocea divinitățeĭ și Ioane luminătorul cel prea frumos etc.

12) Te-deumul s-luĭ Nicolaĭ, care începe pre pagina adoa a fóieĭ 221 și se continuă pênĕ la fóia 223, cuprinde doĕ stichirĭ și se tituléză :

Стмъ никωлаоу стх-рах гла ѕ.	Прєнтроу ръга лоуи стыи никωлає.

Stich. I: «Aprobarea lumeĭ, frumuseța părinților și izvor al minunilor etc. II glas II; «Presentatu-te-aĭ împĕratuluĭ Constantin etc.

[13]) Pre fóia 223 este ruga tuturor părinților, cu o singŭră stichiră și carea se tituléză:

,,Прпⷣобны̑ѡцемь стⷯрахⷯ глⷭ҇ и.	Прентрȣ роуга а ѡцилорь (părinților).

Stichira: «Din mulțimea monachilor și a învĕțătorilor te cinstim pre tine, părintele nostru (cutare)» etc.

[14]) Pre fóia 224 sûnt doĕ stichirĭ în onórea strămoșilor, care compun ruga respectivă și are titlul:

,,Стї́ы прⷪ҇ѣѡцемь глⷭ҇ ѕ.	Прентрȣ роуга а прѣѡцилѡⷬ҇. (strămoșilor).

Stich. I: «Facem amintire de David și Iacov, împĕratul cel bine-credincios etc. II glas VI: «Amintirea sânților este puterea împĕraților etc.

[15]) Pre pagina adoa a foieĭ 224 începe ruga pentru prea cuviósele femeĭ. Ea se compune din treĭ stichirĭ cu titlul:

.Прпⷣѡбны̑ жена̑ глⷭ҇ и.	Прентрȣ роуга а фємеи прпⷣбнн. (prea cuvióse).

Stich. I, gals VIII. «Adormirea cea nemuritóre. Născĕtórea de D-ḑeŭ, Maĭca vieţeĭ etc. Stich. I glas IV. «De adormirea ta cea prea mărită se bucură și cerurile etc. Stich. III: glas VI, «Adormirea ta cea universală noĭ o serbăm prea curată Născĕtóre de D-ḑeŭ».

[16]) Pre pagina adoa a foieĭ 226 se află scrisă ruga s-teĭ Paraskiva, cu o singură stichiră, pre carea noĭ o dăm tradusă în totul, și care rugă se tituléză:

,,Прⷪ҇ѣпо́бнѣи пара́скеви гла̑ ѕ.	Прєтроу рȣга а прпⷣбнѣи (prea cuvióseĭ). Пáраскеви.

«La drépta Mântuitoruluĭ stând, feciórà, prea cuviósă,

Paraskevo, îmbrăcată cu faptele bune ale ajunăreĭ, şi înfrumuseţată cu oleiul curăţenieĭ şi cu lăcrimile, ca o prôaducĕtóre de mir, cântând luĭ cu buurie, şi ţinênd lumina în mirosul miruluĭ tĕŭ, ce a curs pentru Christŏs D-ḑeŭ. Căcĭ, precum eŭ m'am-învăpăĭat de dragostea ta, nu mĕ depăr ta pre mine de cămara ta, femeĭe cerêscă. Ci cu rugăciunile tale mântuesce-ne pre noĭ şi ne trimite noî îndurarea ta.

[17]) Pre fóia 227 este scris Te-deumul, ce Româniĭ seculuĭ al XVII-lea îl adresaŭ tuturor sânţilor, care în sbornic se tituléză :

„Въ ст҃ѣ́ѡ ст҃ымъ сла́ва гла҃ ѕ.	Прентроу̀ рѹга атоуторѡ̑ свѣнцилѡръ.

Acest Te-deum se compune dintr'o singură stichiră, care se începe : «Inaintea ta céta credincioşilor adunându-se, cu cuviinţă sĕrbătorim» etc.

Stichirile, înşirate în seria adoŭa de cântărĭ, pre care autorul sborniculuĭ le numesce rugĭ, sûnt nisce piese din literatura nóstră bisericéscă, care, după strămutarea culturei de la Românĭ la Ruşĭ, aŭ dat loc Te-deumurilor din Biserica rusă. Acéste rugĭ adresate sânţilor luĭ D-ḑeŭ, aŭ dat nascere în Biserica rusă la Te-deumurile în onórea st. Nicolaŭ, Ioan Botezătorul etc., şi apoĭ şi aicĭ aŭ rĕmas cu caracterul lor din secolul al XVII-lea, adecă de a forma nisce Te-deumurĭ de cerere, séŭ rugĭ, propriŭ ḑise. In Biserica românéscă însĕ ele aŭ păstrat în întrebuinţarea lor locul docsologiilor din Biserica ortodocsă veke; adecă, ş'aŭ pus ca *Mărirĭ* în onórea sânţilor, cărora li se adresa cererea, la vicerniĭ, litiĭ, séŭ la laudărĭ. Tot din aceste stichirĭ de cerere aŭ resultat în Biserica românéscă şi sub influinţa elementuluĭ grecesc acatistele şi maĭ ales paraclisele, de care sunt pline Orologiile românescĭ, ca nicĭ unele din nicĭ o Biscrică ortodocsă. Cu alte cuvinte, din asemenea stichirĭ în onórea sânţilor Ruşiĭ aŭ formulat molebinurile lor, ĭar noĭ paraclisele nóstre.

Ca dovadă, că prin secolul al XVII-lea ecsistau Te-deumurĭ în Biserica românéscă, şi anume cântărĭ la diferite ocasiunĭ solemnele din viéţa persónelor de influinţă, şĭ cu caracterul de mulţĕmită numaĭ luĭ D-ḑeŭ, ni pot servi stichirile ce urméză, pre care autorul sbornicululĭ nostru le numesce ĭarăşĭ rugĭ, şi le pune tot la serviciile, unde îşĭ aŭ locul docsologiile vekĭ; adecă la rugăciunea dimineţeĭ (utrene), la litie, séŭ la rugăciunea de séră. Ecă şi acéstă speţă de Te-deumurĭ românescĭ în tecstul lor original cu traducerea românéscă :

Ѿ сѫдѹже начни оздравїѧ, по рѧдоу въ сѣхъ аще ли е по҃ за здравїе деспотоу рьци сїе.

DE AICĬ INCEPE DESPR : SĂNĂTATE PE RÂND A TUTUROR A. DÉCĂ ESTE POST PENTRU SĂNĂTATEA STĂPÂNULUĬ ḐI ACESTE (a)

Слава с҃трах гла҃ д҃

MĂRILE. STICHIRILE GLAS. IV.

Поспѣшивый ги҃ кроткомѹ Давидѹ. побѣди ти иноплеменникы. вѣрным Црем нашим споспѣшствѹи. и ѡрѫжїем крта низложи врагы наша. покажи благоѹтробне на нас прѣвелїѧ млт своѧ. и да разѹмѣать вьистинѫ ꙗко ты еси бъ и на тѧ надѣющесѧ побѣждаемъ. молѧщесѧ ѡбычно прчтѣй ти мтри. дароваѫщи намъ велїѧ мать.

Dómne, ajutătorule al smerituluĭ David. Supune Tu pre ceĭ de alt ném. Ajută credinciosuluĭ nostru împĕrat. Şi cu arma cruceĭ rĕpune pe vrĕşmaşiĭ noştri. Arată-ne noî, îndurătorule, îndurarea ta cea mare, ca să se înţelégĕ cu adevĕrat, că tu eştĭ D-ḑeŭ, şi nădăjduindu-ne spre tine învingem, şi celor ce se rógă dupre obiceiŭ prea curateĭ Maice, li se dărueşte mare milă.

(a) In sborniç românesce se titulézǎ acéstǎ rugǎ : „Пентрѹ сънътате Домнилѡр"

Гла̑ є҃.

Ты̀ цр҃ю сый и прѣбывая въ вѣкы безконечныя. пріими мленіе просящих, грѣшныхъ спасеніе. и подажь члколюбче. земли твоей благоплодіе. благорастворени въздꙋхы дароуя вѣрнѣишимъ цремь нашимь съпосѡбьствоуи, на безбожныя на варвары. іакоже иногда двдꙋ. іако пріидꙋшя сіи въ ѡбитѣли твоя. и ѡскврънишя въ сіе стое мѣстосвтое. и а ты дароуи побѣды хе бе. побѣда бо ты еси православных и похвала:

Стихирах гла̑ и҃.

Иже неизреченноя мядростія съставлѥ въ сѣчьская слове хе бе. врѣмена и лѣта намь прѣложивь. дѣла ракоу твоею блви. и врѣнаго

GLAS. V.

Ţie, Impĕrate, care eştĭ în seculĭ fŏrĕ de sfârşit, primesce rugăciunea celor ce te rógă, mântuirea celor greşiţĭ, şi dă, iubitorule de ómenĭ, pămêntuluĭ tĕŭ rodire, şi dărueşte sănătatea aeruluĭ, prea credincioşilor noştri împĕraţĭ ajută-le în contra ateilor, barbarilor, ca óre-când luĭ David, pentru ca şi aceştia să între în locaşurile tale şi să nu se spurce cu acésta sântul loc al mântuireĭ, şi tu dăruesce asupra lor triumf Christóse D-ḑeule ; căcĭ tu eştĭ triumful ortodocşilor şi lauda.

STICHIRI GLAS VIII.

Cel ce eştĭ înţelepçiunea ceà neecsprimabilă; cel ce aĭ făcut tot cuvêntul, Christóse D-ḑeule; cel ce ne-aĭ oferit noî timpurile şi aniĭ. Binecuvintéză lucrurile mânilor tale, şi îmbucură cu

цр҃ѣ силоѧ възвеселиꙵ. подаваѧ ємꙋ на варвары крѣпость. ꙗко єдинъ блгъ и чл҃колюбецъ:

ЗА ЗДР҃АВЇЕ М҃ТРИ ДЕСПОТꙊ ГЛА҃ З

Днесь неплоднаа врата ѿтврьзаатсѧ. и двер двыческаа бж҃твнаа прѣграде. днесь плѡ раждати блг҃ть начинаеть ꙗвлѣющи мирови бж҃їѧ м҃терь. ежже земнаа съ нбнымы съ въкоуплѣатсѧ. въ спасенїе дшамь нашимъ.

ГЛА А҃. ПО҃.

Ѡ прѣславное чюдо. иже ѿ неплодве плсѡвъсїавъ мановенїемь, въ сѣх сѫдѣтелѣ и въсе дръжителѣ доблестъвно мирское благых разрѣши неплоство. мтри съ мт҃рїа бгоросѡчноа ликоуите зоваще. ѿ радованнаа рави са стгокоа гь. подаа мировѣ велїа млсть:

putere pre credinciosul împĕrat, dăruindu-ĭ luĭ asupra barbarilor putere; cel-ce eștĭ singur bun și iubitor-de-ómenĭ.

PENTRU SĂNĂTATE MAMEĬ LUĬ VOD

Astă-ḑĭ porțile cele neroditóre se deskid, și ușele fecioareĭ ceĭ divine se înkid. Astă-ḑĭ începe a se nasce fructul fericireĭ, arătându-se lumeĭ Maica luĭ D-ḑeŭ. Cu dînsa se unesc cele cereștĭ cu cele pămênteștĭ, spre mântuirea sufletelor nóstre.

GLAS I. MODELUL (PODOBIA).

O! prea mărită minune, care aĭ arătat cu semn fructul nerodireĭ. Cel-ce este în tóte și pre tóte le ține. Curajul cel lumesc al fericiților l'a deslegat nerodirea, și mamele îngânând pronunța: Născĕtóre de D-ḑeŭ cea plină de dar, bucură-te, cu tine este Domnul. Dărueşte lumeĭ mare milă.

За здравїе гпⷭ҇жи тро҇. гла҇ а҃

Въ рожьствѣ дѣвство прїпⷭ҇ ѳ҃.

Прѣславнаа глаголашаса о тебѣ граде бжїи.

Радуиса обрадованнаа марїе гь стобоа. алїлуїа.

Стихъ

Прѣста царица одеснаа тебе въ ризахъ позлащена одѣана и прѣоукрашена.

Радуиса обрадованаа.

Слыши дщи и виждь и приклони оухо твое и забади люди твоа и домь оца твоего.

Прчтаа Богородителнице марїе. чтаа дѣво спсаи стадо свое. ѿ всѣкыи бѣдъ, ꙗко да прославлѣемый величаемъ та. надежда всѣмь хрстїанωмь:

Помѣни имѧ твое въ всѣко родѣ и родѣ. прчтаа Богородителнице.

ПЕНТРꙋ СА ꙟТАТЕА ДОАМНѢЕИ

Intru nascere fecioria etc.

Prea mărită, se ḑice despre tine, că eştĭ cetaţeą luĭ D-ḑeŭ.

Bucură-te, plină de dar, Marie, Domnul este cu tine. Ḑi : aliluiea.

STICH.

Prestă împărătésą la drépta ta, îmbrăcată şi împodobită în chaĭne de aur.

Bucură-te cea dăruită.

Ascultă fiĭcă şi veḑĭ şi plécă urekia ta şi cercetéză pre ómeniĭ tĕĭ şi casa părinteluĭ tĕŭ.

Prea sântă Născĕtóre de D-zeŭ, Marie. Curată fecióră, mântuesce turmą ta de tóte nevoile, ca să te glorificăm şi să te mărim pre tine, speranţa tuturor creştinilor.

Pomeneşte numele tĕŭ, în tot némul şi némul, prea curată Născĕtóre de D-ḑeŭ.

Ѕа з҃ра́вїе ѿтѣсо́чать. сѣ́д. гла́ д҃. пс҃ оу҆дависа Іѡ́сифъ.

Младенствоу є҃ мене ради ве́тхый дн҃ми. чищенїемъ присвщаваетъ пр҃чтыи бг҃ъ. да плъть оувѣри ми ꙗ҆же ѿ дв҃ы. и҆ симъ симеѡнъ поучаетса позна того бг҃а и ч҃лка и҆ ꙗ҆ко жизнь цѣловааше. и радуяса старчьскыи възываше. ѿпоустими тако видѣхъ жизнь всѣчьскыхъ:

Стихира глас ѕ҃.

Прїите и оузрите вьси странно видѣнїе и прѣславно. кто видѣ младенца три лѣтна сащии мл҃телѣ посрамивша. ѡ чюдеси мт҃рь съ саше и маткопитателници възпїаше. небоиса мт҃и моа. маки лютаго миродръжца. хс бо є҃ крѣпость вѣроуащимь вѣнь:

Prentru sănătate nĕkonilor.

Sed. glas. IV. model, Minunatu-s'aŭ Iosif.

In pruncia cea pentru mine cel vekiŭ de ḑile, de curăţenia mĕ împărtăşesce prea curatul D-ḑeŭ. Şi corpul mĕ convinge pre mine, că este din fecióra, şi cu acésta Simeon se învaţă, ca să recunóscă pre acela de D-ḑeŭ şi om şi ca pre viêţă sărutându-l şi bucurându-se bătrînul a strigat, eliberéză-mĕ pre mine, căcĭ am vĕḑut viéţa cea vecĭnică.

STICHIR, GLAS VI.

Veniţĭ şi vedeţĭ în acésta vedenie strĕină şi prea mărită. Cine a vĕḑut prunc de treĭ anĭ fiind, să ruşineze orĭ-ce închipuire? O minune! cel-ce suge pre mamă, cântă pre nutricea sa. Nu te teme Maĭca mea. Indulcirea ţiitoruluĭ lumeĭ celuĭ indignat. Christos D-ḑeŭ este întărirea credincioşilor.

Стихира гла꙾ и҃.

Трилѣтенъ тр҃цꙋ про-повѣдаше. и млѣкосꙋ-сый м҃тръ оу҆вѣщаваше, пр҃естани м҃ти моѧ ѿ слъзъ. свыше зижди́тель оу҆зритъ. и҆ сп҃сетъ дꙋшѧ нашѧ:

Стꙋ҃ра гла꙾ ѕ҃ подобно. агг҃ль-скыѧ пр҃ѣ

Звѣзда̀ въсїѧ ѿ їакѡ-ва въ врьтпѣ. прїидѣ-те и҆ мы пр҃ѣпразнь-ствꙋ҆емъ съврьшаѧще. те-цѣмъ съ влъхвы. съ пастырми н҃дѣмъ. ви-димъ б҃а въ пеленахъ. видимъ дв҃а доѧщꙋ. оу҆жасно видѣнїе. црь їи҃лев въ х҃с приходи:

Зі зравїе отросовицамъ.

Стꙋра꙾ гла꙾ ѕ҃

Посланъ бы҃ съ нб҃се гаврїилъ архагг҃лъ. бл҃-говѣстити дв҃ѣи зачатїе. и пришедъ въ на-заретъ помышлѣаше въ себѣ чюдесы дивлаеа. ꙗко како иже вышни

STICHIR. GLAS VIII.

Fiind de treĭ anĭ, a predicat Trinitatea, și sugênd lapte, pre Mamă-sa a încurăjat'o. Incetéză mama mea de a lăcrăma. De sus creatorul vede și mântuesce sufletele nóstre.

STICHIR. GLAS VI. model.

Stéoa a luminat din Iacob pre pămênt. Veniți și noĭ să sĕrbătorim prosĕrbătórea..... Cu păstoriĭ să mergem și să vedem pre D-ḑeŭ în scutice, să vedem pre fecióră alaptând. Cumplită vedere. Impĕratul luĭ Israel vine în Christos.

Прентроу сѫнатате а фѫчорицилѡ.

STICHIRILE. GLAS VI.

Trămis a fost din ceriu archanghelul Gavriil, ca să vestéscă fecióreĭ zemislirea, și venind în Nazaret, cugeta întru sine, minunându-se de minune; căcĭ cum cel, neînțeles de ceĭ de sus, se nasce din feció-

непостыжимь сын ѿ
двы раждаетса. имѣа
прѣтлъ нбо и поднѡ
жїе землѧ, вьчрѣво въ-
мѣщаетса женско. на-
иже шестокрилнїи и
мнѡгоѡчитїи зрѣти
не могатъ. словомь тъ-
чїа ѿ неа въплътитисѧ
благоизволи. бжїе
есть слово настоащее.
что оубо стоа и негла
двѣи. радуисѧ ѿ брадо-
внаа гъ стобоѧ. радуи-
сѧ чтаа дво. радуисѧ
невѣсто невѣстнаа. ра-
дуисѧ мти животоу.
блвень плѡ чрѣва тво
его:

СЛАВА ГЛАС Б

Благовѣствоует гаврїилъ ѿ обрадованнѣи-
дне. радуисѧ безневѣс
тнаа дво, и бракоу
неискоусна. не диви сѧ
странномоу моемоу
възорꙋ. ни оужасаи сѧ
архаггль есмь змїа
прѣлъсти еввы иногда.
нн҃ѣже благовѣствоуѧ-
те бѣ радо. и прѣб-

ră. Avênd de scaun ceriul
şi pămêntul de ascernut,
se încape de pântecele
femeieĭ. La cel ce nu
pot să priviascĕ ceĭ cu
şése aripĭ şi cu mulţĭ
okĭ, înplântat cu cuvêntul,
a voit să-şĭ ĭea corp din
dînsa. D-ḑeŭ este însuşĭ
cuvêntul, pentru care fe-
cióra s'a oprit şi nu s'a în
voit. Bucură-te cea înbu-
curată, Domnul este cu ti-
ne. Bucură-te curată feció-
ră. Bucură-te mirésă ne
nuntită. Bucură-te maĭca
vieţeĭ. Bine-cuvêntat este
rodul pântecelui tĕŭ.

MARIRE. GLAS II.

Gavriil bine-vesteşte as-
tă-ḑĭ ceĭ ce se bucură.
Bucură-te fecióră, ne nun-
tită şi nedeprinsă cu nun-
ta. Nu te minuna de vedere
mea cea curiósă. Nu te spe
ria, căcĭ sûnt bine-vestito-
rul. Frumuseţa şérpeluĭ
este minată de Domnul. A-
cum bucură-te, căcĭ eştĭ bi-
ne-cuvĕntată şi veĭ deveni

дєши нєтлѣнна, и̓ ро-
диши г҃а чистаа:

Стра̑ гла̑ и҃.

Кръвь и̓ о̓гнь па́ра и̓
дымь, чюдєса на земли.
ꙗжє провидѣ Іѡиль.
кръвь въплъщєні є. о̓г-
нь бж҃ство. пара жє ды-
мъ, дх҃ ст҃ыи нашє-
дыи на дв҃аа. и̓ миръ
облагꙋхавшии. вєлиє
таинство твоєго въ-
чл҃чєніа. г҃и слава тєбѣ:

Болѣрѡ. сѣ. гла̑ а.
пѡд камєни знамє.

Аггєлѡмь дивлщиса
въсходоу страшномоу.
и оучєникѡм оужаса-
щимса страшномоу
възатію. въздє съ
плътїа хє. и врата въ
заша спсє. сєго ради
силы нбныа дивлѣхꙋа-
са хє въпїащє. слава
въхожєнію страшно-
моу. слава възнєсєнію ти
слава съмотрєнію тво-
ємоу єдинє члколюбчє:

На літїи. стра̑ гла̑ а

Вєликаго цр҃ѣ воинє

neperitóre și veĭ nasce
pre Domnul prea curató.

STICHIR. GLAS VIII.

Sânge, și foc, pară și
fum, minunĭ pre pământ,
ca cele prevĕdute de Ioil.
Sângele întrupăreĭ, focul
divinităţeĭ, para și fumul
st. Duch, care s'a sălăș-
luit în fecióra și lumea s'a
înbalsamat (umplut de
mirézmă). Minunea cea
mare a întrupăreĭ tale.
Dómne slavă ţie.

BOERILOR. SED. GLAS I.
mod. Semnul pietreĭ.

Ingeriĭ s'aŭ minunat de
înălţarea cea curiósă (ne-
n'ţelésă) și învĕţáceiĭ s'aŭ
spăĭmêntat de rădicarea
cea cumplită. Te-înălţĭ cu
trupul Christóse și porţile
le rădicĭ Mântuitorule.
Pentru acésta puterile ce-
reștĭ minunându-se, Chris-
tóse, cântă: Mărire înălţă-
reĭ ceĭ cumplite (minuna-
te). Mărire înălţăreĭ tale.
Mărire îngrijireĭ tale, unule
iubitorule de ómenĭ.

LA LITIE STICHIR GLAS I

Ostașule al mareluĭ îm-

гео́ргїе. ра́дꙋиса и весе-
лиса. боꙋбо благоꙋго-
диль еси. ѡ всѣ́х не-
радивь жизнь вѣчнаа
прия́ль еси на нбсѣ́х. тѣ-
ло бо твое всѣкь не-
дагъ ѡ глакь ѡгоин
хс бо егоже възлюби.
тоига прославлѣеть
бла́женне:

за здравїе воинѡ
стхрах глас е.

Блгве́но воинство црѣ
нбнаго. аще бо и земнородни бѣху стртотрпци. на ангелскыи сань, тщашеса достигнати. Отѣлесех небрѣгше. и своими стрьми бесплътныи чьсти сподобишеса. мтвами ги спси дша наша.

за здравїе въсѣх хрстїанѡм.

сѣд глас а подоб камени.

Страха ради їоудеиска. съкрывенномь оученикѡмъ. и всѣ сонмѣ събранно. въ-

pĕrat, Gheorghie. Bucură-te și te veselesce; căcĭ aĭ plăcut luĭ D-deŭ. Despre-țuind tóte, aĭ primit viéță eternă în cerurĭ; căcĭ trupul tĕŭ pentru dragostea luĭ Christos l'aĭ dat săse persecute cu tóte mijlócele omenescĭ.

Pentru acésta te prea măresc pre tine fericitule.

Прентроу сънатате воиничилѡр.

STICHIR. GLAS V.

Bine-cuvêntată este óstea împĕrățieĭ ceresci. Și décă sûntețĭ pîmînteni, voĭ sûntețĭ tot-odată suferitorĭ de patimirĭ, și voĭ v'ațĭ învrednicit a purta demnitatea angelieĭ. Despreṭuind cele trupescĭ, cu suferințele vóstre v'ațĭ asĕmănat în cinste celor fŏrĕ de trupurĭ. Cu rugăciunile lor, Dómne, mântuesce sufletele nóstre.

Прентроу а тоутоурѡр крещинилѡр (sănĕtate).

SEDELN. GLAS I. MODEL. PÉTRA ETC.

De frica Iudeilor, ascundêndu-se învĕțăceiĭ și adunându-se toțĭ la un loc,

ни де къ нимь блажє. и ст҃а двéремь затворéномъ посрѣ̀ 'ихъ радостотворенъ. показаль єси имъ рацѣ 'и прч҃тыи свои рéбрь лѫкы. гл҃а невѣрꙋꙗщꙋ оученикꙋ, принеси рака твоа. и 'испытаи ꙗко сѫмъ азь єсмъ, иже тебе ради пострадавый.

'Єгдá въсхоѫщашъ въстати ѿ прапезы. Троиченъ гласъ є̃

Пѣнію врѣмѧ 'и м҃лтвѣ ча. прилежно въпіемь єдиномоу Б҃оу. Ст҃ь ст҃ь ст҃ь єси Б҃е. заступленіемь безплътныхъ, спси на:

Ѡбразовати смѣлающе мысленаа твоа воинства. Трце безначалнаа. оусты недостойними въпіем ти. Ст҃ъ ст҃ъ ст҃ъ 'єси Б҃е.

Иже възложе снѣ двчи възмѣщса, и 'царъ ѿгъскы неѡлачса. съ аг-

aĭ intrat la dênşiĭ D-ḑeule. Şi fiind uşele încuéte, aĭ stătut în mijlocul lor, făcêndu-le bucurie. Le-aĭ arătat tu lor mânele şi rana prea sântelor tale cóste, ḑicênd învĕţăcelului celuĭ necredincios, adă mâna ta şi cércă, că eŭ însumĭ sûnt, care am suferit pentru tine.

Кънд8 бсꙋ̃ вра съ съ скоале дела масъ.

S te D-ḑeule de treĭ orĭ,
GLAS V.

Vremea cântăreĭ şi césul rugăciuneĭ. Cu cuviinţă să cântăm unuluĭ Dumneḑeŭ: Sânt, sânt, sânt eştĭ D-ḑeule, cu mijlocirea celor fŏrĕ de trupurĭ, miluesce-ne pre noĭ.

Indrăsnind ane asemĕna cu óstea ta cea înţelegĕtóre, creatorule fŏrĕ de început, cu buze nevrednice îţĭ cântăm ţie : sânt, sânt, sânt eştĭ D-ḑeule.

Cel ce culcându-se se predă somnuluĭ celuĭ feciorese (nevinovat), nu se depărtéză nicĭ de părin-

гласы 'и на прїими Хе
бе възпїащиї ти. стъ
стъ стъ єси бе

'егда начнѫ'исходити въ
своя си

стїхрах глас а҃.

Възшє на нбса ѡнадоуже 'и сънидє. да не 'оставиши на сирыги. да прїидетъ твои дхъ носасъ мирєнїє мирови. покажи снѡмь члчкы дѣла силы твоєа ги слава тебѣ :

Възшєль єси Хе къ безначалномоу ѡцоу своємоу. иже не 'описанны 'єго нѣдръ несъвлачи възьнса. 'и прилога силы хвалѣтръстго неприаша. н'а 'єдиного сна и повъчлчени познаша та ги 'єдинорсѡда ѡцу въ мнсѡжьствѣ тво щедрѡть помилуи на. Аггли твои ги апслмъ глаха. мѫжїє галилеистїи. что стоитє

tele. Cu îngeriĭ priimesce-ne şi pre noĭ, ceĭ ce-ţĭ cântăm ţie, Christos D-ḑeule, sânt, sânt, sânt eştĭ D-ḑeule.

Căndou vĭnă vră să

acaleche.

STICHIR. GLAS I.

Suindu-te la cer dela noĭ, ĭarăşĭ aĭ să te pogorĭ. Şi să nu ne laşĭ pre noĭ orfanĭ. Ci să vie Duchul teŭ, aducênd împăcare lumeĭ. Arată fiilor ómenilor faptele putereĭ tale. Dómne mărire, ţie.

Suitu-te-aĭ Tu Christóse la Tatăl teŭ cel fŏrĕ de început, care nu eştĭ depărtat de sînurile luĭ cele nedescrise. Şi cu adausul putereĭ nu te-aĭ despărţit de lauda celuĭ prea sânt. Ci ca pre unicul fiiŭ şi după înomenire te-a recunoscut pre tine Dómne. Cel ce eştĭ de o fiinţă cu Tatăl, în mulţimea îndurăreĭ tale miluesce-ne pre noĭ. Ingeriĭ teĭ, Dómne, vorbiaŭ apostolilor : bărbaţĭ galilienĭ, ce staţĭ, uĭtându-vĕ

зрящє на нбо. сь є хс
бгъ възнесыйсѧ ѿ ва
на нбо. тако прїидє
пакы. имже образомь
видѣстє єго и дѫща
на нбо. послоужити
ємоу пр побѣ1 ємь и прав
доѫ:

Слава и нн гла д.

Ги тайнство єже ѿ
вѣка съкръвеноє и ѿ
родовъ. и спльни въ
ꙗко благъ. прїидє съ
оученикы своими на
гѡрѫ єлєѡньскаа. и-
мѣѫ рожьшаа та
творца и въсѣхъ съ-
дѣтєлѣ. Єи же бо въ
стрти твоєй мтрьскы
въ сѣхъ прѣвѡлѣзно-
ваши и. побла шє и сла-
воѫ плъти твоєй прѣ-
многонасладитисѧ ра-
дости. и ѫже мы при-
чистившесѧ. єже на
нбса въсхода твоєго
влко. великаатимати.
ѫже на на бывшаа
слакимъ:

Гь възнесє сѧ на нбсі да
послєть оутѣшителѣ
мироу. нбса оуготова-

la cer. Acesta este Christos D-ḑeŭ, cel-ce s'a înălţat dela voĭ la cer. Aşa va veni ĭarăşĭ, în care mod îl vedeţĭ pre el mergênd la cer. Slujiti-ĭ luĭ cu cuviinţă şi cu dreptate.

MĂRIRE ŞI ACUM GLAS IV.

Dómne, taĭna cea din véc ascunsă de némurĭ, aĭ împlinit'o ca un bun. Venind cu învĕţaţiĭ tĕĭ la muntele Eleon, te născuse şĭ creatorule şi întremeitorule a tóte: Căcĭ cu dînsa (nascerea) şi cu suferinţa ta, pre tóte le-aĭ tresăltat. Invrednicesce-ne să ne în dulcim de marea bucurie a întrupăreĭ tale. Pre care noĭ prea cinstind'o, precum şi înălţarea ta la cerurĭ, stăpâne, slăvim milostivirea ta cea mare ce s'a făcut cu noĭ.

Domnul s'a înălţat la cer, ca să trimită pré Mângâitorul lumeĭ. Cerurile

вашѧ прѣстоль его. ѡблацн взсхожені е его. аггли дивѧтсѧ члка зрѧще првѣвы не себе. оць ждетз егоже вз-нѧдрѣхь имать сз приносѧщна. Дхз стыи велитъ взсѣм, агглѡ-мь его взнмѣте врата кнѧзи ваши. взси ѧзыцн взсплещіате рѧ-ками. ѩко взыде хс и дежебѣ прзвѣе:

i-a pregatit scaunul luĭ. Noriĭ eşirea luĭ. Ingèriĭ se minunéză, vĕḑênd pre un om maĭ pre sus de dînşiĭ. Părintele îl aşceptá pre dînsul în sinurile séle, pre care le-a avut pururea. S. Duch porunceşte îngerilor sĕĭ. Râdicaţĭ boerĭ porţile vóstre şi tóte némurile plesniţĭ cu mânile, ca să intre Christos, cel-ce a fost de la început.

Вегда приити бѫдемъ комоувъ оумилениe глас ѕ.

CÂND VOM VENĬ LA CINE-VA CU RUGĂCIUNE.

Сѣде адамь прѣ пн-щеѧ раискоѧ и своего обнаженіа рыдаа пла-каше. оувы мнѣ лз-стіѧ лѧкавноѧ. прѣлз-щеноу и оуѩзвенноу. и славы лншившоусѧ. оу-вы мнѣ иже просто-тоѧ нагоу. нын ѣже недооумѣнноу. на ѡ раю. ктомоу не наслаж-даасѧ твоеѧ пищѧ. ктомоу не оузрѧ габа моего изнждителѣ вз землѧ бо поидѧ ѡ

Şeḑênd Adam înaintea pomuluĭ din Raĭ, goliciunea sa o plângea cu suspinurĭ: Vaĭ mie celuĭ golit de cel rĕŭ, amăgit şi vĕdit, şi cel-ce m'am desbrăcat de mărire. Vaĭ celuĭ gol şi prostit, cel-ce acum sûnt în nedumerire. O Raiule! de căruia chrană nu m'am îndulcit şi nu pot vedea pre Domnul D-ḑeul meŭ, făcĕtorul. Căcĭ mĕ duc în pă-

нелѫже бѫзѧть бы. ма-тиве щедрыи бзпїати. помилоуи мѧ падшаго:

Слава гла ѕ.

Изгнань бы адамь ѿ раѧ сѫ нѣди. и сѣде прѣмо сего. бѫсклицааше рыдаа и оумиленомь гласомь глашѣ оувы мнѣ что пострада окаанныи азѫ. единѫ заповѣдь прѣстѫпих владнѧ. и блгы бѫсѣ лишихсѧ. раю бѫсе стыи. иже мене ради насажень. и евы ради затворень. моли иже тебе сѫтворшаго, и мене сѫздавшего. ꙗко да твоих цвѣтець насыщасѧ. тѣмже и спсѫ кѫ немоу. мое сѫзданїе нехоща погоубити. и ахоща спти. и бзраѕоумь истиннѣ прїити. ꙗко гранѧщаго кѫ мнѣ не иждена вѫнь:

mênt, fiind că din dînsul am fost luat. Indurătorule milostive îndură-te și mě miluesce pre mine cel cădut.

MĂRIRE GLAS VI.

Fiind Adam alungat din Raiŭ afară, și ședênd în dreptul luĭ, oftând și suspinând cu voce înduioșată, dicea : vaĭ de mine, ce am suferit eŭ nenorocitul. Călcând o poruncă stăpânéscă, m'am lipsit de tóte fericirile. Raiule prea sânte, care pentru mine aĭ fost făcut, și pentru Eva aĭ fost înkis. Rógă pre cel ce te-a creat și pre mine m'a zidit, ca să mě satur de florile tale și cu acéstă mě voiŭ și mântuĭ. Nu voi să pierdĭ ființa mea, ci fă să se mântuiască și să mě ducĭ la calea adevěruluĭ, ca cel-ce aĭ grijă de mine, și nu mě scóte afară.

Слава гла̑ ѕ.

Чл҃цы б҃жіи вѣрніи рабы. слꙋжителе г҃ни и мꙋжи желаніи съсꙋди избранніи. стлъпи и ꙋтвръжденіа цркви црствію наслѣдници. непрѣмлъчите и възпіюще ѡ насъ къ г҃ꙋ:

MĂRIRE GLAS VI.

Omenĭ, adevĕratele slugĭ ale luĭ D-ḑeŭ. Slujitórii Domnuluĭ şi bărbaţiĭ dorinţilor, vase alese, stâlpĭ şi întărirea Bisericeĭ, urmaşĭ aĭ împĕrăţieĭ, nu vĕ înpuţinaţĭ, ci mijlociţĭ pentru noĭ la Domnul.

Стіхры гла̑ ѕ.

Добріи раби благіи и вѣрніи. добріи дѣлателіе винограда х҃ва. аще и тагота дневнаа понесше. и данныи талантъ възрастивше. и по васъ шедшим незавидѣвше. тѣмже двери вамъ небеснаа ѿвръзесꙗ. вънидѣте въ радость влкы х҃ва. млѧщеса ѡ насъ с҃тіи ꙋчителіе:

STICHIRILE GLAS VI.

Bunilor robĭ, fericiţĭ şi credincioşĭ; bunilor făcătorĭ aĭ vieĭ luĭ christos; décă aţĭ purtat greutatea ḑileĭ şi aţĭ îmulţit talantul dat; şi pre lôngă voĭ, ceĭ ce şed, nu sunt invidiaţĭ; de aceĭa voĭ vi s'a deskis uşele ceruluĭ. Intraţĭ întru bucuria stăpânuluĭ Christos, rugându-vĕ pentru noĭ sânţilor învĕţătorĭ.

На предпразднъство рождъства х҃ва. гла̑ и.

Въсприими виѳлеемае б҃жіа митрополіа. свѣтъ бо незаходимыи

LA PROSĔRTATOREA NASCEREĬ LUĬ CHRISTOS. GLAS VIII.

Primesce Vĭtleemule, mitropǫle dumneḑeéscă. Cacĭ lumina cea ne apusă

въ тебѣ роди́тисѧ граде. аггли дивитесѧ на небси. чл҃ци прославитесѧ на земли. влъсви ѿ пръсиды тръславны дары принесѣте. пастыріе свирѣѧще тръстаа пѣснь въ спойте. въсѣко дыханіе да хвалитъ въсемоу содѣтелѣ :

în tine voiesce ase nasce. Ingerĭ minunați-vĕ în cerurí; ómenĭ prea mărițĭ pre pământ; magiĭ din Persida proaduceţĭ darurĭ prea bogate; păstorilor fluerătorĭ cântațĭ cântare din fluer; și tótă suflarea să laude pre cel-ce tóte le-a făcut.

Слава гла҃ е҃.

MARIRE GLAS V.

Идеже осїаеть бл҃гть твоа архагглє. ѿ на доуже прогонитсѧ дїаволѣ сила. нетръпить бо свѣтоу твоемоу прикоснатисѧ. падїи денница. тѣмь молим тѧ, ѡгньныѧ его стрѣлы. еже на ны движимыа погаси. ходатаиством твоимь избавлѣѧ на ѿ съблазнь его. доино пѣти михаиле архаггле:

Când strălucesce bunătatea ta archanghele, cu acésta se alungă puterea diavoluluĭ; căcĭ nu sufere ase atinge de lumina ta. ....De aceia te rugăm pre tine, săgeţile luĭ cele de foc, care se îndreptéză asupra nóstră, stinge-le pre ele cu ajutorul tĕŭ și ne mântuesce pre noĭ de amăgirile luĭ, Vrednicule de laudă, Michaile archanghele.

Aceste sînt rugăciunile, care, cum vedem, aŭ un caracter particular și pre care noĭ le-am numit Te-deumurĭ ale Bisericeĭ românescĭ din secolul al XVII-lea. Și în pri-

vința formeĭ ele aŭ păstrat caracterul docsologiilor vekĭ din Biserica de Rĕsărit, ĭar cu conținutul lor se asemĕnéză Te-deumurilor, propriŭ ḑise. O singură rugă, din cele traduse maĭ sus, pare a avea un conținut deosebit, și acésta este acea dela fóia 238, carea se tituléză : «Când vor vrea săse scóle dela masă» ; dar și acésta trebue considerată, ca o rugă nu de cerere, ci de mulțemire, și prin urmare, ca un Te-deum de o asemenea natură.

In fine sbornicul nostru la fóia 246 înccpe o secțiune noŭă, care se tituléză :

Побни ѡсмы гласѡмъ. нокїѧ гла а.	Modelurile celor opt glasurĭ. Model. glas. I.

Stichira I «Bucuria celor cerescĭ» etc. II «Cela ce eștĭ din céta celor cerescĭ» III Lauda martirilor» etc. La Intrarea în Biserică a Născĕtóreĭ stich. glas. I mod. «Astă-ḑĭ credincioșiĭ întrăm în chor., II «Astă-ḑĭ Biserica a însuflețit pre sânțĭ de mărirea luĭ Christos D-ḑeuluĭ nostru» etc. III Tu eștĭ preḑicerea profeților, mărirea Apostolilor și lauda martirilor» glas II «Când de pre lemn etc. IV «Casa Eufratuluĭ etc. glas IV Mod.» «Ca un îndreptător între martirĭ etc. II «De sus aĭ fost kĭemat, dela D-ḑeŭ și nu dela ómenĭ» etc. III Data-ĭ sĕmn celor ce se tem de tine etc. IV «Bucură-te cel-ce cu postul și în adevĕr te-aĭ nevoit» etc.

Aicĭ se termină sbornicul nostru cu fóia 250, după care se vede, că aŭ maĭ urmat foĭ, dar lipsesc.

Archim. Genadie Enăcénu.

DREPTURILE PATRIARCHIEĬ DE CONSTANTINUPOL.

(Vedĭ No. 10 Anul al VIII-lea pag. 771).

PATRIARCHIA ECUMENICĂ

Ecselenţieĭ séle Ministruluĭ dreptăţeĭ şi a afacerilor spirituale.

Ecselenţă!

No. 2686.

Conform dorinţeĭ, ecsprimată cu multă ardóre prin scrisórea Ecselenţieĭ vóstre dela 31 Maĭ anul curent, eŭ mĕ consider obligat, dupre cum am promis şi prin raportul meŭ amical dela 8 Iunie, să vĕ presint voî şi prin voĭ onorabiluluĭ guvern imperial dovedĭ amărunţite despre dreptatea cererilor Bisericeĭ, respectiv de skimbările făcute nu de mult, séŭ maĭ bine, skimbarea prerogativelor eĭ esenţiale.

Dar maĭ 'nainte de a trece la ecspunerea amărunţimelor, din care se va vedea clar, că prerogativele Bisericeĭ, cele respectabile şi vere, aŭ fost în timpurile de pre urmă skimbate şi alterate, să mi se permitĕ maĭ 'nainte a vorbi despre unele principiĭ fórte importante, care se întâlnesc în înalta vóstră scrisóre şi care aŭ relaţiune ne mijlocită cu aceste prerogative. Căcĭ, décă aceste principiĭ nu vor fi urmărite şi judecate dupre cum se cuvine, atuncĭ fŏrĕ de scop şi fŏrĕ cale vom dovedi cu ecspunerea amăruntimelor, că cutare séŭ cutare prerogative aŭ fost skimbate şi alterate.

Maĭ întâĭ prin înaltele raporturĭ ministeriale, trimise Patriarchieĭ ecumenice, respectiv de acéstă cestiune, se ecspun *principiile generale*, de o importanţă cu atât maĭ mare, fiind-că onorabilul guvern, fundându-se pre dînsele, a găsit cu cale, legal, şi drept, ca acum să skimbe şi să altereze în multe privinţĭ vekea şi respectabila posiţiune a Bisericeĭ.

Prin înalta vóstră scrisóre dela 31 Martie, Ecselenția vóstră, recunoscênd că aceste privilegiĭ ale Bisericeĭ sûnt în adevěr skimbate, declarațĭ, că aceste skimbărĭ aŭ provenit din causa reformelor și a skimbărilor judeciare; ĭar prin scrisórea dela 26 Maiŭ Ecselenția vóstră afirmând, că nu s'a făcut nicĭ o skimbare și că Biserica nu s'a bucurat nicĭ o dată de privilegiile, râdicate nu de mult, ecsplicațĭ, că și dacă vre-o dată Bisericeĭ i s'a acordat óre-care privilegiĭ, dar onorabilul guvern póte skimba și râdica acele privilegiĭ dupre împrejurărĭ și că nu urméză, că aceste imunitățĭ trebue să fie conservate pentru tot-de-una.

Mě cred obligat a presenta Ecselențieĭ vóstre, că acum pentru prima dată sunt ecsplicate aceste principiĭ, și de óre-ce ele înclină spre râdicarea posițiuneĭ actuale a Bisericeĭ, de aceĭa ele nu consonéză nicĭ cu bine-voitórele intențiunĭ ale prea puterniculuĭ Stat, nicĭ cu promisiunile luĭ solemnele, nicĭ cu obligațiunile luĭ și nicĭ cu dreptatea. Ecselență, ca cela ce vě distingețĭ în cunóscerea profundă a afacerilor bisericescĭ și politicescĭ, scițĭ bine, că Biserica din vekime s'a bucurat de privilegiile séle. Ne dicênd despre altele, eŭ vorbesc despre aceĭa, că la cucerirea acestuĭ oraș capital, măritul Sultan Machomet Han cuceritorul între ocupațiunile luĭ de primul rang, relative de Biserică, a fost fundarea și confirmarea prerogativelor și a imunităților eĭ, adecă posițiunea actuală. Fiind că atuncĭ tronul patriarchal nu era ocupat, de aceia el a ordonat să se alégă patriarch, și cu cinste mare a primit pre cel ales dupre regulele Bisericeĭ, Ghenadie Scolariul. Indată după cucerire și cu propriile séle mânĭ împěrătescĭ i-a înmânat toégul pastoral, pronunțând următórele vorbe, memorabile : «Fiĭ patriarch în pace, și să fie între mine și tine prietenie, și de ce veĭ avea nevoĭe, te veĭ bucura de tóte prerogativele predecesorilor teĭ». Dar, că actuala posițiune a Bisericeĭ a fost aședată și confirmată de măritul cuceritor, despre acésta mărturisesce istória contimpurană cea veră, scrisă cu învoirea acestuĭ împěrat mărit, probéză și înaltele gramate imperiale, publicate în vremea vieţeĭ ceĭ glorióse a pu-

terniceï împěrățiï, și care sunt cunoscute fie-căruï supus și la tótă lumea cea cultă. Urmând prescripțiunilor înțelepte și bine-făcětóre ale însemnatuluï strămoș, și mărițiï luï succesorï, recunoscênd acésta folositor și practic pentru imperiŭ, aŭ afirmat și aŭ confirmat prerogativele și imunitățile Biserіceï. Dupre cum maï nainte de publicarea testamentuluï (decret), care dupre dreptate se numesce fundamentul, din care aŭ curs și curg bine-facerile reformelor, ce se sěvêrșesc sub egida imperială, așa și după aceia puternica împěrăție nu numaï a afirmat și a confirmat posițiunea actuală a Biserіceï, dar a comunicat tuturor, că efectuarea skimbărilor însemnate și bune este și conform cu timpul și dreptatea și kiar este folositor pentru înalta împěrăție, să se susțině și în viitor prerogativele Biserіceï, cu care în mod fórte strîns și fŏrě de întrerupere este legat poporul ortodócs. Prin urmare, consolidarea, afirmarea și confirmarea acestor prerogative tot-dé-una aŭ fost considerate, ca unul din punctele cele maï esențiale ale fericireï și ale desvoltăreï nepericulóse și pacïnice a înaltuluï imperiŭ otoman. Cu modul acesta, la publicarea fie-căreï reforme, se observă conservarea și neatingerea acestor prerogative. Așa prin înaltul firman (a) din luna Șaban 1269 (1853), adresat vredniculuï de aducere aminte patriarchuluï Ghenadie, de către vrednicul de aducere aminte părintele celuï, ce acum împěrățesce cu mărire, se afirmă aceste : «Doresc cu înfocare, ca prerogativele particulare ale confesiunilor, dăruite de măreții meï strămoșï clericilor romanï, credincioșilor supușï aï meï și confirmate de mine, adecă Bisericile și mônăstirile, ce se află în imperiul meŭ și pămênturile, cele aparțin lor, moșiile și tóte fundațiunile religióse, imunitățile și drepturile acestor Bisericï și ale clericilor, și anume, acele prerogative și imunitățï, coprinse în beraturile Patriarchuluï și ale Mitropoliților, ce cuprind disposițiunï vekï, să rěmâně pentru tot-dě-una ne atinse. Și prin art. II al Hati-chmaimuluï se chotăresce ast-feliŭ : «Tóte prerogativele spirituale și imunitățile, dăruite de strămoșiï noștri tuturor

(a). Firman=ordin sultanic.

creştinilor, séŭ altor comunităţĭ nemusulmane, ce trăiesc în imperiul meŭ, sub scutul egideĭ mele, se recunosc şi se conservă în tótă puterea». Şi prin firmanul imperial dela 13 Dziulcade 1292 (30 Noemvrie 1875), relativ la reforme, se stabilesce în modul următor: «confirmăm şi afirmăm puterea, de care se bucură Patriarchiĭ şi ceialalţĭ demnitarĭ spiritualĭ, fie-care în afacerile comunităţeĭ séle, conform cu prerogativele şi cu imunităţile ecsistânde ale comunităţilor menţionate». Pre urmele măriţilor seĭ strămoşĭ şi cel ce acum cu mărire împĕrăţesce, bine-făcĕtorul nostru împĕrat, sultanul Abdul-Hamid Han a confirmat şi a afirmat posiţiunea actuală a Bisericeĭ. Acésta se vede clar din art. XI al legeĭ, unde se dice: «Cârmuirea se îngrijesce, ca pênĕ acum, de conservarea prerogativelor, dăruite diferitelor comunităţĭ»; ĭar prin dispoşiţiunile, publicate de cătrĕ M. Sa prin înaltele beraturĭ, publicate pênĕ la skimbările întroduse, şi prin care se ecspun tóte prerogativele Bisericeĭ, ele tóte sûnt identice cu cele vekĭ şi vrednice de admiraţiunea tuturor. Urmând acestor promisiunĭ imperiale şi bine-făcĕtóre şi sublima Pórtă, considerând dupre dreptate reformele compatibile cu măntinerea acestor prerogative, le-a dat o maĭ mare putere şi o activitate permanentă, şi kĭemând pre tótă lumea ca martură, ea a promis nu skimbarea séŭ alterarea a vre unuĭ drept, dar înmulţirea lor. Aşa în memorandul cătrĕ marele puterĭ din 13 Maiŭ 1855, care are semnătura mareluĭ bărbat politic, de fericită memorie Ali Paşa, se dice că: «Bucurându-se în libertate kĭar din timpul cucerireĭ de puterea cea maĭ deplină, Sultaniĭ, credincioşĭ simţuluĭ de umanitate şi kĭar spirituluĭ islamismuluĭ, aŭ procurat creştinilor din imperiul otoman prerogativele lor de maĭ 'nainte... Cu actele séle din trecut, cu ecsplicaţiunile séle cele clare din present, şi *cu consciinţa intereselor vitale din viitor*, înalta Pórtă presintă destule garanţiĭ pentru conservarea şi respectarea prerogativelor religióse ale supuşilor creştinĭ din imperiŭ...; patriarchiĭ întrunesc la un loc drep-

turï sociale și spirituale, așa că cu drept cuvênt se póte dice, afară de puterea politică, de carea se bucură numaï guvernnl musulman, creștinii se organizéză, se judecă și se administréză maï mult de autoritatea creștină, de cât de cea musulmană. De asemenea și prin memorandul însěmnatuluï în înțelepciunea politică Fuad Pașa dela 13 Maiŭ 1867, trămis ambasadorilor M. Séle la Londra, Paris, Viena, Berlin, Peterburg și Florența, cu ordinul de a se comunica cabinetelor, pre lôngă care eï eraŭ acreditațï, Inalta Pórtă a ecsplicat și a confirmat următórele: «privilegiile și imunitățile, oferite din vekime comunităților nemusulmane, totdé-una aŭ fost respectate, și nimene nicï o dată nu ne-a observat noî, că noï am fi atins întru cât-va drepturile conducětorilor spirituali aï acestor comunitățï; ci guvernul imperial a făcut ceva maï mult: *tot-dé-una, când aceste comunitățï aŭ manifestat dorința de a'șï îmmulți aceste prerogative, el cu marinimie a colucrat la acésta*». In conformitate cu aceste afirmărï publice și cu împrejurările internaționale, onorabilul guvern dela publicarea chati-chumainuluï și pěně în timpurile maï de pre urmă, efectuând vre o reformă judecătorésca séŭ administrativă, tot-dé-una a căutat să confirme respectarea și neskimbarea posițiuneï actuale a Bisericeï, și aceia, ce necădênd în dreptul comun al judicăților politice, nu se permite a se atinge, séŭ a se amesteca în afacerile, dependinte de legile libertățeï cultelor, dar afacerile judeciare dintre musulmanï aparțin la șeri ïar cele dintre creștinï se judecă de cătrě instanțele proprie bisericescï și corespundětóre. Acésta se clarifică din disposițiunile specifice ale art. XX, XL, și L din legea despre vilaïete (a), din art. IV al legeï dela 30 Dekemvrie (la finele luï Șeval 1288), despre organisațiunea tribunalelor, care ecsplică tóte cestiunile disputate din iurisprudența tuturor tribunalelor, ce dupre us judecă cestiunile despre libertatea cultelor, și din articulul II al legeï dela 8 Dziulcade 1284, atingětóre de organisațiunea fundamentală a Divan-achkiam-ad-

(a). Vilaiet însémnéză provincia, ce se administréză de un valiu.

lie (a). Prerogativele şi imunităţile Bisericeĭ s'aŭ confirmat de disposiţiunile comune, formulate cu permisiunea şi aprobarea onorabiluluĭ guvern pentru representanţiĭ Bisericeĭ şi aĭ poporuluĭ, ce eĭ îl pasc, care disposiţiunĭ, fiind observate pre articule de către sublima Pórtă, aŭ primit aprobarea imperială în 1862 şi servesc de conglăsuire nouă a relaţiunilor positive dintre Stat şi Biserică. Este evident, că acéstă conglăsuire nu permite nicĭ un fel de skimbare séŭ alteraţiune fără de consimţimêntul Bisericeĭ şi a poporuluĭ ortodocs, care represintă unul din elementele consimţitóre, cu atâta maĭ mult, că din chati-chumaium resultă (art. III), că el are un caracter internaţional. Cu modul acesta, posiţiunea actuală a Bisericeĭ, întărită şi apărată de aprobările şi obligările imperiale, publice şi solemnele ale onorabiluluĭ guvern, rĕmân respectabile şi ne atinse. Dar, décă nu sûnt de ajuns atâtea de multe şi importante asigurărĭ ale puterniculuĭ Stat, atuncĭ prerogativele Bisericeĭ sûnt garantate de o putere maĭ înaltă şi din alt punct de privire, ca cele ce sûnt confirmate şi de actele publice internaţionale, subsemnate şi de către onorabilul guvern. Comunicând Ecselenţieĭ vóstre opiniunile, ce aparţin barbaţilor renumiţĭ aĭ imperiuluĭ, eŭ cred de prisos, ca să înşir în mod special disposiţiunile, ce se referă aicĭ din actele internaţionale. De aceia, fiind că cu ocasiunea unia séŭ acelialalte reforme nu se póte atinge în părţile cele maĭ micĭ prerogativele Bisericeĭ, (fiind ele, dupre cum s'a dis maĭ sus, conforme cu asigurările cele maĭ solemnele şi actele internaţionale, şi fiind reformele compatibile numaĭ cu neskimbarea posiţiuneĭ Bisericeĭ) séŭ maĭ drept, conform cu promisiunile solemnele se cere îmmulţirea lor; şi fiind că din vekime respectarea lor s'a privit de către onor. guvern mântuitóre şi folositóre pentru înaltul imperiŭ, de aceia noĭ sûntem convinşĭ, că Ecselenţia vóstră cu buna-voinţă veţĭ da dreptate atât mie, cât şi celor de pre lôngă mine doĕ instituţiunĭ, adecă sinoduluĭ Mitropo-

(a). Divan achkam-adlie este instanţa supremă judecătoréscă; curtea de casaţiune.

liților și consiliuluĭ micst. Luând îndrăsnéla în basa acestor cugetărĭ eminente ale onor. guvern, și urmând ideilor luĭ, că reformele sûnt compatibile cu respectarea prerogativelor Bisericeĭ și cu neskimbarea actualeĭ posițiunĭ, și că acest lucru este cel maĭ folositor și pentru împĕrăția cea prea puternică, ca cel ce inclină spre confirmarea potereĭ, a măririeĭ și a desvoltăreĭ întregĭ și pacĭnice a întinsuluĭ imperiŭ otoman, eŭ am ecsprimat și în alt loc, prin tacrirul meŭ amical dela 19 Noemvrie 1295 (1879), convicțiunea mea cea tare, că administrațiunea de sine cu tóte prerogativele, ce o privesc, acordate Bisericeĭ din primele ḑile ale cucerireĭ, nu va fi atinsă nicĭ în partea eĭ cea maĭ mică, și că Biserica, conform cu prerogativele și regulile eĭ, va fi și în viitor liberă în acțiunile și disposițiunile eĭ, relative la cler și proprietățile luĭ, la Bisericĭ, mônăstirĭ, scóle, institutele de bine-facere și proprietatea nemișcătóre, la nuntă, la divorț, testamente, la drepturile și averea orfanilor, și ca archiereul să fie președintele în consiliile locale, bucurându-se în tóte aceste de ajutorul on. guvern. Indrăznesc a aduce aminte, că în casul de față este vorba nu de o lege óre-care civilă, ci, dupre cum s'a ḑis maĭ sus, despre nisce acte mult maĭ înalte, nedeslipite de activitatea liberă a Bisericeĭ în stat și despre viéța religiósă și publică a poporuluĭ celuĭ păstorit de dînsa. De acésta nu se póte atinge nicĭ un feliŭ de skimbare și și nicĭ un feliŭ de reformă. Iar de altă parte, s'a dovedit, că prerogativele și imunitățile, conservate în puterea promisiunilor publice, a confirmărilor și asigurărilor prea puterniceĭ împĕrățiĭ, sûnt demne de respectat și rĕmân neatinse. Și iubirea de dreptate a ĭubitoruluĭ nostru imperator nu permite nicĭ într'un mod, ca săse nimiciascĕ obligațiunile solemnele și internaționale și săse skimbe posițiunea actuală, ce se referă la dreptul comun cel neskimbabil, garantat de importanța și puterea internațională și pentru acéstă garanție duplă, rĕmas pentru tot-d'a-una neatins și neskimbat.

După aceste reflecsiunĭ, vĕ rog Ecselență, să 'mĭ permitețĭ, ca să ecspun amărunțimele, din care ĭarășĭ se va ve-

dea, că prerogativele cele mari ale Bisericeĭ s'aŭ skimbat, séŭ maĭ drept, s'aŭ rădicat în aceste de pre urmă timpurĭ.

Intâĭ. Prin beraturile archiereilor, chirotonisițĭ nu de mult de marea Patriarchie și împuternicițĭ de puternica împărăție prin beraturĭ imperiale, în locul dispozițiunilor actuale pĕnĕ acum și relative la judecarea clericilor s'a întrodus despre judecățile civile următórele:

«Judecățile civile ale Mitropoliților, Archiepiscopilor și Episcopilor trebue să se ținĕ în tribunalele locale corespundĕtóre».

Despre pedepse următórele:

«Când cine-va din Episcopĭ, preuțĭ, monachĭ, monachine va fi inculpat în crime, atuncĭ el personal va fi deținut de cătrĕ autoritate pentru instrucție și judecare, și décă se va dovedi culpa luĭ, atuncĭ pedépsa, impusă de lege, se aplică în penitenciarele guvernuluĭ, după rădicarea dela dînsul de cătrĕ patriarchie a sânțieĭ».

Acum să vedem, sunt óre acéste dispozițiunĭ nouĕ conforme cu posițiunea legală actuală, ce a fost maĭ nainte de asemenea skimbărĭ?

Prin beraturile Patriarchilor și ale Mitropoliților pĕnĕ acum se dispunea în respectul afacerelor judeciare ale clericilor următórele: «fie-care act judeciar al Patriarchuluĭ și al Mitropoliților, al Episcopilor, séŭ al Epitropilor și al ómenilor lor, nu se póte judeca nicăierĭ, ci numaĭ în capitala mea înaintea tribunaluluĭ corespundĕtor.

Este evident, că dispozițiunea cea nouă, atingĕtóre de judecarea afacerilor cleruluĭ, diferă esențialminte de cea de maĭ nainte și în literă și în spirit. Maĭ întâĭ se nimicesce litera dispozițiuneĭ anterióre, fiind că aicĭ se dispune cu claritate, că afacerile judeciare a menționatuluĭ prin dînsele cler *nu se judecă nicĭ într'un loc altul, afară de orașul capitală*, iar în cea nouă se dice: că aceste afacerĭ judeciare se tractéză *în acel loc*, unde îșĭ aŭ locuința Mitropoliții, Archiepiscopiĭ, séŭ Episcopiĭ inculpațĭ. Prin dispozițiunea anterióră se stabilesce, că aceste afacerĭ judeciare se tractéză înaintea *tribunaluluĭ corespundĕtor*, ce se află în capitală,

ĭar prin cea nouă se desemnéză *cadiul* local. Al doilea, disposițiunea cea nouă se opune și spirituluĭ celeĭ de maĭ nainte, fiind că cu acea disposițiune se feria de tóte persecuțiunile și nemulțirile locale, și se garanta înaintea turmeĭ demnitatea religiósă respectabilă a archiereilor, fiind acestia judecățĭ numaĭ în capitală de către tribunalele corespundĕtóre, ĭar despre cele întroduse din noŭ aceștĭ demnitarĭ supremĭ aĭ Bisericeĭ se lasă în mânele *cadiuluĭ, ce-șĭ are reședința în provincie, séŭ în district*, care cu modul acesta se face judecătorul lor și prin urmare el are drept să-ĭ substragă. In urmarea uneĭ deosebirĭ atât de vĕdute între disposițiunea actuală și cea de pĕnĕ acum, eŭ sper, Ecselență, că vețĭ bine voi a recunósce, că în acest punct este cu totul skimbată posițiunea actuală față cu cea veke și respectabilă.

Și în privința pedepsireĭ clericilor, întrodusă nu de mult prin beraturile archiereilor, se skimbă cu desăvêrșire starea de pĕnĕ acum. Și maĭ întăĭ, dupre disposițiunile cele nouĕ mijlocul de deținere, arestul preventiv și kĭar arestarea vinovaților se distinge cu totul de disposițiunea de pĕnĕ acum. Dupre disposițiunile, ce se referă aicĭ din beraturile patriarchiale și mitropolitane, se cere, ca în cas de necesitate clericiĭ să fie pușĭ sub strajă, în óre-ce închisórea lor preventivă pĕnĕ acum se făcea de Patriarchie, séŭ de Mitropolițĭ în eparchiile respective. Și despre deținerea Mitropoliților beratul patriarchial prescrie următórele : «décă dupre legĭ se găsesce necesar a se deținea care-va din Metropolițĭ, séŭ monachĭ, atuncĭ acéstă deținere se face de către Patriarchie.» Despre deținerea clericilor, cariĭ sunt direct supușĭ unuĭ Mitropolit, prin beraturile mitropolitane se dice: «Când se ivesce nevoia, de a se deținea un Episcop, preut, monach séŭ monachie, atuncĭ unul ca acesta se deține de către Mitropolit. Dupre aceste prescripțiunĭ deținerea clericilor se efectuă de către Patriarchie, séŭ de către Mitropolițĭ în Eparchiĭ, dupre cum atestă relațiunile scrise ale sublimeĭ Porțĭ cu Patriarchia, ce se păstréză în archivele respective și care tractéză despre arestul preven-

tiv şi deţinerea clericilor, de asemenea şi circulara Ministrului justiţieĭ dela 14 Ziulcade 1297, 6 Octombrie 1880, către procuroriĭ guvernuluĭ, prin care se ordonă, ca în casurĭ de aresturĭ preventive şi deţinere a clericilor eĭ vor lucra dupre decretele patriarchale, beraturile mitropolitane şi legile comune, deţinênd pre clericĭ prin Mitropoliţĭ, prin care trebue să se facĕ şi arestul preventiv şi deţinerea. Şi aceste disposiţiunĭ vekĭ şi respectabile, ce privesc pre o persónă religiósă, ce devine înculpată, aŭ ferit'o de tótă degradarea şi de tótă sila şi acusarea intenţionată; ĭar cele întroduse din noŭ prin beraturĭ tind la skimbarea actualeĭ posiţiunĭ, conservând puterea pentru guvern, şi prin urmare permiţênd fie-căruĭ funcţionar, ca el personal să deţinĕ pre clericĭ, şi apoĭ fŏrĕ de o prealabilă însciinţare a autorităţeĭ propriĭ bisericescĭ şi acésta nu puţin contribue la degradarea şi despreţuirea servitorilor bisericescĭ şi amăresce simţul religios al comunităţeĭ creştine ortodocse.

Al doilea, în materiile de judecare a archiereilor, când eĭ sunt înculpaţĭ în crime, Patriarchul şi cu Sinodul de pre lângă dînsul, instruesce, urmăresce şi confirmă, conform cu beraturile ecsistânde, cu legile comune şi cu ordinea domnitóre, înculparea lor în crimă. Şi în adevĕr, acéstă instruire prealabilă din partea Patriarculuĭ şi a Sinoduluĭ se face nu cu despreţuirea demnităţeĭ înculpatuluĭ. Dupre disposiţiunea actuală a beratuluĭ patriarchial «nicĭ o petiţiune a Paşeĭ, a cadiuluĭ, séŭ a naibuluĭ, ce are de scop înculparea Mitropolituluĭ, séŭ depărtarea şi ecsiliul luĭ, nu se admite, décă maĭ înainte nu va fi urmărită de Patriarchul şi de către Sinodul cel de lângă dênsul; şi în casul, când se publică firman, maĭ 'nainte de relaţiunile oficiale şi prealabile cu Patriarchul şi cu Sinodul, atuncĭ asemenea firmanurĭ, cu orĭ-ce dată ar fi ele, se consideră ca nereale şi neecsistânde». Se înţelege, că prin aceste disposiţiunĭ se tractéză despre culpele politice şi civile, ca cele ce sûnt unite cu pedépsa destituireĭ, şi maĭ ales cu ecsiliul. Dupre legile comune (art. VIII despre alegerea archiereilor)

se stabilesce: «Décă creştiniĭ uneĭ Eparchiĭ înculpă pre archiereul lor, atuncĭ Sinodul patriarchial, după încercarea de împăciuire, îl kĭamă în capitală; şi décă culpele sunt spirituale, atuncĭ nimene, afară de Sinod, nu se amestecă dupre sântele canóne şi disposiţiunĭ; décă culpele sunt lumescĭ, atuncĭ Patriarchul şi Sinodul numesce o comisiune micstă, compusă din archiereĭ şi laicĭ, care judecă afacerea şi cu maspat (a) presintă opiniunea sa Patriarchuluĭ; apoĭ se chotăresce pedépsa necesară dupre legile onorabiluluĭ guvern şi afacerea se presintă la sublima Pórtă; şi décă culpa Mitropolituluĭ séŭ a Episcopuluĭ este din numĕrul crimelor, atuncĭ, îndată ce Patriarchul îĭ rădică darul, el se pedepsesce dupre legile criminale». Şi prin art. XIII al legeĭ despre consiliul micst, se dice: «Décă vre-un membru al consiliuluĭ va fi înculpat în luare de mită, atuncĭ, décă este archiereŭ, ì se aplică art. VIII al legeĭ despre Archiereĭ, ĭar décă este civil, atuncĭ fapta se transmite sublimeĭ porţĭ, pentru ca el să fie judecat şi se supune instrucţieĭ dupre codicele criminal al guvernuluĭ». Cu modul acesta şi dupre litera şi spiritul prescripţiunilor, atingĕtóre de acéstă materie, din beraturile patriarchiale şi comune, înculpările Mitropoliţilor şi ale Episcopilor în crime, făcute séŭ de cătrĕ autorităţĭ séŭ de particularĭ, maĭ întăĭ se instruesc, urmăresc şi se judecă de cătrĕ patriarch şi Sinod. De aicĭ resultă, că onorabilul guvern nu póte nicĭ o dată să păşiascĕ dupre părerea proprie în depărtarea vre unuĭ archiereŭ, dupre cum se vede din înalta vóstră teşkere dela 26 Maĭ, dar incumbă Patriarchuluĭ şi Sinoduluĭ de pre lângă dînsul de a urmări dreptatea séŭ nedreptatea culpeĭ şi a depărtăreĭ, pedepsirea séŭ îndreptăţirea înculpatuluĭ. De aceia, când s'a întâmplat înculparea vre unuĭ archiereŭ, sublima Pórtă s'a adresat Patriarchieĭ, rugând'o pentru depărtarea séŭ strămutarea luĭ, carea, décă recunoscea necesitateĭ, depărta séŭ strămuta pre înculpat, ĭar de nu, îl lăsa pre dînsul în a-

(a) Maspat însemnéză turcesce raport

celașĭ Eparch'e. Lucrând în conformitate cu aceste legĭ on. guvern fie-care înculpare de archireŭ o înainta și o înaintéză Patriarchieĭ, carea instruia, urmărĭa și judeca dreptatea séŭ nedreptatea înculpărilor, despre care atestă archivele sublimeĭ Porțĭ și a Patriarchieĭ.

Cu tóte aceste, deși ecsistă atâtea disposițiunĭ relative la acéstă materie, în timpurile de pre urmă s'a întreprins o skimbare în posițiunea actuală. Ecselenția vóstră, cătrĕ care eŭ m'am adresat cu rugămintea, ca posițiunea actuală să nu se clatine, ațĭ bine-voit a'mĭ rĕspunde la 21 Martie a anuluĭ curent, că ea este clătinată și skimbată în urmarea reformelor și a skimbărilor judeciare. Dar să 'mĭ fie permis a ecsplica, că acésta m'a pus în mare nedumerire și pre çele doĕ instituțiunĭ de pre lângă mine, din causa următórelor considerente. Incepênd cu tenzimatul reformele administrative séŭ judeciare, s'aŭ produs tot-de-una și se produc, în conformitate cu asigurările solemnele ale imperatoruluĭ și ale guvernuluĭ și cu obligațiunile internaționale ale onor. guvern și tot-dé-una cu conservarea și înmulțirea prerogativelor Bisericeĭ, cum s'a arătat maĭ sus, dar nu cu skimbararea și înpuținarea lor. Dar că aceste skimbărĭ ale disposițiunilor din beraturile, relative la acest obĭect, nu reclamă reformele judecătorescĭ, propuse acum, acésta se vede din aceĭa, că, conform cu skimbările, făcute acum, afacerile judecătorescĭ ale clericilor aŭ fost lăsate la judecățile Șerri-ilor. Cu modul acesta se confirmă de doĕ orĭ, că reformele judeciare n'aŭ provocat și nicĭ aŭ putut să provóce starea de lucrurĭ actuală, și skimbarea lor, precum și prerogativele speciale judeciare ale Bisericeĭ, cu atâta maĭ mult, că kĭar legea organică judeciară la art. 4 arată acele acte judeciare, care se pronunță numaĭ de cătrĕ Biserică.

Al doilea. Puternica împĕrăție, dupre cum se vede clar din beraturile patriarchele, a legiferat și a confirmat puterea Bisericeĭ, ca ea în conformitate cu s-le çanóne să pedepsĭască pre clericiĭ supușĭ eĭ, când eĭ vor comite greșale religióse. «Nimene, se çice în beratele patriarchale, nu trebue săse amestece, când Patriarchul séu sinodul Mitropo-

liților va pedepsi conform canónelor bisericescĭ pentru călcarea lor pre vre un din Mitropoliții, Archiepiscopiĭ, Episcopiĭ, egumeniĭ, preuțiĭ, monachiĭ și monachiile, supuse lor». Și eŭ ecsprim recunoscința mea Ecselenției vóstre pentru asigurarea bine-voitóre, ecsprimată prin înalta vóstră scrisóre, unde mĕ asigurațĭ, că on. guvern imperial păstréză neațiosă acéstă putere a Bisericeĭ. Dar Ecselenției vóstre nu vĕ este necunoscut, că Biserica, conform misiuneĭ séle, are necesitate și de colucrarea societățeĭ pentru realisarea dorințelor sale. Acésta este una din disposițiunile dreptuluĭ. Conform acesruĭ drept, puternica împĕrăție tot-de-una a bine voit, ca să dea Bisericeĭ ajutorul necesar în acésta, dupre cum se chotăresce și prin beratul patriarchul: «Disposițiunile, presentate de cătrĕ Patriarchul și sinodul Mitropoliților, trebue să-șĭ aĭbă puterea, respectiv de tóte cestiunile religióse, ce ele ar tracta ; aceste trebuesc luate în considerațiune și împlinite». Dar cu ceamaĭmare întristare, noĭ vedem, că în timpurile de pre urmă cererele Patriarchieĭ, relative la punerea în aplicațiune a unor disposițiunĭ în privința unor clericĭ, ce aŭ comis fapte în contra religiuneĭ, sunt lăsate fărĕ de atențiune. Este clar, că cu acésta se degradéză demnitatea Bisericeĭ și se tresaltă disciplina bisericéscă.

Al treilea. Disposițiunile, cuprinse prin beraturile Patriarchale și mitropolitane, relative la nunțĭ, sûnt fórte clarĭ. Ele în modul cel maĭ precis și maĭ clar chotărĕsc, că singură Biserica are dreptul, de a face nunta, de a despărțĭ și de a chotărî tóte cestiunile, relative la nunțĭ. «Singur Patriarchul, se dice prin beratul patriarchal, séŭ persónele de încredere, numite de dênsul, aŭ puterea, dupre confesiunea respectivă, să efectue nunțele poporuluĭ, ce-ĭ apărține, și să deslege legăturile nupțiale» și «nicĭ un cadiu, séŭ loccitorul luĭ, precum și nicĭ altă persónă nu póte, dupre usurile vekĭ, săse amestece, să facĕ piedice, să punĕ amende, séŭ să pedepsiascĕ în aceste materiĭ, dar dupre religiunea sa fie-care Mitropolit, Archiepiscop, Episcop, séŭ loco-țiitoriĭ lor cenruriază certurile laicilor, ralative la nunțĭ, divorțurĭ și alte cestiunĭ de felĭul acestora». Biserica are o putere cho-

tărîtóre în cestiunile nuptiale ; fiind că nunta la noĭ este un mister. De aceia, cestiunile, relative la logodnă, ca cele ce se consideră ca nisce acte introductive în nuntă, séŭ cele relative la devorț, adecă, cele relative la destre, séŭ cele ce decurg din culpa unuia din soțĭ, se studiază şi se resolvă de către Biserică, care din vekime şi în acéstă privință are nu numaĭ dreptul de a judeca, dar şi pre cel de alegifera în acéstă materie, conform drepturilor, acordate în imperiul otoman. Intre cestiunile, relative la nunțĭ, intră și cestiunile de avere, despre care eŭ voiŭ tracta aparte; fiind că și acésta este skimbată. Dupre legile în vigóre ale Bisericeĭ, décă se întâmplă vre o ne'nțelegere între soțĭ, se face maĭ întăiŭ cercarea de împăcare în mod bisericesc ; décă nu se ajunge la scop, atuncĭ judecata bisericéscă pronunță despărțirea pentru un timp, cunoscută în dreptul canonic sub numirea: de «despărțire masă și lingură». Acésta s'a stabilit pentru scopul, ca cu trecerea timpuluĭ şi dispărerea causelor, de la care aŭ provenit ne'nțelegerea, și după liniscirea pasiunilor reciproce, săse aprindă în inimile soților certațĭ dorința spre împăcare și convețuire cu atâta maĭ mult, că legea nu permite devorțul, de cât pre basa unor fapte fórte importante. Despărțirea pentru un timp a soților atrage după sine în mod logic și legal și întreținerea femeeĭ de către bărbatul, cel încă nedespărțit ; și maĭ precis, despărțirea pentru un timp și întreținerea sûnt strîns legate și nedespărțite ; de aceĭa și tribunalele bisericescĭ, formulând o despărțire temporală, pronunța în mod logic și legal și chotărîscsuma relativă la întreținere. Și pentru determinarea întreținereĭ, se cere de la început, ca săse dovedĭască vinovăția séŭ nevinovăția bărbatuluĭ și cu modul aceste se ecsplică dreptul femeeĭ la întreținere ; în scurt, cestiunea întreținereĭ este strîns-legată de esența nunțeĭ religióse. De aicĭ se vede că pentru a se da o chotărîre dréptă în privința întreținereĭ, trebue cine-va să urmărĭască elementele, care resultă din însușĭ misterul nunțeĭ. Conform cu acéstă ordine veke, on. guvern imperial a contribuit pěně acum cu bună-voință la punerea în aplicare a drepturilor Bisericeĭ,

care şi singură este competentă în acéstă materie. Dar dispoziţiunile ulteriór şi cele relative înclină către o skimbare vědută o ordineĭ actuale, dupre cum se constată din scrisórea vóstră rěspuns, comunicată mie la 23 Maĭ 1299 (1883) şi din raportul circular al Ecselenţieĭ vóstre dela 19 ale aceliaşĭ lunĭ şi an, trimis procurorilor guvernuluĭ. In acéstă circulară a Ecselenţieĭ vóstre stabiliţĭ: «chotărîrile patriarchale relative la întreţinere sûnt definitive, décă nu vor fi protestate, ci décă vor fi contestate în principiu séŭ în cantitatea întreţinereĭ, atuncĭ lucrul se va chotărî în tribunalele comune». De aicĭ urméză, că guvernul imperial nu consideră chotărîrile tribunalelor bisericescĭ cu deplină putere; urméză, că el, acordând tribunalelor civile puterea de a cerceta în cas de reclame, atât fondul, cât şi cantitatea întreţinereĭ, şi a se pronunţă în aceste materiĭ, tribunalele se presupune, că se vor pronunţa şi în privinţa kĭar a nunţilor, a devorţurilor pentru un timp, precum şi a întreţinereĭ, ce este legată cu dênsele, şi totó-dată se va ruina competenţa judecăţilor bisericescĭ şi reducerea lor la cele civile. Dar, dupre care legĭ tribunalele civile vor judeca certurile nuptiale ale creştinilor şi în ce mod vor tracta devorţurile tempurale şi întreţinerea, resultată din dênsele? O lege comună pentru toţĭ nu ecsistă şi nicĭ este cu putinţă, ca o asemenea lege să ecsiste. De altă parte se vede, că fie care act disputabil al nunţeĭ este un act dupre esenţa sa religios şi prin urmare apărţine legilor bisericescĭ şi se resolvă numaĭ de către tribunalele bisericescĭ, aşa că nimene nu se póte amesteca. De aceia şi certurile nuptiale ale musulmanilor se trimit de către on. guvern imperial la judecata şeri-ilor, ca cele ce apărţin legilor religióse; de aceĭa, on. guvern imperial dupre cum se vorbesce prin legile organice ale unor provinciĭ autonome şi priviligiate, a bine voit ca certurile nuptiale dintre musulmanĭ, fiind că sûnt religióse dupre ecsenţa lor, să nu se cerceteze în tribunalele comune, dar să se urmăriască de către superioriĭ spiritualĭ localĭ aĭ musulmanilor, pentru care şi legile imperiale le-a scos pre nisce asemenea cestiunĭ din competinţa tribunalelor comune, şi Inalta Pórtă prin me-

morandul seŭ de la 15 Maiŭ 1867 cătrĕ marele puterĭ s'a ecsprimat fórte clar : «afacerele judeciare aparţin legilor religióse şi dupre esenţa lor se judecă între musulmanĭ de către tribunalele musulmane ale şeri-ilor, ĭar între creştinĭ de cătrĕ tribunalele comunităţilor religióse, care, ca tribunale particulare, funcţionéză dupre legile şi disposiţiunile particulare».

Al patrulea. După disposiţiunile ulterióre, menţionate şi de cătrĕ Ecselenţia vóstră «on. guvern imperial, în urmarea cerereĭ ambelor părţĭ séŭ numaĭ a unia, înaintéză cestiunile testamentare ale creştinilor la tribunale ordinare». Prin urmare şi în privinţa acésta on. guvern nu recunósce sentenţile tribunalelor bisericescĭ definitive. Dar, care sunt acele tribunale, care aŭ a judeca materiile testamentare ale creştinilor? Décă sunt tribunale şeri-ilor, atuncĭ avem o confesiune ; fiind că ne'nţelegerea se petrece nu dupre testamenturile musulmanilor, unde şi judecaţiĭ şi judecătoriĭ sunt musulmanĭ, dar dupre testamentul unuĭ creştin ortodocs, unde judecaţiĭ sunt creştinĭ ortodocşĭ. Şi fiind că testamentul creştinuluĭ ortodocs se face dupre legile bisericescĭ admise, de aicĭ urméză, ca şi tóte neînţelegerile, resultate din aceste testamente, să aparţină tribunalelor bisericescĭ. Décă judecarea acestor cestiunĭ disputate se lasă în competinţa instanţelor politice, atuncĭ de ce lege se vor conduce aceste instanţe, când o asemenea lege nu ecsistă şi nicĭ póte să ecsiste o asemenea lege comună? Pre lângă aceste, este cunoscut, că nisce cestiunĭ disputate, care aparţin legilor religióse şi unde judecaţiĭ fac parte din una, séŭ celia-laltă din confesiunĭ, ele trebuesc cercetate de cătrĕ tribunalele particulare respective. De aceia şi legea despre organisorea justiţieĭ prin art. 4 le-a scos din jurisdicţiunea tribunalelor comune ; şi sublima Pórtă prin memorandul menţionat s'a ecsprimat ast-feliŭ ; şi tot pentru aceste cuvinte, sublima Pórtă a comunicat ambasadorilor de aicĭ prin Ministru de ecsterne cele cuprinse prin relaţiunea de la 18 Martie 1878 : «Ministrul de ecsterne are onóre a comunica Ecselenţieĭ vóstre, că în urmarea consiliuluĭ de

Stat, legea legăturilor dintre ceĭ viĭ, séŭ a succesiuneĭ dupre testamente, ce privesce pre averea nemişcătóre, aflătóre în imperiul otoman, nu aparţine de loc tribunalelor, preşeḑute de către şeri, ecsceptând numaĭ casurile, când aceste documente scrise nu sunt făcute dupre formele, ce ar garanta autencitatea lor, adecă atestarea comunităţilor, séŭ a Patriarchuluĭ şi a Mitropolituluĭ ; când însĕ aceste forme sunt observate, şi nu este nicĭ o presupunere în fals, séu de lipsă de consciinţă, atuncĭ legatul şi succesiunea, ca cele ce aparţin tribunalelor propriĭ, se scot din judecata tribunalelor, preşeḑute de Şeri, ĭar averea nemişcătóre şi succesiunea se transmite celor în drept, fŏrĕ amesteculĭ jurisdicţiuneĭ şeri-uluĭ . Şi fiind că tribunalele nóstre bisericescĭ se manuduc de legile particulare, admise de Biserică, şi privite ca particulare încă din vekime de către prea puternica împĕrăţie, de aicĭ urméză, că activitatea bisericeĭ nu împedecă de loc activitatea tribunalélor comune. Precum şi activitatea tribunalelor, preşeḑute de şerĭ, ca cele ce sûnt particulare şi se conduc de legĭ particulare, nu împedecă de loc activitatea tribunalelor comune, care lucréză în limitele jurisprudenţeĭ lor, fŏrĕ nicĭ o contradicţiune în legile imperiuluĭ.

Guvernul imperial din vekime a recunoscut, că cestiunile, atingĕtóre de testamenturile creştinilor, sûnt cestiunĭ de dreptul confesiunilor, ca cele ce apărţin legilor confesionale, şi că ele se cercetéză în tribunalele bisericescĭ. De aceĭa şi amestecul superiorilor judeciarĭ nepropiĭ a fost tot-dé-una interḑis ; ĭar când câte un cadiu séŭ naib s'a amestecat, atuncĭ sublima Pórtă în urmarea mijlocireĭ Patriarchieĭ a interḑis amestecul. Şi acésta se probéză din multe acte, referitóre la asemenea materiĭ, ce se află în archiva sublimeĭ Porţĭ şi a Patriarchieĭ ecumenice, precum şi din circulara vizirială către guvernatorĭ dela 4 red-şeba 1285 (8 Octomvrie 1868) de cuprinderea următóre :

«Patriarchia romană prin tacrir ne-a însciinţat, că unii din cadiĭ se amestecă în afacerĭ, ce apărţin confesiunilor, ca testamente, ḑestre, conveţiure şi altele, şi ne-a rugat, ca

acest amestec să fie interdis. Fiind că dupre legea în vigóre judecarea cestiunilor confesionale se efectuă de către Mitropolitul și amestecul celoralalte tribunale nu se permite, de aceia cu chotărîre înaltă se stabilesce, ca pentru împlinirea acesteĭ chotărîrĭ să se dea numiților cadiĭ ordinele cuvenite. Intru împlinirea acesteĭ disposițiunĭ sunteți voĭ rĕspundĕtorĭ».

Că tot-dé-una în acéstă materie puterea judecătoréscă a Patriarchuluĭ și a Mitropoliților prin eparchiĭ a fost recunoscută de către on. guvern, ne pot servi multe relațiunĭ scrise ale sublimeĭ Porțĭ cu Patriarchia, carea dorĭa ca să fie satisfăcute tóte cestiunile resultate din testamenturĭ. Cred necesar a se aminti, că sentința uneĭ autoritățĭ, ca Patriarchia, în cestiunile, resultate din testamenturĭ, trebue să fie considerate de autoritare; fiind că fĕrĕ dreptul de judecată și alăturea cu orĭ-ce lege acéstă autoritate nu ar putea pronunța o sentință. Și dupre legile comune ne'nțelegerile resultate din testamenturĭ, sûnt judecate de către consiliul micst al Patriarchieĭ, dupre cum se stabilesce prin art. 3 al capitoluluĭ al doilea din legea despre datoriile membrilor consiliuluĭ. Este în genere cunoscut, că consiliul menționat este recunoscut și publicat de către guvernul imperial ca instanță cu dreptul de a judeca tóte afacerile confesionale, ca cele ale destreĭ, testamenturilor și altele, dupre cum se constată și din alțĭ articulĭ și maĭ ales din articula 14 al legeĭ speciale, unde se stabilesce: «Ceĭ ce cer judecată în materiile, prevĕdute la art. 3, adecă materiile, atingĕtóre de destre, testament etc., sunt datorĭ a depune o cauțiune maĭ 'nainte de începerea judecățeĭ pentru a servi ca mijlóce pentru keltuelele celor, ce judecă». Conform cu acéstă disposițiune consiliul micst dela întemeĭerea luĭ a resolvat o mulțime de ne'nțelegerĭ testamentare și ca instanță primă și în apelurile lor venite din Eparchiĭ; cu tóte acestea sublima Pórtă tot-dé-una cu bună voință a oferit concursul seŭ, conform cu aceste stipulațiunĭ, décă vre unul din ceĭ judecațĭ rĕmânea nemulțĕmit. Asemenea și tribunale mitropolitane aŭ resolvat și resolvă, ca instanțe de prima

clasă nisce asemene ne'nțelegerĭ. Dupre cum se vede din circulara de pre urmă a sublimeĭ Porțĭ, prin care s'a introdus și în acéstă privire skimbare în ordinea actuală și maioritatea secțiuneĭ legislative din consiliul de Stat, care maioritate, conform art. 3 din legea sa organică dela 8 dziulghidze 1284, este singura competentă, de a resolva conflictele dintre diferitele autorităț̆ĭ. Consiliul de Stat a chotărît, că în afacerile judecătorescĭ ale creștinilor, resultate din testamenturĭ, sûnt competente tribunalele bisericescĭ dupre legea patriarchilor. In fine acéstă competență a tribunalelor bisericescĭ în aceste materiĭ a primit'o și a confirmat'o și legislativa permanentă a Imperiuluĭ, adecă curtea de casațiune, dupre cum se dovedesce și din chotărîrea acesteĭ curțĭ dela 3 dziulgidze 1297.

Al cincilea. Urmarea céa maĭ directă și maĭ fundamentală, ce a resultat din posițiunea chotărîtă și legitimă a primuluĭ cuceritor, este libera ecsecutare a serviciuluĭ nostru, pre care l'a aprobat tot-dé-una puternica împĕrăție. Dar, pentru ca serviciile să se facĕ în libertate, este necesară repararea și construirea Bisericilor. O asemenea libertate a fost confirmată și maĭ nainte de on. guvern, ĭar maĭ pre urmă a fost și mărită. Acésta se vede și din chatichumaiumul din 1856 Fevruarie 18 și din firmanul imperial dela 30 Noemvrie 1875 despre reforma și din memoriul sublimeĭ Porțĭ de la 15 Maĭ 1867, unde se vorbesce:

«Nu se face nicĭ o pedică la construirea din noŭ a Bisericilor și nicĭ la repararea celor vekĭ; și nu numaĭ că nu se face nicĭ o pedică, dar imperatorul și guvernul tot-déuna ajută la construirea acestor zidirĭ sânte, prin cedarea pămêntuluĭ, séŭ cu ajutóre bănescĭ». Și în adevĕr, pĕnĕ în timpurile de pre urmă permisiunea pentru construirea din noŭ a s-lor Bisericĭ se da îndată, ce Patriarchia cerea pentru acésta. Dar în urmă noĭ am cădut într'o întristare mare, după ce am vĕdut, că cererile legale ale Patriarchieĭ aŭ fost lăsate fórĕ atențiune sub pretecstul unor cause, care nu sûnt în marginele legilor și care se opun spirituluĭ, ce a

domnit pĕnĕ acum în Imperiŭ, şi nu sciŭ décă nu limitéză libertatea recunoscută.....

Al şéselea. Şi în organisarea scólelor se observă în timpurile de pre urmă, că se pun obstacule contra ordineĭ, ce a preecsistat. Şi acésta în contra disposiţiunilor înalte imperiale şi în contra asigurărilor sublimeĭ Porţĭ, că construirea institutelor de educaţiune va fi uşurată în tot modul, dupre cum se vede din disposiţiunile chatichumaiumuluĭ şi a firmanuluĭ imperia dela 30 Noemvrie 1875, care stabilesce următórele: «va fi ajutată cu tóte mijlócele fundarea şi construirea Bisericilor, a scólelor şi a altor institute populare ale lor». Cu tóte aceste s'a observat maĭ în urmă nisce mărginirĭ în funcţionarea scólelor nóstre, fórte puţin corespundĕtóre cu ordinea veke. Dupre cum este cunoscut guvernuluĭ imperial, patriarchia ecumenică are de mult inspecţiune specială asupra scólelor poporuluĭ ortodocs, comunale séŭ populare, în Constantinupol, ĭar Mitropoliţiĭ în Eparchiĭ. Institutele nóstre de educaţiune sûnt produse ale Bisericilor locale, se construesç şi se întreţin cu veniturile Bisericilor şi cu veniturile preuţilor şi cu baniĭ dela disc, unde intră câte o dată şi ofrandele de bună voie ale iubitorilor de instrucţiune bisericéscă. Scólele în genere se administréză şi se inspectéză de cătrĕ Epitropiĭ s-lor Bisericĭ, care şi în acéstă privinţă sûnt supuse consiliuluĭ micst, ca cel ce are inspecţiunea supremă asupra scólelor, în urmarea înalteĭ aprobărĭ a Patriarchuluĭ prin comisiunĭ centrale cu obligaţiunea permanentă, ca şi profesoriĭ să lucreze şi învĕţarea să se facĕ în limitele posiţiuneĭ nóstre religióse şi politice. Că guvernul imperial a recunoscut pre Patriarchie de autoritate supremă a scólelor, acésta se vede şi din aceia, că cu uşurinţă să dă permisiune pentru construirea la cererile Patriarchieĭ precum şi din articulele legilor ce se referă aicĭ. Aşa prin art. 19 al cap. III din legea specială despre S. Sinod se chotărĕsc următórele: «Una din cele maĭ sânte obligaţiunĭ ale S. Sinod şi a aleşilor poporuluĭ este aceia, ca eĭ să se ocupe de educaţiunea cuviincĭosă a tinerimeĭ, care se reguléză sub inspecţiunea Patriarchuluĭ,

a S. Sinod şi a on. Consiliŭ». Iar prin art. 20 al aceliaşĭ legĭ se prescrie: «De asemenea va avea îngrijirea cuviinciósă şi pentru stabilimentele de bine-facere din Constantinupol, adecă spitalurĭ, scóla populară din Fanar, scóle eparchiale şi locale etc., unde instrucţiunea trebue să fie uniformă». Prin art. 3 din cap. II al legeĭ despre datoriile on. consiliŭ se ḑice: «Consiliul inspectéză şi se îngrijesce despre starea cea bună a scólelor populare, a spitalelor şi a celoralalte institute de bine-facere», şi prin art. 5 al aceliaşĭ legĭ se chotăresce: «Pentru inspecţiunea scólelor populare şi a celoralalte institute de bine-facere consiliul numesce pre Epitropĭ şi pre Efori cu scirea şi aprobarea Patriarchuluĭ». Din aceste legĭ se vede, că puternica împĕrăţie a confirmat şi a recunoscut autoritatea Bisericeĭ—de a inspecta scólele populare şi comunale.

Eŭ sûnt sigur, că cu ecspunerea de maĭ sus şi amăruntită s'a clarificat, că cuceritorul în basa ecsperienţeĭ maĭ înalte politice, care avea în vedere mărirea şi conservarea înalteĭ împĕrăţiĭ, a legiferat şi consolidat actuala posiţiune a Bisericeĭ; că acestuĭ principiŭ s'aŭ supus toţĭ mariĭ luĭ succesorĭ şi tot-dé-una a fost recunoscut de cătrĕ guvernul imperial, că prerogativele Bisericeĭ şi respectarea acesteĭ posiţiunĭ a Bisericeĭ este mântuitóre şi pentru înalta împĕrăţie şi pentru popóre. Şi că acéstă posiţiune a Bisericeĭ nu este ruinată şi nicĭ măcar atinsă, din contră, ea pre de oparte este întărită de asigurările publice şi promisiunile guvernuluĭ imperial, ĭar pre de alta, ea este fortificată prin puterea actelor internaţionale. Că tóte cestiunile, despre care eŭ am tractat, se supun legeĭ despre libertatea culţelor, şi de aceia rolul particular al Bisericeĭ este de a le judeca. Că tot dupre acest principiŭ, cestiunile dispute între musulmanĭ, şi care fac parte din cestiunile libertăţeĭ cultelor, se resolvă de Şeri, precum şi cele petrecute între crestinĭ se resolvă de cătrĕ Biserică, dupre datina veke, fiind recunoscută acéstă ordine de lucrurĭ şi de cătrĕ guvernul imperial. Guvernul în timpurile de pre urmă ĭarăşĭ s'a ocupat de acéstă cestiune şi a chotărît, ca cestiunile dispu-

tate dintre musulmaniĭ, ce trăesc în provinciile autonome și privilĭgiate, și care apărțin legilor pentru libertatea cultelor să se resolve de către Șeri, și în contra tuturor acestora în timpurile de pre urmă s'aŭ luat mĕsurĭ și s'aŭ făcut skimbărĭ în posițiunea actuală a Bisericeĭ și cu acéstă s'a împedecat activitatea liberă a Bisericeĭ și viéța religiósă comună a poporuluĭ, ce se administréză de ea.

Probând de multe orĭ îngrijirea mareluĭ și iubitoruluĭ de popor Imperatoruluĭ nostru pentru Biserică și poporul ortodocs, fundându-mĕ pre simțul de dreptate al Maiestățeĭ Séle, și avênd speranță tare în promisiunile și asigurările publice și solemnele ale imperatoruluĭ și ale on. guvern, noĭ sûntem convinșĭ, că puternica împĕrăție va bine voi, ca să mănțină și în viitor actuala posițiune a Bisericeĭ, ce nu de mult a fost sguduită. Eŭ și cele doĕ instituțiunĭ, aflătóre pre lângă mine, representanțiĭ legalĭ aĭ Bisericeĭ și poporul cel supus eĭ, nu vor înceta a se ruga pentru neskimbarea sănătățeĭ virtuosuluĭ și puterniculuĭ nostru imperator și pentru păstrarea luĭ ne'ntreruptă pre tronul cel mare și glorios.

14 Iulie 1883. 22 Ramazan 1300

(Subsemnat) Ioakim.

PATRIARCHIA ECUMENICĂ

Ecselențieĭ Séle Ministruluĭ Justițieĭ și al afacerelor spirituale.

No. 4400.

Ecselență!

In urmarea Inalteĭ teșkerele a Măriei séle mareluĭ Vizir către voĭ, Ecselență, cel bine dispus și bine voitor noĭ, ațĭ bine voit în Mercurea trecută la 2 ale curenteĭ lunĭ, ca kĭemându-mĕ pre mine la voĭ, să 'mĭ comunicațĭ înalta opiniune a consiliuluĭ de Miniștrĭ, ca rĕspuns la teșkeréoa mea de la 13 Septemvrie, prin carea eŭ rugasem, ca să mi se dea mie beratul imperial, neskimbat și conform cu beratul neuĭtatuluĭ meŭ predecesor. Dupre opiniunea comunicată mie, on. guvern imperial crede, că el nu póte să satisfacĕ

cerereĭ mele şi să-'mĭ dea mie un berat imperial, conform cu beratul predecesoruluĭ meŭ ; adecă fŏrĕ de întroducerea în timpurile de pre urmă a unor skimbărĭ, făcute de cătrĕ on. guvern imperial. Audind acésta, eŭ cu cuviința cerută am cerut Ecselenţieĭ vóstre, că eŭ maĭ bine prefer a mĕ retrage dela afacerile tronuluĭ patriarchal şi sûnt gata a face şi alte sacrificiĭ, de cât să primesc opiniunea on. guvern imperial. Şi am adaus, eŭ o cer acésta, conform opiniuneĭ mele ; şi eŭ mĕ feresc, a arăta cele comunicate mie instituţiunilor canonice şi legale, ce se află pre lôngă mine ; adecă S. Sinod şi consiliuluĭ, dupre cum datoria îmĭ impune. După aceste, eŭ am rugat pre Ecselenţia vóstră să 'mĭ ecsplicaţĭ, nu cum-va ar resulta ceva din înalta opiniune, respectiv şi de alte cestiunĭ, ce privesc pre tronul patriarchal, care opiniune este ecspusă pre scurt în amintita scrisóre dela 14 Iulie anul curent? Ca rĕspuns la acéstă rugăminte a mea, Ecselenţia Vóstră cu óre care nedumerire aţĭ întrebat, care ar fi acele cestiunĭ? Pentru care eŭ m'am grăbit, ca să ajut memorieĭ vóstre, enumerând pre unele din dînsele, şi a nume, testamenturile, întreţinerile, judecata s-luĭ Sinod asupra clericilor neculpabilĭ. Ca rĕspuns la acésta, Ecselenţia Vóstră, pronunţând critica vóstră asupra fie-căruĭ punct, aţĭ declarat, că aceste cestiunĭ se vor resolva în mod legal şi natural, aşa că aicĭ nu este nimic, ce ar fi în contradicere şi ar provoca dispută. La care eŭ am opus observaţiunile mele cuvenite, adăugând tot-o-dată, că opiniunea Patriarchieĭ este diametralminte opusă opiniuneĭ sublimeĭ Porţĭ.

Acéstă întrevorbire, Ecselenţă, eŭ conform obligaţiuneĭ mele am comunicat'o celor doĕ instituţiunĭ, aflătóre pre lôngă mine, care s'aŭ umplut de nemulţĕmire; dar după'o reflecsiune matură şi legală membriĭ acestor instituţiunĭ aŭ chotărît, ca noĭ, dupre sânta datorie faţă cu on. guvern imperial şi cu crestiniĭ ortodocşĭ, ce trăesc la umbra tronuluĭ Maiestăţeĭ Séle, trebue cu umilinţă să declarăm Ecselenţieĭ vóstre, şi prin voi on. guvern imperial, că noĭ nu putem să lăsăm din drepturile Patriarchieĭ, ecspuse prin amintita scrisóre dela 14 Iulie, care constituesc sânta

învoială, ce-șĭ are începutul din timpul cucerireĭ.

Ecselență, să nu vĕ îndoițĭ despre întristarea cea mare, pre carea noĭ cu toțiĭ o simțim, din causa greutăților ivite, și avem cea maĭ ardentă dorință, ca ele să înceteze. Rĕmânênd pre lôngă cele ecspuse prin scrisórea dela 14 Iulie, noĭ împlinim lucrul cel maĭ sânt și servim interesele celor maĭ drepte ale on. guvern imperial și conservăm legătura cea sântă și maĭ folositóre, ce légă pre creștiniĭ ortodocsĭ de Patriarchie și pre acésta de on. guvern imperial. Și așa în speranța, că Ecselenția Vóstră va mĕsura totul cu mĕsura judecățeĭ celeĭ drepte, vețĭ bine-voi a termina tóte aceste, dându-ne noî dreptate, spre mărirea numeluĭ prea glorios al Imperatoruluĭ nostru Sultanul Abdul-Hamid-Han, stăpânitorul nostru, a căruia anĭ să fie îndelungațĭ și fericițĭ.

23 Mogarem 1301. 12 Noemvrie 883 (1299).

(iscă'it) Ioakim.

Acéstă corespundență a Patriarchuluĭ de Constantinupol Ioakim III cu guvernul imperiuluĭ otoman este reprodusă de noĭ aicĭ în traducțiune maĭ mult ca un act istoric, de unde se póte vedea drepturile și imunitățile patriarchieĭ, precum și direcțiunea guvernuluĭ otoman. Astă-zĭ cu retragerea luĭ Ioakim al III-lea și înlocuirea luĭ cu Ioakim IV, lucrurile în imperiul otoman s'aŭ liniștit și patriarchia și-a recăpătat drepturile, ce le avea.

Archim. Genadie Enăcénu.

SENATUL ROMÂNIEĬ

Ședința din 13 Decembrie 1884.

DISCURSUL P. S. EPISCOP DE ROMAN

P S. S. Melchisedec, Episcopul de Roman : D-lor senatorĭ, pentru prima óră mĕ suiŭ la tribuna onor. Senat și de și sunt de aprópe 20 anĭ membru al Senatuluĭ, nu m'am suit încă la acéstă tribună; astă-ḑĭ însă buna-cuviință și datoria mea cer ca să mĕ suiŭ aci, când s'a suit *rivalul* Sinoduluĭ, nu ḑic al bisericeĭ întregĭ. D. Mârzescu, a sulevat o cestiune mare și dupe cum a ḑis I. P. S. Mitropolitul Moldoveĭ, D-sa a făcut din tribuna Senatuluĭ un munte mare și înalt ca să se audă în tótă lumea aceea ce voesce d-sa să facă din biserica nóstră. A făcut o cestiune mare, a atras atențiunea a tótă ţéra. Eŭ am vĕḑut astă-ḑĭ și ierĭ cu multă plăcere pe lângă d-niĭ senatorĭ și pe d-niĭ deputațĭ, vrea să ḑică ţéra întrégă prin representațiĭ sĕĭ legalĭ; am maĭ vĕḑut și alt-ceva: tribunele pline și sus și jos ca nicĭ o dată. Acésta 'mĭ place mie și 'mĭ dă curagiŭ să cred că nu va fi ceea-ce voesce d. Mârzescu, căcĭ ţéra ișĭ iubesce religia, biserica și instituțiunile eĭ și unde vede că este un atac, o spartură, o amenințare, indreptéză ochiĭ să vadă ce este acolo. De aceea nu mĕ îngrijesc de a vorbi astă-ḑĭ cu d. Mârzescu înaintea ţĕreĭ mele, înaintea națieĭ întregĭ Române, care a fost, este și sunt singur că va fi și de aci înainte creștină, ortodoxă, română. (Aplause).

D-lor senatorĭ, să nu vi se pară curios că am să vorbesc cu termenĭ biblicĭ carĭ sunt în literatura nóstră bisericéscă și cu carĭ generațiunile cele tinere nu prea sunt obicĭnuite eŭ însă sunt fórte obicĭnuit. D. Mârzescu a acusat pe P. S. S. Mitropolitul Primat că în circulara sa n'a întrebuințat termenĭ tehnicĭ, termenĭ bisericescĭ, n'a ḑis de exemplu: *iubițĭ frațĭ întru duhul sânt.* (Ilaritate).

Este o scăpare din vedere d. Mârzescu este exact în

acéstă privință, și am să-ĭ vorbesc și eŭ în termenĭ biblicĭ; să nu vĕ supărațĭ când vețĭ audĭ de dracĭ; vorbesc în termenĭ cum voesce d-sa; la d-sa póte a fost glumă, la mine însă sunt serioșĭ.

D. G. Mârzescu: Cine, draciĭ?

P. S. S. Episcopul de Roman: Da, draciĭ cu carĭ aĭ eșit d-ta, cu mulțĭ dracĭ aĭ eșit și cu balaurĭ; eŭ nu mĕ supĕr de acestea.

D-sa a maĭ dis că este ortodoxa, că respecită religiunea și biserica, că este botezat, se închină și respectă crucea; asceptam să-l vĕd făcĕnd chiar semnul cruceĭ; eŭ nu mĕ rușinez, îl fac în public, cred că îl face și d-sa (Ilaritate).

Eĭ bine d-lor, dupe tóte aceste confesiunĭ, pare că d-sa 'șĭ închipuesce că biserica nóstră este în primejdie a se dărăma. Nu este așa. D-sa a venit să facă înaintea țĕreĭ o satiră și o derîdere din biserică și din instuțiunile nóstre! (Aplause).

Nu 'l voiŭ urma pe acéstă cale, departe de mine asemenea lucrurĭ! D-lor ca să vĕ dovedesc că acésta este intențiunea d-sale voiŭ cita câte-va casurĭ: îl vedețĭ respectând canónele și acusându-ne pe noĭ că nu păzim canónele, și în special pe mine. D-sa a citat un canon ca să mĕ pună în acusație că am călcat canónele fiind-că în timpul mitropolitului Sofronie am luat parte la comisiunea de secularisare a averilor monastirescĭ. Dar, d-lor, aceea n'a fost secularisare, ci regulare, așa înțeleg eŭ nu ca d-sa. Mitropolitul a fost de altă opiniune. Eĭ! D-lor, așa se întêmplă, sunt casurĭ unde este ertat ómenilor în vința lor să se despartă de tatăl și de muma lor, chiar și tatăluĭ de fiul seŭ; așa am fost eŭ atuncĭ. N'am călcat nicĭ un canon, sunt canóne pentru averile monastirescĭ ca să nu se facă abusurĭ.

Multe bisericĭ aŭ averĭ și aceĭ carĭ sunt însărcinațĭ cu priveghierea lor sunt datorĭ s'o întrebuințeze la anume destinație, să n'o risipéscă. Acestea sunt canónele și nu sunt cădute nicĭ astă-dĭ; fie-care biserică are dota eĭ care este pusă sub priveghierea și rĕspunderea cleruluĭ. Apoĭ și adĭ canónele acelea îșĭ aŭ putere asupra acelora carĭ vor îndrăsni să jefuiască, să le deturneze de la întrebuințarea lor. Pentru ce dar vine și mĕ acuză că am luat parte la regularea, saŭ cum dice d-sa, la secularisarea averilor monastirescĭ?

Pe de altă parte ḑice că trebue tot secularisat; nu se mulţumesce D. Mârzescu că s'a secularisat averile, vrea să seculariseze şi potcapiul, pĕrul, rasa acéı.ta; vrea să ne îmbrăcăm în surtuc; secularisarea la d-luĭ va să ḑică să ne îmbrăcăm mirenesce. Ce aĭ Domnule cu giubéua şi cu potcapiul nostru? (Rîsete, aplause).

Ce rĕŭ 'ţĭ face giubéua nóstră?

Am fost, d-lor în Germania şi am vĕḑut un episcop şi un probst, cum se ḑice la eĭ, saŭ dupe noĭ un archimandrit am vĕḑut pe Dolinger, pe Reinchens, ómenĭ distinşĭ prin moralitatea lor, prin învĕţătura lor, respectaţĭ şi de copiĭ; toţĭ câţĭ îĭ întêlnesc le fac complimente şi le sărută mâna; aceştia umblă cu surtuc şi raşĭ peste tot ca D. Mârzescu. (Ilaritate).

Eŭ m'am întâlnit cu dênşiĭ şi am vorbit. Va veni vremea şi la noĭ, căcĭ societatea face progrese, se va face şi la noĭ când se va crede că este bine.

Eĭ! ce credeţĭ că dacă acolo clerul se îmbracă cu surtuc nu are canóne? Du-te D-le Mărzescu şi vórbeşte cu eĭ despre canóne şi te veĭ lumina ce sunt canónele în biserica creştină.

D-lor senatorĭ, societatea nóstră este în renascere, este chemată la o viaţă nuoă. Noĭ am avut trecutul nostru, mare, frumos; am avut şi greutăţile nóstre. Neapărat că fără cruce nu se póte, de aceea ne închinăm la cruce pentru că crucea trebuie să fiă semn care trebue să ne conducă, căcĭ pre cruce a fost rĕstignită şi naţiunea nóstră dar a eşit triumfătóre şi merge cu crucea înainte. (Aplause.)

Acela este simbolul creştinătăţeĭ, trebue să înveţĭ a răbda, a suferi tóte greutăţile, prin aceste greutăţĭ a trecut naţiunea nóstră. Noĭ suntem naţiune în renascere, fiind-că a venit alte ordine de lucrurĭ, s'aŭ făcut multe îmbunătăţirĭ. Dacă biserica a rĕmas îndărăt, este lucru firesc, căcĭ pentru ea încă nu s'a făcut ceea ce trebue; dar acésta nu dă dreptul nimĕnuĭ să ḑică că nu ne trebuie biserică.

D-lor, ce sunt canónele?

Noĭ suntem aci un Corp legislativ. Senatul cea d'ântêiŭ lucrare care aŭ făcut'o dupe revisuirea Constituţiuneĭ, a fost să ne facem regulamentul, ca să fie bună ordine între noĭ: toţĭ sunteţĭ ómenĭ civilisaţĭ, iubitorĭ de ţéră; dar unde este o colectivitate trebue să fiă şi un regulament;

pentru ce aci este preşedintele cu regulamentul în mână? Ca să stabiléscă ordinea. Avem scolĭ, nu avem pentru ele legĭ şi regulamente? Avem 'oste, nu avem pentru ea lege şi regulamente? Orĭ în ce parte te întorcĭ, or la ce instituţiune sunt regulamente şi legĭ ca să fie bună ordine.

Ce sunt canónele?

Sunt regulamente bisericescĭ făcute de seculĭ de experienţa ómenilor, şi nu sunt numaĭ la noĭ, toţĭ câţĭ sunt creştinĭ ortodoxĭ aŭ canóne bisericescĭ; ele sunt respectate şi la orient, şi la nord şi la apus, acestea sunt principiĭ dupe care se conduce biserica. In biserica catolică de asemenea sunt respectate canónele nóstre. Ne întrec numaĭ cu aceea că eĭ aŭ maĭ multe şi maĭ aspre canóne de cât noĭ orthodoxiĭ.

Noĭ însă am stat în canónele care le am apucat din vechime. Pentru ce dar atâta ură în contra canónelor?!

D-lor senatorĭ, vĕ spun, în general, că canónele bisericescĭ cuprind în sine principiĭ evangelice. Cine, D-lor, cutéză, chiar duşmaniĭ ceĭ marĭ aĭ creştinătăţeĭ, să ḑică că evangelia este rea? Dar ce se întâmplă? Regulamentând un principiŭ tot-d'a-una se caută a se pune acel principiŭ în acord cu împrejurările şi cu trebuinţele practice, dar cu timpul se schimbă acele împrejurărĭ şi trebuinţe. Ce se face atuncĭ? Canonul acela nu se aplică. Vĕ aduceţĭ aminte că chiar la noĭ s'aŭ făcut legĭ carĭ în fapt nu s'a putut aplica şi aŭ rĕmas în desuetudine. Aşa şi în biserică sunt canóne aprópe de la începutul creştinătăţeĭ, dintre carĭ astăḑĭ unele nu se maĭ aplică. Să vĕ citez câte-va; de exemplu nu era slobod creştinuluĭ să se ducă la doctor jidan. D-lor, pe atuncĭ aşa era trebuinţa jidaniĭ eraŭ duşmaniĭ ceĭ maĭ marĭ aĭ creştinătăţeĭ şi creştiniĭ se temeaŭ de dênşiĭ. Biserica a ḑis: „*nu vĕ duceţĭ la ómeniĭ aceia să vĕ căutaţĭ sănĕtatea, duceţi-vĕ la creştinĭ saŭ la păgânĭ care aŭ alte principiĭ.*“

Eĭ bine, astăḑĭ nu se maĭ aplică acel canon.

Era un canon care oprea ducerea la bae. Astăḑĭ dacă s'ar opri s'ar părea bizar. Sciţĭ ce eraŭ băile în timpurile corupţiuneĭ romane (Aplause.) Şi biserica ḑicea: „*nu vĕ duceţĭ ómenĭ bunĭ la bae că vĕ perdeţĭ sufletul.*

Astăḑĭ nu este aşa cu băile. Unde aţĭ auḑit D-vóstră vre-un preot osândit că s'a dus la bae?

Să vĕ maĭ citez un alt canon care hotăresce cum să se priméscă un om care se pocăesce de un pĕcat.

A fost asprime mare la începutul creştinătăţeĭ, căcĭ aşa a trebuit! Aşa aŭ cerut timpurile de atuncĭ şi împregiurările.

Se hotăra aceluia care vrea să se pocăiască să stea treĭ anĭ la uşa din afară a bisericeĭ, treĭ anĭ la uşa din lăuntru, alţĭ treĭ la uşa care ducea în templu unde stă creştiniĭ, şi dupe 12 anĭ i se permitea să fie iarăşĭ în rêndul creştinilor. Eĭ! firesce! aşa a fost atuncĭ trebuinţă, aşa se făcea, dar unde se maĭ face acésta astăḑĭ?

Vĕ spun ca să cunósceţĭ că sunt între canóne, precum sunt şi între legĭ, sunt, ḑic, unele canóne carĭ astăḑĭ nu se maĭ aplică fiind-că numaĭ există acele timpurĭ; dar în general canónele sunt regulile cele maĭ frumóse şi pline de înţelepciune şi de filosofie şi trebue recomandate la stima publică de orĭ-ce creştin, fie clericĭ, fie laicĭ; căcĭ aşa vom avea moralitate în cler prin respectul canónelor.

Dar când vor veni tot-d'a-una persóne cu autoritatea D-luĭ Mârzescu, care este o elită în societate, un avocat eminent, profesor, şi necontenit vĕ va spune: Sunt absurdităţĭ, secularisaţĭ! Secularisaţĭ, adică mireniţĭ totul, să nu maĭ rămână urmă de instituţiune canonică! Eĭ bine, preotul şi alţiĭ, carĭ de şi nu se ocupă cu asemenea lucrurĭ, vor asculta pe D. Mârzescu şi pe alţiĭ, (aplause), la ce resultat vor ajunge? Ce va deveni creştinătatea şi ortodoxia nóstră? Ce va deveni societatea, naţia română?

Am mult de ḑis cu D. Mârzescu, (rîsete) şi nu alt-ceva de cât ca să 'l cuminţesc în privinţa religiuneĭ, (rîsete, aplause), căcĭ este fórte slab în acésta materie.

D. Mârzescu s'a agăţat întâiaşĭ dată de enciclica Primatuluĭ nostru in cestiunea dotaţiuneĭ Coróneĭ.

Am spus că în privinţa termenilor m'aşi unĭ şi eŭ cu D-sa, dar nu este un pĕcat mare pe care l-a comis Primatul nostru.

A ḑis că enciclica aceea este contra legeĭ, contra Constituţiuneĭ şi contra canónelor.

In contra canónelor.

In contra canónelor a citat numaĭ că nu este ḑis: *fraţĭ întru duhul sânt.* Dar nu este nicĭ un canon pentru acésta, usurile de felul acesta nu sunt riguróse.

Că enciclica Primatuluĭ este contra legilor şi a Constituţiuneĭ eŭ nu o găsesc aşa enciclica Mitropolituluĭ Primat; eŭ o găsesc fórte la locul eĭ, că a trebuit Mitropolitul să facă o enciclică în cestiunea dotaţiuneĭ. S'ar pu-

tea ḍice că era de prisos, se póte; căcĭ dupe ce am votat o lege, am discutat'o, la care am luat parte cu toțiĭ— eŭ am votat'o cu tótă inima și cu tótă convingerea că bine am făcut și acéstă convingere o am și astăḍi;—s'a sancționat de Rege, nu maĭ era nevoe de nicĭ o explicație. Dar a creḍut Mitropolitul că trebue să facă o enciclică, nu este nicĭ un rĕŭ și eŭ 'ĭ daŭ dreptate; pe de altă parte s'a vorbit multe, între altele aŭ eșit unele jurnale cu blestemele vechilor donatorĭ. S'a făcut tapagiŭ, s'a publicat pe la țéră, s'aŭ făcut încercărĭ să se adune proteste, și, cum este țăranul simplu în credință, a putut să se sperie când i s'a vorbit în felu acesta, despre blestemele cu focul Gheeneĭ, cu despicarea pămêntuluĭ, cu bubele luĭ Gheezĭ, cu sórta luĭ Iuda Iscariotul, cu sórta jidovilor ce aŭ rĕstignit pe Christos, etc., etc.

Eĭ bine, acésta este una din autoritățile nóstre pentru care nu e nevoe nicĭ de Constituțiune nicĭ de nimic. Este o datorie în legătură cu autoritatea spirituală de a linisci conciințele, a alina turburările sufletuluĭ. (Aplause).

Să vĕ spun eŭ despre blestem. Blestemul este mare lucru-eŭ respectez blestemele și am convingerea că un blestem fă, cut din tótă inima și basat pe adevĕr are efectul luĭ, (rîsete; aplause) și mĕ tem și eŭ de asemenea blesteme.

Așa este maĭ cu sémă la noĭ. Iată un cas ce am întêlnit eŭ astă-vĕră în județul Tecuciŭ.

Treceam pe lângă un sat răzășesc; acolo se facea o biserică, 'mĭ eși înainte o sumă de ómenĭ cu preoțiĭ, fiind-că auḍise că vine episcopul și 'mĭ-aŭ ḍis: „Prea sânte părinte, asupra nóstră e un blestem părintesc. Iată: ne-am apucat să facem o biserică și în altarul cel vechiŭ am găsit o carte de blestem asupra părinților noștri, asupra satuluĭ nostru. Și observăm că necontenint ne merge rĕŭ; iată nu se face păpușoiul, nu se face nimic, de cățĭ-va anĭ nu putem merge inainte. *Deslégă-ne de blestemul acesta!*"

Póte să fie! le-am spus: facețĭ biserica, și când va fi la sânțirea bisericeĭ eŭ vĕ voiŭ trimite carte de deslegare; până atuncĭ însă vĕ sfătuesc să bețĭ maĭ puțin, să fițĭ maĭ harnicĭ, și să nu cheltuițĭ tot, lăsați-vă o porțiune și pe anul viitor până se va alege cu recolta nouă. (Aplause.)

Altă-dată, pe când eram episcop la Hușĭ, (eŭ am umblat în multe părțĭ, și 'mĭ pare bine de acésta), m'am dus la Bărlad, și acolo m'aŭ încongiurat negustorimea și poporul, și mi-aŭ ḍis: „te rugăm, Prea Sânte Părinte, să ne citescĭ o

moliftă de deslegare, pentru că la noĭ este o vorbă din ném în neam că a trecut pe aicĭ un patriarch și nu se scie cine i-a furat caiĭ, și patriarchul ne a blestemat. Credem că din acéstă causă nu mergem bine, negustoria nu înaintéză și păpușoiĭ nu se fac.“ Eŭ le am rĕspuns : „bine, vĕ voiŭ împlini dorința“ ; și le-am citit cuvinte de deslegare ; căcĭ noĭ avem puterea de la Mântuitorul lumeĭ, că ceea ce vom deslega pe pămênt să fie deslegat și în cer.

Așa dar încă odată dic că bine a făcut Primatul cu enciclica ; nu i-a trebuit nicĭ o autorisațiune, nicĭ chiar de la Sinod, pentru că are puterea sa spirituală de a linisci duhurile și spiritele. (Aplause.)

Dar, D-lor senatorĭ, să vĕ spun și alt-ceva : noĭ avem puterea și asupra duhurilor necurate. In canóne nu sunt tóte ce trebue unuĭ creștin, în canóne este maĭ mult partea ce se atinge de disciplină ; în evangelie însă sunt principiele dupe carĭ s'aŭ așezat și canónele. Vĕ voiŭ spune dar din evangelie: iată ce dice : „*Voiŭ da vouĕ putere a călca peste șerpĭ, balaurĭ, scorpiĭ și peste tótă puterea satanică.*“ (Aplause.)

Apoĭ maĭ dice ; în numele meŭ șerpĭ și balaurĭ vețĭ putea lua și de vețĭ lua ceva de mórte, însă nimic nu vĕ va vătĕma.

Domnul Mârzescu de duoĕ dile ne adapă cu paharul sĕŭ de otravă ; să fi însă sigur D-sa că nu ne vom otrăvi pentru că puterea nóstră este de aiurea. (Aplause.)

D-lor, póte că suntem greșițĭ ca ómenĭ, acésta este o altă cestiune ; póte orĭ cine să arate greșelile mele, să céră destituirea mea, darea în judecată. Acésta o admit, D-lor, este datoria fie-căruĭ creștin să facă ast-fel ; și ast-fel se și face când un preot se pórtă rĕŭ.

D-lor, Sinodul care are acest drept de a judeca pre ceĭ bisericescĭ este o instituțiune mare, el este consiliul bisericesc și noĭ suntem în acest consiliŭ, precum este D. Mârzescu în consiliul universitar.

D. G. Mârzescu : Acésta dic eŭ ?

P. S. S. Melchisedec, Episcopul de Roman : D-lor, eŭ admit că Sinodul nostru n'a fost la înălțimea misiuneĭ sale. Suntem ómenĭ neînvĕțațĭ și póte, sciŭ eŭ ? nedeprinșĭ cu lucrurĭ marĭ, cu tendințe marĭ. Se póte. Dar suntem în prediua renascereĭ nóstre. Apoĭ numaĭ clerul este în acéstă categorie ? (Aplause).

Putem asigura, D-lor, că tóte cele-lalte ramurĭ ale societățeĭ nóstre sunt ajunse în perfecțiune ? Eĭ bine ! precum pentru tóte cele-l-alte lucrurĭ se cere îndreptare prin inter-

-pelațiune către d-niĭ miniștri, înțeleg să faceți și pentru biserică, și cu acésta mě unesc și eŭ, dar să veniți D-vóstră să faceți din cestiunea bisericeĭ o scenă ridicolă ?! Biserica este respectată în tótă lumea. Arětați-mĭ o țéră unde biserica nu a fost respectată. Afară de timpurĭ de revoluțiune, atuncĭ nu se respecta nimica. Dar noĭ nu vorbim de revoluțiunĭ ci de starea normală și de fapte ce trebue să facă ómeniĭ cu minte.

D-lor, ce maĭ ḑicea D. Mârzescu? D-luĭ vine și acusă pe Sântul Sinod pentru memoriul contra papismuluĭ.

D-luĭ încă de atunci a calificat acel memoriŭ de balaur și s'a ridicat cu mare furie contra luĭ într-o scriere a sa publicată în broșură. Acolo a spus între altele că memoriul Sinoduluĭ ar fi în contradicțiune cu canónele.

Ca argument despre sciința sa canonică și teologică aduce și se întemeiază pe aceea că D-sa este fecior de popă; că a fost anagnost la mitrodolitul Veniamin; că a ținut cartea mitropolituluĭ Veniamin, când leturghisia și că la și sărutat mitropolitul Veniamin! (Ilaritate, aplause), și dupe acea a venit vremea să ne vorbească și de legende cu dracĭ.

Eĭ bine! D-lor, avem putere și peste dracĭ (Ilaritate). Draciĭ sunt de multe felurĭ: este scaraoschi, ucigăl-tóca, ducă-se pe pustiĭ, etc. etc.

Póte că D. Mârzescu nu crede că sunt dracĭ, dar eŭ cred, și nu numaĭ că cred dar 'ĭ și văd Domnilor! (Aplause, mare ilaritate.)

Era să maĭ ḑic ceva dar nu maĭ ḑic.

D. Mârzescu: Ca creștin, te plâng!

P. S. S. Episcopul de Roman: Să mě plângĭ.

D. președinte al consiliuluĭ: La ordine.

O voce: Tacĭ!

D. Mârzescu: Cine ḑice tacĭ? (Sgomot).

D. președinte: Nu blamațĭ Senatul, cee-ce facețĭ este trist D-le Mârzescu.

P. S. S. Episcopul de Roman: (Punându'șĭ potcapiul pe cărțile D-luĭ Mârzescu de pe tribună). Să mě erte D. Mârzescu a 'mĭ pune potcapiul meŭ călugăresc pe cărțile D-sale advocățeșĭ, căcĭ nu am alt loc.

Acum D-lor, să vedețĭ D-vóstră, D. Mârzescu a fost fórte bine preparat pentru luptă în contra cleruluĭ nostru, în contra Sinoduluĭ, a voit să ne facă și papistașĭ, pentru că a găsit în scrierile nóstre, în ale mele maĭ cu sémă, a găsit și ideĭ care se găsesc și în scrierile catolice papiste și acesta m'a

mirat și m'a făcut și maĭ atent. Să vedem dacă eŭ am rătăcit de la ortodoxie saŭ D-luĭ? Apoĭ noĭ nu suntem dogmaticesce maĭ în totul egalĭ cu catolicii apusenĭ? Și noĭ suntem catolicĭ. Noĭ mărturisim în simbolul credinţeĭ: *„is mian agian catolikin ke apostolikin ecclisian"* care vrea să ḑică: *Intru una sântă, catolică și apostolică biserică."* Noĭ suntem catolicĭ, pentru ce? Pentru că avem în genere aceeașĭ credință ca și eĭ, tóte dogmele nóstre, carĭ suntem fundamentul religieĭ, ne sunt comune. Amândouĕ bisericile aŭ același început. Noĭ suntem catolicĭ rĕsăritenĭ, iar eĭ catolicĭ apusenĭ.

Biserica nóstră a răsăritului se chiamă ast-fel pentru că a eșit din rĕsărit; acolo s'a format maĭ ântâiŭ mica bisericuță creștină din Palestina; de acolo apoĭ s'a întins și la Roma și s'a format marea biserică romană; de aceea biserica nós tră sémănă în multe cu cea apusană. Așa dar ce te mira pe D-ta că póte să fie aceleașĭ ideĭ și la noĭ ca și la dênșiĭ? Apoĭ se póte mira cine-va că de ce facem cruce când fac și catolicii apusenĭ? De ce avem icóne când aŭ și eĭ? De ce avem cruce în biserică când aŭ și eĭ; că avem și noĭ icóne în biserică și móște de ale sânților, precum aŭ și eĭ? Nu e de mirare dar că póte cine-va găsi une-orĭ aceleașĭ cuvinte la clerul de la apus ca și cel de la rĕsărit; deosebirea cea mare între eĭ și noĭ este, căcĭ se deosebesc de noĭ maĭ mult în forma administrațieĭ exterióre. Eĭ aŭ în fruntea bisericeĭ lor un monarh absolut, un papă, carele resumă în sine tótă autoritatea bisericéscă. Rĕsăritul a combatut de a pururea acéstă sistemă, și în locul papeĭ a pus autoritatea colectivă, acea sinodală. De aceea la noĭ s'a format nota calificativă a bisericeĭ nóstre de *„sobornicéscă."* Noĭ și Slaviĭ ḑicem: *„una sântă, sobornicéscă și apostoléscă biserică."* Am avut puține de ḑis asupra subiectuluĭ acesta ca să rĕspund D-luĭ Mârzescu.

D-lor, D. Mârzescu m'a acusat și pe mine personal că sunt dușman al libereĭ cugetărĭ și v'a citat un pasagiŭ din scrierea mea despre papism. Imĭ pare rĕŭ că nu v'a citit multe alte pasage, ci a ales numaĭ câte-va să vĕ citéscă, carĭ 'ĭ aŭ convenit, adică cele douĕ cuvinte, cum a ḑis P. S. S. Mitropolitul Moldoveĭ, douĕ cuvinte ca s' pótă spânzura pe cine-va! Dar în acea broșură sunt m' cuvinte carĭ 'mĭ fac și mie și Sinoduluĭ multă cins' n'a citit nimic din acelea. „Libera cugetare," a' colo într'un loc—și nu uitațĭ că am spus că renascere—am ḑis și o ḑic acésta în public,

cut Dumnezeŭ lumea, ḑice scriptura, că era un haos, *toquve bohu,* haos, și a venit puterea creatóre, și a ḑis fie-căruĭ element; trecĭ de la acest loc, du-te la locul tĕŭ: aeruluĭ i-a ḑis du-te d'asupra; tu apă rămâĭ în fund, uscatule arată-te și staĭ la locul tĕŭ, si ast-fel a pus pe fie-care element la locul sĕŭ, a făcut ordine. Şi noĭ cam așa am fost și suntem încă în timpul renascereĭ nóstre, grămădite tóte elementele unele peste altele.

Ei bine! acum e timpul a aminti că rațiunea, experiența, cere să pun tóte la locul lor, s'aŭ aglomerat multe și variĭ elemente. Aŭ venit peste noĭ și elemente de acelea ne asimilabile cu noĭ, haotice, cărora nu le place ordinea socială. (Aplause.)

Spre norocirea nóstră sunt puținĭ aceia până acum; dar totușĭ eĭ cu îngâmfare 'șĭ daŭ felurite titlurĭ extravagante, între alte și acel de *liberĭ-cugetătorĭ.* Un liber cugetător de felul acesta ḑice totd'a-una: nu te atinge de mine, eŭ nu voiŭ să sciŭ nicĭ de lege, nicĭ de ordinea vóstră, nicĭ de nimic, sunt *liber-cugetător.* Eată ideea mea despre aceștĭ libertonĭ. De ce dar D. Mârzescu vine și generaliséză lucrul, acusându-mĕ pe mine ca cum aș fi în contra cercetăreĭ și a libertățeĭ? Să 'țĭ spun, D-le Mârzescu, profesiunea mea de credință: eŭ cred că orĭ ce om care nu face us de cugetarea sea, nu este om și jelesce pe acela care n'a ajuns să cugete; și ca să cugete cine-va trebue să aibă libertatea gândireĭ sale, libertatea cugetăreĭ sale, care este ne deslipită de omul cult și pe care nu o voiŭ contesta nimănuĭ. (Aplause)

Dar vĕ voiŭ spune că aceĭ carĭ se numesc liberĭ-cugetătorĭ prin vorbe, dupe principiele evangelice sunt robĭ, și tot ast-fel ḑice și Cristos pentru ómeniĭ vicioșĭ; voi vĕ credețĭ liberĭ, dar voĭ sunteți robĭ; căcĭ pe câtă vreme omul este rob vițiuluĭ și pĕcatuluĭ, este el însușĭ rob. (Aplause.)

Acum, D-lor, trec la altă ordine de lucrurĭ. D. Mârzescu ne-a acusat de papiștĭ, ba încă a scris și o broșură apropo de acéstă cestiune, asupra căreia trebue sĕ daŭ lămurirĭ.

Am spus că prefacerea aceasta mare, care s'a făcut în Românieĭ, a întors ochiĭ tutulor asupra nóstră și fie-rut să profite, să pue mâna pe câte ceva; și vĕ un fapt. Voiŭ aduce un exemplu; societatea ie-au credețĭ că vorbesc din dușmănie în contra

bisericeĭ romane catolice, respect acea biserică care represintă relegiunea multor naţiunĭ marĭ şi chiar vechĭ prictine neamuluĭ nostru; şi tot-d'a-una a fost în ţéra nóstră acéstă opiniune, aşĭ putea dovedi cu istoria în mână. Eŭ însă vorbesc acum numaĭ de societatea iesuiţilor. Acésta nu face pe lume numaĭ creştinĭ. Eĭ nu sunt simpli apostolĭ aĭ luĭ Christos, ci fac şi un apostolat diplomatic şi politic, şi încă o diplomaţie mare universală. Eĭ aŭ agenţiĭ lor, precum şi tendinţele lor în tóte părţile lumeĭ. Apostolatul lor este amestecat cu interese politice; orĭ unde văd că interesele lor îĭ reclamă trimit mai întêiŭ agenţiĭ lor şi apoĭ încetul cu încetul întroduc şi politica.

Iată ce a făcut pe biserica ortodoxă, iată ce a făcut şi pe popórele cele-l-alte orientale şi ortodoxe, şi armene, şi nestoriene, haldee, etc., să se găséscă în resbel necontenit cu biserica papală; aşa aŭ făcut şi strĕmoşiĭ noştri. Aşa fac astădĭ chiar naţiunile şi guvernele catolice: se tem de iesuiţi, îĭ urmăresc, îĭ persecută, îĭ alungă din ţĕrile lor; dar unde aŭ interese politice îĭ caută, îĭ aduc, îĭ proteg, îĭ pun înainte, ca pe urma lor să pótă străbate şi politica.

D-lor, am aci o scriere a propagaudeĭ iesuitice şi sunt multe de acestea în ţéră. Dupe ce ne face istoria nóstră dupe cum o face iesuiţiĭ — istoria tot-d'a-una ei o falsifică dupe cum le vine la socotélă—de aceea vĕ spun când veţĭ citi lucrărĭ istorice făcute de eĭ să nu prea le daţi credĕmênt. Eŭ m'am ocupat mult cu aceste lucrărĭ eşite din condeiul propagandeĭ iesuitice şi sciŭ ce credinţă să pun pe ele când eĭ de exemplu dic că ţéra nóstră a fost papistă, tóte sunt false. Eĭ spun că noĭ până la Sinodul din Florenţa, la începutul véculuĭ XV, am fost papistaşĭ, dar pe urmă împrejurările politice ne-aŭ silit să dăm mâna cu Slaviĭ şi cu Greciĭ şi de atuncĭ datéză ortodoxismul nottru. Papiĭ însă n'aŭ încetat de aşĭ arĕta pretenţiunile lor şi astădĭ, când a încetat protectoratul rusesc asupra ţĕreĭ nóstre că acum este timpul să ne readucă la la biserica papală. Maĭ spun că pe eĭ acum 'ĭ favoriséză starea nóstră politică, starea nóstră culturală, necredinţa modernă, ignoranţa cleruluĭ şi a poporuluĭ nostru. Eĭ spun că la noĭ este un cler ignorant cu totul, nisce episcopĭ stricaţĭ şi ignoranţĭ, aserviţĭ guvernuluĭ, care face cu eĭ ce vrea; că boerimea, partea intelectuală a ţĕreĭ este indiferentă cu totul pentru religiune; că ne-am dat instituţi-

unĭ liberale carĭ sunt fórte în defavórea bisericeĭ nóstre, şi favorabile pentru activitatea lor. Eĭ, cu Constituţiunea nóstră în mână, pot lucra în tótă libertatea.

Iată D-lor senatorĭ, cum se exprimă în acéstă broşură „*La Papauté* Sous ces doubles rapports“ (citesce) şi alte multe pasagie prin carĭ ne descrie în starea cea mai miserabilă, şi 'şĭ face planul cum să ne cucerésca. Vorbeşte şi de aceea că noĭ am rupt relaţiunile cu biserica patriarhieĭ, şi că patriarhul era să ne escomunice cum a făcut cu Bulgaria, dar a intervenit Rusia şi nu l'a lăsat. Acésta pe de o parte le place şi ne împinge să rupem cu patriarhul, însă 'şĭ fac reserve ca la timp locul patriarhuluĭ să'l ocupe Papa; şi apoĭ dice că o causă care'ĭ împedică încă, şi de care trebue să se debaraseze, este că misiunile lor în România sunt susţinute de Austria, care este rĕŭ vĕdută în România şi propune procedimente carĭ trebue să se urmeze în acéstă privinţă: anume înfiinţarea de scolĭ de ale lor, cât de mult, şi pentru tóte clasele, ca să prepare generaţiunile viitóre. Apoĭ realisarea unui concordat cu Papa prin care să se recunóscă cleruluĭ catolic aceleaşĭ drepturĭ ca cleruluĭ român, adică drepturile politice şi întreţinerea de la Stat ca să se pótă debarasa de Austria care 'ĭ compromite.

D-lor, v'am citat numaĭ câte-va lucrurĭ din acéstă broşură; cine voesce póte să capete acea broşură şi să vadă tóte acele lucrurĭ în detaliŭ.

Aşa dar, D-lor, vedeţĭ că ne-a acusat D. Mêrzescu că suntem în contra libertăţilor şi în contra consciinţeĭ. Eĭ bine, tendinţele acestea ale iesuiţilor, declarate de eĭ făţiş, în public, prin presă, într'o limbă universală, precum este cea francesă, ne-aŭ pus pe noĭ episcopiĭ în mare impas. Am dis noĭ între noĭ: Apoĭ bine, Sinodul nostru, colectivitatea înaltuluĭ nostru cler, când vedem asemenea tendinţe, să tăcem noĭ? Căcĭ de cine să ne temem în ţara nóstră, între Românĭ, între fraţiĭ noştri, între creştiniĭ ortodoxĭ din neam în neam, de când există poporul român?

Ia să arĕtăm, să facem istoricul lucruluĭ acestuia şi a tendinţelor carĭ se manifestéză cu atâta siguranţă de către adversariĭ de mórte aĭ credinţelor nóstre religióse şi naţionale. Am făcut'o şi am citit'o în Sinod. Nu am atacat pe nimenĭ, am arătat causele, am făcut istoricul cum ne-a persecutat de-a pururea şi urmărit în curgerea veacurilor iesuitismul ca să ne cuc .éscă şi cum noĭ trebue să ne păzim de

dânşiĭ. Tot-d'o-dată a maĭ eşit din Sinod şi altă lucrare, o enciclică; dar voiŭ vorbi de dânsa la urmă.

D. Mârzescu a eşit la luptă cu Sinodul şi ne-a luat în rîs şi a spus că am slobozit balauriĭ în ţéră, şi a venit D-luĭ şi a ridiculisat tótă biserica nóstră, tot organismul nostru. In locul învĕţăturilor sublime ale creştinătăţeĭ n'a putut să găséscă de cât nisce legende băbescĭ cu dracĭ, şi încheie: acésta este religiunea vóstră a călugĕrilor, asemenea religiune trebue să lipséscă din ţéră totul trebue secularisat, până şi cugetarea creştinéscă şi orĭ-ce devotament către credinţele religióse ale părinţilor şi strămoşilor noştri! Acésta a plăcut iesuiţilor, căcĭ scopul lor este să batjocoréscă biserica nóstră ca să iasă biserica lor frumósă şi drăgălaşe.

Misiunea iesuiţilor din Iaşĭ—póte să ḑică cineva că nu există iesuiţĭ în Iaşĭ, sunt franciscanĭ; dar astăḑĭ toţĭ călugĕriĭ papiştĭ sunt iesuiţĭ, sunt puşĭ toţĭ sub aceeaşĭ regulă —nu'ĭ a plăcut acea scriere din partea Sinoduluĭ *Despre papism*, şi 'mĭ a adresat chiar mie o scrisóre în care mĕ silea să intru cu eĭ pe faţă în polemică, să discutăm, să arĕtăm temeiurĭ pentru ce biserica nóstră este maĭ bună şi preferabilă de cât a lor. Se înţelege că eŭ nu am voit să intru în polemică; sciŭ asemenea positiv că eĭ aŭ tocmit pe un învĕţat din Austria ca să rĕspundă şi să facă istoricul papismuluĭ în România cum le place lor. 'I a trimis aceluĭ D. broşura sinodală despre papism, dar tot-o-dată 'ĭ-a trimis şi broşura D-luĭ Mârzescu cea cu balaurĭ ca material la tesa iesuitică. Nu ḑic că D. Mârzescu ar fi lucrând în unire, în înţelegere cu iesuiţiĭ; dar cum se explică coincidenţa acésta, că ideile D-luĭ Mârzescu a plăcut iesuiţilor şi vor să le utiliseze în contra bisericeĭ nóstre? Lucrul este fórte simplu de înţeles. Când vine o autoritate ca D. Mârzescu, profesor la universitate, fost ministru şi viitor ministru, şi spun că nu avem biserică, ci numaĭ un cler şi popor abrutisat şi ignorant şi o aglomemeraţiune de superstiţiunĭ băbescĭ, se înţelege că acéstă declaraţie a plăcut fórte iesuiţilor, căcĭ a certificat ḑicerile lor. Acésta este D-lor senatorĭ, casul cu broşura *papismuluĭ* de care ne acusă D-nu Mârzescu. D-luĭ însă a venit şi a spus numaĭ atâta cât 'ĭ venea la socotélă, ca să ne acuse înaintea ţĕreĭ, că suntem în contra libertăţeĭ cugetăreĭ.

Să vĕ spun încă una. Intre multe mijlóce şi uneltirĭ ale iesuiţilor asupra ortodoxieĭ este că iesuitismul nu póte suferi Sinodul, l'a desfiinţat peste tot locul, adică acolo unde creştiniĭ ortodoxĭ de nevoe au fost siliţĭ a se uni cu biserica Ro-

meĭ. Dupe actele solemne date de papĭ la ocasiunea unireĭ, s'a promis a păstra intacte tóte instituţiunile bisericeĭ ortodoxe, între carĭ cea principală este instituţiunea sinodală. Iesuiţiĭ cu încetul aŭ desfiinţat tóte sinódele ce existase la a-c.ĭ ortodoxĭ uniţĭ. Acésta pentru ca să nu fie nicĭ o putere de control local asupra lor afară de Papa, care trăesce la Roma.

Vĕ asigur D-lor senatorĭ, că iesuiţiĭ lucréză pe tóte căile ca să compromită Sinodul nostru şi să 'l distrugă. Să nu credeţĭ că eu fac halimale, inventez lucrurĭ neexistânde. Iesuiţiĭ la noĭ sunt o societate cultă care până acum lucréḑa în ascuns, dar lucrează, nu glumesc.

Cine scie să'ĭ urmăréscă cunósce faptele lor. Sinodul nostru este ţinta lor în care eĭ 'şĭ exerséză armele lor. Dar D. Mârzescu care a plăcut fórte mult iesuiţilor, ce face astăzĭ? Ca să arate că Sinodul este netrebnic, ḑice: Secularisaţĭ tot, desfiinţaţĭ canónele ca nisce absurdităţĭ, să nu fie în ţeră de cât o lume mireană, şi traiŭ mirenesc, şi cugetărĭ mirenescĭ.

Să trecem acum la o altă serie de ideĭ şi fapte. De vre-o douĭ anĭ, cu deosepire se rĕspândesc în ţéră ideĭ fórte neadevĕrate, despre cler, dar se vede că trebuesc cuĭ-va, şi anume : Preoţiĭ de mir aspiră la o îmbunătăţire a posiţiuneĭ lor materiale, căcĭ n'aŭ cu ce trăi.

O voce: merită.

P. S. Episcop de Roman : Cine ḑice că nu merită? Doresc acésta fórte mult şi eŭ; dar voiŭ sĕ vĕ spun că s'aŭ găsit ómenĭ cu rele intenţiunĭ, carĭ să le spună preoţilor de mir : de aceea nu vi se îmbunătăţeşte sórta vóstră fiind-că episcopiĭ voştri nu vor, pentru că dacă voĭ veţĭ fi bogaţĭ, eĭ se tem că nu vĕ vor maĭ putea desbrăca, nu vor maĭ putea să vĕ maĭ domine, şi fel de fel de asemenea lucrurĭ absurde ; pe urmă li se maĭ ḑicea:„ de ce suferiţĭ voĭ călugăriĭ? Voĭ aveţĭ dreptul să vĕ faceţĭ mitropoliţĭ, episcopĭ. Ocărĭ asupra călugĕrilor şi prin jurnale.

Voiŭ vorbĭ şi despre călugĕrĭ la timp.

Vĕ spun, D-lor, că în ţéra nóstră sunt mulţĭ factorĭ oculţĭ carĭ tind la alte scopurĭ, iar nu la prosperarea ţăreĭ şi a naţiuneĭ nóstre, şi toţĭ aŭ biserica nóstră de ţintă, asvârlind într'ênsa cu noroiŭ şi cu bombe infernale, ca să o feşteléscă şi să o dărâme. Acum ómeniĭ cu minte, judece.

Sunt vre-o câţĭ-va anĭ de ḑile, o altă mişcare s'a făcut la noĭ în ţéră, o mişcare streină farmasónĭ, eŭ aşa 'ĭ ḑic, căcĭ aşa o numesce poporul nostru. El în naivitatea sa orĭ-ce fap-

te oculte, nepricepute de el, ne eşite la ivélă, le numesce: farmazoniĭ şi *drăculiĭ* şi să vedeţĭ ce este acéstă farmasonerie. S'a făcut o mişcare farmazónă prin oraşele nóstre de prin provincie. Să vĕ spun de la Roman. S'aŭ vĕzut veneticĭ străinĭ, Leşĭ, Jidanĭ, carĭ cine scie ce vor; maĭ sunt între eĭ şi nisce funcţionarĭ nemţĭ de la drumurile de fer, şefĭ de gărĭ, etc. Eĭ s'adună nóptea într'o casă, nu sciŭ ce vor fi făcênd, dar ceea ce sciŭ este că 'şĭ făcuse şi un jurnal, în care n'aŭ găsit nimic alt maĭ bun de a face de cât să insulte biserica şi legea nóstră, credinţa nóstră strămoşéscă! Pe urmă aŭ început a face invitărĭ către preoţiĭ de mir, lăudându'ĭ şi spunîndu-le că eĭ sunt jertfele călugărilor şi câte altele maĭ multe. In acea societate aŭ început să intre şi tinerĭ de aĭ noştri, funcţionarĭ; am audit că chiar preoţĭ aŭ fost ademenițĭ, mi s'a spus ca li s'aŭ dis că farmazoniĭ aŭ putere mare şi că cu dânşiĭ este tótă inteliginţa ţĕreĭ de sus până jos. Mi s'a trimis şi mie rĕspuns să me fac farmazon, că Mitropolitul Primat s'a făcut farmazon. Eŭ am arătat că nu cred şi n'am credut-o nicĭ o dată, de cât o spun că mie mĭ-a făcut o fórte rea impresiune cânp am vĕdut nisce ómenĭ străinĭ, nisce veneticĭ, care vin dupe specule să facă societăţĭ oculte în ţéra nóstră şi să ne insulte.

Eŭ înţeleg Româniĭ să 'şĭ iubéscă ţéra lor, să se adune, să se sfătuéscă şi nóptea şi dina ca să facă ceva bun pentru ţéra lor.

Vocĭ: Prea bine.

P. S. S. Episcopul de Roman: Dar ce folos póte să tragă ţéra de la nisce vagabonzĭ străinĭ, carĭ vin şi promit cavaleriĭ de la împĕrătésa Erusalimuluĭ; căcĭ am vĕdut pe la tineriĭ din Roman, cavaleriĭ de la împărătésa Ierusalimuluĭ. Eu m'am mirat şi m'am indignat de uniĭ profesorĭ, cărora li se plătesce ca să pregătéscă, să lumineze tinerimea pentru viitor, se descepte în eĭ sentimente nobile de iubire de ţéră, de naţia lor, să 'ĭ pregătéscă la datoriile lor viitóre, morale şi speciale. Eĭ însă se adună nóptea cu străiniĭ veniticĭ carĭ n'aŭ patrie şi cariĭ cutreeră ţĕrile ca să pótă trăi pe spinarea altora! (Aplause).

Eŭ m'am indignat grozav, (Aplause.) şi am venit în Sinod ca păstor al bisericeĭ ca să cer măsurĭ contra dracilor de nópte, că de ceĭ de di maĭ lesne se póte cine-va apĕra. (Rîsete.)

Da! Aşa este. Se ţin nóptea întrunirĭ, aŭ acolo capete de morţĭ, aŭ ciolăne de morţĭ, aŭ sicriurĭ (cosciuge). Vedeţĭ că

sunt lucrurĭ tot religióse, din sfera activităţeĭ bisericeĭ. Este un cas frumos care s'a petrecut în Roman când pe un amploiat l-a închis într'un sicriŭ şi a început să 'ĭ bată ţinte şi aceluia i-a făcut o impresiune fórte neplăcută.

Va să ḑică este tot ceva de religiune.

Am venit în Sinod şi am spus, iată cum sunt lucrurile, şi am cerut sfat. Şi maĭ cu sémă că tot pe atuncĭ era o mişcare în cler să facă congrese ca să silécă pe guvern a le îmbunătăţi posiţiunea şi a se învoi preoţilor de mir să se maĭ însóre şi a doua óră, etc. Şi aŭ ales loc chiar în eparhia mea să se adune acel congres. Eĭ bine, pe mine m'a supĕrat acésta. am îndemnat pe preoţĭ a nu asculta insinuările duşmane, să aibă răbdare, căci toţĭ se intereseză de sórta lor, dar eĭ trebue să fie ómenĭ cu minte. Eĭ bine, noĭ am hotărît în Sinod să facem o sfătuire preoţilor fórte cuviinciósă, să le arătăm lucrurile cele adevĕrate, să nu plece auḑul la tóte duhurile, căcĭ sunt şi duhurĭ necurate. Aşa am făcut o circulară, la a căreĭ cetire şi votare în Sinod a asistat şi ministru nostru de culte.

Eĭ! Cum a eşit acea circulară sinodală în publicitate. D. Mârzescu s'a agăţat de dênsa: „iată al doilea balaur care a eşit din Sinod, a strigat D-luĭ" şi ne-a batjocorit prin broşura D-sale cum i-a placut. Noĭ credeam şi atuncĭ şi credem şi acum că ne am făcut datoria.

Acum altă împregiurare. Intre acusările care face Sinoduluĭ D. Mârzescu, a adus şi un proces al căruĭ patron este D-luĭ şi pe care la dus până la curtea de casaţie. Şi ne-a spus ierĭ că nu este încă gata şi că are să 'l ducă iarăşĭ la curtea de casaţie. Cu ocasia aceluĭ proces ne a insultat în tot felul.

Ia să vĕ spun şi eŭ lucrurile aşa cum scim noĭ, cum scie Sinodul, nu cum spune numaĭ represintantul procesuluĭ. *Audiatur et altera pars* ḑice o maximă juridică.

D. Mârzescu ne a dat şi o carte de maxime juridice (Rîsete.) V'aţĭ făcut pledoaria, ne aţĭ spus de Sântul Crisostom că a fost nedreptăţit de nisce sinóde. Aşa este, sântul Crisostom a fost sânt şi a fost condemnat şi cu nedreptul. Acésta o spun şi eŭ, dar condemnat odată de Sinod, nimenĭ nu l'a putut descondemna, şi a murit în exil spre jalea tutulor celor ce citesc. Dar a fost condemnat de Sinod, şi nu vedeţĭ adesea orĭ prin jurnale că dupe ce cine-va a fost osândit s'a descoperit că nu a fost vinovat.

Prin urmare, tot ce ḑiceţĭ D-vóstră cu canónele în mână,

le faceţĭ ca să fie în favórea clientuluĭ D-vóstră, cu alte cuvinte pledaţĭ *pro domu sua.*

Iată D-lor, că v'am spus de mişcarea preoţéscă. Voiŭ lasa pe iesuiţĭ la o parte; voiŭ spune eŭ la vreme în Sinod semnele adevĕrate despre lucrările iesuiţilor în ţara nóstră, şi ce trebuie să facem pentru ca să nu cadă biserica ortodoxă română în ghiarele lor.

D-lor, noĭ am avut nenorocirea ca aceĭ carĭ sapă pe ascuns biserica nóstră să pună mâna pe un membru din Sinod acest membru a fost un tênĕr arhiereŭ, pe care noĭ l-am făcut arhiereŭ ascultând pe P. S. S. Mitropolitul Primat, şi acest membru s'a făcut duşmanul nostru de mórte. Acest membru a fost trimis să 'şĭ facă studiele teologice în Atena. Póte ca să fi posedând óre-carĭ cunoscinţe, dar nu ne a dat până astădĭ nicĭ o probă de sciinţa sa teologică. Nu pretindem să avem de o-dată ómenĭ eruduţĭ în cler; dar ne pare bine a vedea că verĭ-un cleric scie cât de puţin din cele ce se cuvine chemăreĭ sale. A maĭ fost deservent la capela din Paris, şi dupe ce a intrat în Sinod, orĭ-ce se făcea aci de o colectivitate asupra cestiunilor carĭ veneaŭ în discuţie la votarea Sinoduluĭ, a fost contra. Maĭ mult disputele, une-orĭ chiar certele întâmplătóre într'un corp deliberativ, şi câte trebue să rĕmână acolo fără publicitate, a doua di le vedeam publicate prin jurnale, schilodite, exagerate şi prefăcute în derîdere asupra Sinoduluĭ.

Maĭ departe încă, acesta a fost abea începutul. A înfiinţat singur un jurnal şi s'a apucat pe faţă să combată Sinodul; a spus că nu este bună instituţiunea; că trebue să se aducă în Sinod şi preoţĭ de mir; că Sinodul este duşmanul preoţilor; că episcopiĭ maltratéză pe membriĭ cleruluĭ; că 'ĭ jefuesc, etc., etc.

D-lor, să vĕ spun drept, eŭ atuncĭ 'ĭ-am dis: prea sânte vĕd că aĭ deschis un jurnal, vĕ spun dinainte că dacă 'l veĭ dirigia bine îţĭ va face mare onóre; dar de 'ĭ veĭ da o direcţiune greşită, să sciĭ că jurnalul te va arunca în prăpastia care nu ţi-o închipuescĭ. Nu m'a ascultat pe mine şi pe alţĭ membri aĭ Sinoduluĭ, ci a ascultat de fratele seŭ.

Sunt colecţiunĭ din acel jurnal unde se póte vedea ceea ce acest arhereŭ doria. A făcut comitete secrete de preoţĭ îndoctrinaţĭ de el pe la judeţe, le a trimis poveţe ce să facă contra episcopilor şi a Sinoduluĭ, a provocat congrese generale de preoţĭ în Capitală şi în provincie ca să producă o rescólă a preoţilor contra episcopilor şi a Sinoduluĭ. D. Mîr-

zescu îndreptăția acéstă purtare a clientuluĭ seŭ, întrebându-ne: Dar nu este în acéstă țéră libertatea consciinței și a acțiuneĭ? Dar nu este liber un membru al Sinoduluĭ să aibă ideile sale proprii, să nu iscăléscă ceea ce nu 'ĭ va conveni consciinței sale? La noĭ acestea este numaĭ un pretext, care are aparență de constituționalism, dar nu de canónele bisericescĭ. Eŭ duc pe D. Mârzescu pe tĕrêmul canónelor, carĭ aŭ tótă puterea lor și sunt legalisate și de Constituțiune și de legile nóstre.

Sinodul a voit să nu lase loc duhurilor necurate, (mĕ ertațĭ că mĕ serv de acest cuvânt), să intre în Sinod. Sinodul a voit ca un membru al sĕŭ, ca și fie-care persónă bisericéscă, să 'șĭ cunóscă datoria sa să stea la locul sĕŭ și să nu asculte de sfaturile cele rele.

Când Sinodul a hotărît să adreseze o circulară sfătuitóre către clerul țĕreĭ spre a 'ĭ îndemna să se pórte înțelepțesce, să nu asculte de sfaturile rĕŭ voitorilor bisericeĭ nóstre, să aștepte în răbdare îmbunătățirea posițiuneĭ lor materiale, arhiereul Calistrat nu a voit în ruptul capuluĭ să subscrie. Dar care era causa? Causa era că el avea alt drum; la altă móră măcina acum și nu putea să se contradică. Când am vĕdut acésta, am dis: până când acéstă duplicitate? Acest om trebue exclus din sênul nostru.

D-lor, intre ceĭ 12 apostolĭ, carĭ eraŭ cu mântuitorul lumeĭ Christors, ne spune sânta scriptură că a fost unul în inima căruia a intrat Satana, dar încă la noĭ! Eŭ nu garantez că mâne nu va intra satana și în alt membru din Sinod, și este de datoria nóstră să nu lăsăm să intre Satana acolo.

Noĭ, așa am făcut. Mitropolitul primat s'a jeluit nu o dată de desordinea care o făcea, nu voia să țină în sémă nimic; făcea ce 'ĭ venia în cap. Preoților le facea alte propăveduirĭ nu acelea care trebuea să fie. S'a jeluit un episcop că a voit să slujéscă în eparhia luĭ fără permisiune, și că a făcut tapagiŭ mare, dicênd că i s'a făcut nedreptate, că fără lege episcopul l'a oprit. Atuncĭ vĕdênd acésta eŭ am dis: Inalt prea sânte acest om trebue dat în judecată și prea sânția vóstră trebue să vĕ facețĭ datoria.

L'am dat în judecată.

Ceea ce spunea D. Mârzescu ca 12 arhiereĭ trebuea să 'l judece, aceste sunt formalitațĭ bune, dar nevoia face și alt-fel.

D-lor, noĭ înainte am avut câte 3 și 4 episcopĭ în țĕrile nóstre și totușĭ s'aŭ osândit arhiereĭ. Dar noĭ acum am fost 12. Sinodul nu se póte deschide fără 12 membrĭ, aŭ putut

să lipséscă un moment uniĭ din eĭ, dar 12 sunt. Să vĕ spun cum stă el acum. L'am dat în judecată, ĭ'am făcut chemare să se presinte înaintea Sinoduluĭ. Nu a voit să asculte. Cine l'a pus la cale nu sciu, căcĭ nu are în capul sĕŭ destulă judecată, dar a fost pus la cale că nu trebue să se ducă. L'am chemat, am trimes pe protopop, pe un arhireu, dar a rĕspuns că nu recunósce Sinoduluĭ dreptul de a'l judeca. Am făcut și eŭ parte din comisiunea instituită pentru instruirea causeĭ luĭ. D. Mârzescu ḑice că de ce am facut parte, fiind că 'ĭ eram dușman. Eu am făcut parte pentru că m'a ales Sinodul. Și vĕ declar că n'am fost nicĭ sunt dușmanul luĭ personal.

Vĕḑênd că nu se spune, comisiunea și-a făcut raportul sĕŭ la Sinod, s'a început discuțiunea în Sinod. Uniĭ membriĭ eraŭ de opiniune să 'l judecăm în lipsa. Eŭ și P. S. S. Mitropolitul Moldoveĭ am fost de opiniune să nu ne grăbim, să 'l lăsăm pe cea-laltă sesiune, póte că în acest interval omul 'șĭ va reveni în cunoscință, va veni la o cugetare maĭ seriósa, să nu ne grăbim; și așa s'a și făcut. Noĭ am avut maioritate contra acelora carĭ cereaŭ atuncĭ să 'l judece și să 'l condamne. In acest timp ce se întêmplă? D-sa în loc să vină la o idee maĭ sănătósă, se sfătuesce cu avocațĭ, găsesce pe D. Mârzescu sciutor de canóne, de tóte legile bisericescĭ, om de progres. care vrea să facă o biserică cum 'ĭ place D-sale, a luat cestiunea în tratare pe de o parte prin presă, și pe de altă parte cu talentul D-sale, și trebue să recunóscem că e unul din ceĭ maĭ bunĭ avocațĭ se pricepe în tóte legile, numaĭ în canóe să 'mĭ dea voe a 'ĭ o spune, este fórte slab. (Aplause, ilaritate.)

Eĭ bine, D sa, vedețĭ s'a aprovisionat cu tóte armele cele grele și ale sciințeĭ și ale talentuluĭ, și să vĕ maĭ spun un lucru, ne-a tras la curtea de casație, adică pe mitropolițĭ, pe miniștriĭ și nu maĭ sciŭ pe cine, și 'mĭ pare rĕŭ că nu a tras tot Sinodul, așa trebuea unor călcătorĭ de canóne ca noĭ. (Aplause).

P. S. S. Mitropolitul Moldoveĭ : Acum ne a tras aicĭ.

P. S. S. Episcopul de Roman : In curtea de casație a fost discuție mare, tóte acelea carĭ le-ațĭ auḑit aicĭ s'aŭ spus și acolo, aŭ fost aplause, a fost de tóte, și cum sa nu 'l aplaude ! Vorbesce frumos, și eŭ l'așĭ fi aplaudat. Dar face multă onóre justițieĭ nóstre, curtea de casașie are ómenĭ marĭ, ómenĭ superiorĭ, aŭ ascultat tóte acestea, și la urmă a ḑis să se întoarcă arhiereul la judecata luĭ care i-o dă legea.

Dupe aceea a venit sesiunea Sinoduluĭ, D-sa Calistrat trimite o hârtie la Sinod prin care întrébă : heĭ, ce faceţĭ cu mine ? Când mĕ judecaţĭ ! ! ! Atuncĭ Sinodul a ḑis, noĭ nu avem nimica de făcut cu D-ta, D-ta te aĭ pus afară din canóne, nu vreĭ să sciĭ de ele, te aĭ dus la o judecătorie unde nu aĭ ce căuta pentru o afacere de disciplină bisericéscă, ne-aĭ tras în judecată, nu maĭ aĭ nimica cu noĭ. Te previŭ că nu maĭ facĭ parte din cler; căcĭ legile bisericescĭ ḑic că orĭ-ce cleric care despreţuesce autoritatea şi judecata bisericéscă în tóte gradele eĭ, prin faptul acesta să exclude singur. Noĭ am hotărît să nu ne maĭ ocupăm de acéstă persónă, de cât dóră când el ar veni să intre pe o altă cale în biserica de care s'a depărtat. Singur să reintre prin uşă în biserica din care a sărit afară peste gard. Apoĭ ce face D. Mârzescu ? Tot felul de imputărĭ. Noĭ avem consciinţa că ne-am făcut datoria ca Sinod şi ca episcopĭ românĭ şi cu iubire de ţara lor, şi ca iubitorĭ de ordine şi de moralitate. Am acea convincţie şi nimenĭ nu 'mĭ o póte lua, acésta am drept să o spun pentru casul luĭ Calistrat pentru care D. Mârzescu a făcut atâta tapagiŭ, şi l'a adus înaintea D-vóstre ca la ultima istanţă a apeluluĭ sĕŭ, dacă nu va maĭ găsi póte în ingeniositatea sa şi alt loc de apel pentru apărarea clientuluĭ sĕŭ.

D-lor, maĭ am multe de ḑis despre starea bisericeĭ nóstre şi despre necesitatea de a o ridica din decadenţa eĭ, dar nu vreaŭ să abusez de pacienţa D-vóstre, şi de aceea încheiŭ rugând pe onor. Senat să sfârşéscă cu acest incident, pentru că el nu este de nicĭ un folos, nicĭ pentru demnitatea nóstră naţională, nicĭ pentru demnitatea bisericeĭ nóstre. (Aplause prelungite.)

BISERICA
ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

ANUL VIII.—1884.

BISERICA

ORTHODOXĂ ROMÂNĂ

REVISTĂ PERIODICĂ ECLESIASTICĂ

Anul VIII.—1884.

„Predică cuvêntul"
II. Tim. IV. 2.

BUCURESTI
TIPOGRAFIA CĂRŢILOR BISERICEŞCÏ
34, Strada Principatele-Unite, 34.
1884.

TABELA

de

Materiile coprinse în anul al VIII-lea al Revisteĭ „Biserica Orthodoxă Română."

CESTIUNĬ DE ACTUALITATE.

S-TA SCRIPTURĂ

PARTEA DOGMATICĂ

PARTEA SCIINŢIFICĂ

DOCUMENTE

STATISTICA

ACTELE S-TULUĬ SINOD (SESIUNEA DE TÓMNĂ 1883).

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICESCĬ

SOCIETATEA COOPERATIVA A CONSTRUCTORILOR ȘI MESERIAȘILOR ROMANI

DIRECTOR

CONCURSUL GENERAL ANUL 18 SEPTEMBRIE 1883

ARCHIM. GENADIE ENĂCÉNU